ច្បាប់ក្រម

បទភាកគតិ

១- នេះគឺច្បាប់ក្រម ប្រសើរឧត្តម ទូន្មានអ្នកផង
ប្រើឱ្យលំទោន កុំបីមានឆ្គង ប្រាជ្ញាបុណ្យផង
កើតដោយប្រណិប័តន៍ ។

នរអ្នកណា ទោះយកអាត្មា ចូលសាសន៍ពុទ្ធរត្ន
ចូរធ្វើឱ្យត្រង់ ដោយនូវបន្ទាត់ ហៅស្វែងសម្បត្តិ
យកផ្លូវនិព្វាន ។

នរអ្នកផង ទោះដឹងយល់ហោង ចិត្តនោះឱ្យហ៊ាន
បំពេញព្រះផ្នួស ដោយព្រះទូន្មាន កុំធ្វើលឹកលាន
ដោយចិត្តអន្ធពាល ។

ម្តាយឪពុកសោតណា ស្រឡាញ់ស្ងួនភ្ងា ហៅកូនសង្សារ
អាចមកបំបួស ហេតុចង់សម្ភារ ប្រើបង់អន្ធពាល
រៀនដោយក្រមច្បាប់ ។

៥- សង្វាតសរសេរ អស់អញកុំខ្ជិល ទើបបានជាគាប់
សង្វាតសូត្ររៀន ដោយគ្រូប្រញប្ត[១] កុំធ្វើលេលាប់
ដោយចិត្តមាក់ងាយ ។

១ -បញ្ញត្ត

ហៃអស់សាមណេរ ម្តាយមកបង្វែរ អ្នកជាបាធ្យាយ
សង្វាតសូត្ររៀន ដូចលោកទាំងឡាយ កុំធ្វើពាយងាយ
ដូចនៅគ្រហស្ថ ។

កុំធ្វើរាយមាយ នឹងគ្រូបាធ្យាយ ទុកស្មើអម្ចាស់
សង្វាតសរសេរ សូត្ររៀនឱ្យណាស់ ប្រាជ្ញាយល់ច្បាស់
នាំញាតិទាំងឡាយ ។

អាសូរមេបា ចិញ្ចឹមរក្សា កុំឱ្យអន្តរាយ
អាចយកមកផ្ញើ នឹងគ្រូបាធ្យាយ ហេតុចង់ពណ្ណរាយ
ប្រយោជន៍ទាំងបី ។

មួយចង់ក្តីច្បាប់ ឱ្យបានខ្លួនគាប់ នៅនាលោកិយ
មួយចង់ប្រាជ្ញា មិនឱ្យអប្រិយ មួយចង់បារមី
នាំញាតិទាំងឡាយ ។

១០- ហៃអស់សាមណេរ កុំធ្វើដែលដែរ ត្រង់ក្តីពាយងាយ
លំអុតបម្រើ អ្នកជាបាធ្យាយ ជូនបុណ្យទៅម្តាយ
ឪពុកទីទៃ ។

សង្វាតសូត្ររៀន កុំធ្វើអៀនប្រៀន ក្នុងចិត្តសព្វថ្ងៃ
លំអុតបម្រើ ផ្តាប់ដោយហឫទ័យ បារម្ភមៃៗ
ក្តីច្បាប់កុំបីបង់ ។

ច្បាប់នេះសោតណា ទូន្មានអាត្មា ដោយនូវក្រឹត្យសង្ឃ
ត្រង់ណាហៅច្បាប់ កាន់ខ្ជាប់កុំបីបង់ ចំណេះទៅលង់
ខ្លួនបានជាធំ ។

សព្វថ្ងៃសោតណា ទូន្មានអាត្មា ដោយនូវក្រឹត្យក្រម
បម្រើបាធ្យាយ ឱ្យមានបារម្ភ ទើបខ្លួនជាធំ
ទៅដល់មហាក្សត្រិយ៍ ។

ច្បាប់នេះសោតណា ទូន្មានអាត្មា ថេរនៅពុំបាត់
ទោះខ្លួនឥតបុណ្យ បម្រើមហាក្សត្រិយ៍ គោរពប្រតិបត្តិ
យសនោះពុំលែង ។

១៥- ហេតុបានដឹងច្បាប់ បានដូចបង្គាប់ ចិត្តគ្រូយល់ស្តែង
ទោះទៅបម្រើ ស្តេចជាគម្តែង យសនោះពុំលែង
ប្រាកដពណ្ណរាយ ។

ក្តីនេះជាច្បាប់ ឱ្យសាមណេរគ្រាប់ សព្វសរិលទាំងឡាយ
កុំសើចតិះដៀល អ្នកជាបាធ្យាយ អ្នកហោងស្មើម្តាយ
បង្កើតក្តីច្បាប់ ។

សាមណេរណាៗ ទោះមានប្រាជ្ញា នឹងចង់រៀនគ្រាប់
ឱ្យយកត្រចៀក នោះឱនចូលស្តាប់ ធ្វើដោយក្រមច្បាប់
នៃគ្រូបាធ្យាយ ។

សាមណេរណាសោត ចិត្តនោះក្រេវក្រោធ ឱ្យចៀសចេញឆ្ងាយ
ច្បាប់នេះមិនទំ សាមណេរទាំងឡាយ តាមចិត្តសប្បាយ
អាត្មាទីទៃ ។

នរអ្នកណា នឹងស្វែងប្រាជ្ញា ឱ្យបានខ្លួនថ្លៃ
ចូរដឹងខុសគាប់ ដោយអធ្យាស្រ័យ ផ្ដាប់ដោយហឫទ័យ
អ្នកជាបាធ្យាយ ។

២០- ទោះនឹងស្វែងធម៌ ឱ្យមានសម្គាល់ កុំធ្វើវាយមាយ
ទោះនឹងស្វែងច្បាប់ កាន់ខ្ជាប់កុំបីណាយ កុំឱ្យអន្តរាយ
នូវច្បាប់ក្រមផង ។

វីគ្រូបាធ្យាយ ប្រដូចនូវម្ដាយ ឪពុកយើងផង
ហ្វឹកហ្វឺនប្រដៅ មិនឱ្យមានឆ្គង តាមដោយគន្លង
ព្រេងព្រឹទ្ធបុរាណ ។

នរអ្នកណា នឹងស្វែងប្រាជ្ញា ជារស្មីប្រាណ
ឱ្យគិតជញ្ជឹង រំពឹងលែងបាន កុំធ្វើបំពាន
ប្រទូស្តរឹងស្ទូង ។

នាបីហៅគ្រូ ដូចអ្នកនាំផ្លូវ ដើរដោយគន្លង
ទោះនឹងឆ្ពោះទៅ ស្រុកតូចធំផង សឹងដូចបំណង
នៃចិត្តចិន្តា ។

វីនឹងចេះឯង ដូចអ្នកវង្វេង កណ្ដាលអធ្វា
ពុំនោះដូចខ្វាក់ តែម្នាក់អាត្មា ចរចេញយាត្រា
ឥតអ្នកដឹកដៃ ។

២៥- សូម្បីរកផ្លូវ ពុំដែលនឹងត្រូវ សឹងពានឯព្រៃ
ហេតុត្បិតនេះឯង ឥតអ្នកដឹកដៃ ចិត្តនោះសង្ស័យ
ដូចដល់ពុំដល់ ។

នេះដូចអ្នកផង ពុំដោយគន្លង នៃលោកណាយល់
សឹងធ្វើមោហោ ទោសោកំហល់ ពុំអាចទប់ទល់
នាធ្ងន់នាស្រាល ។

ប្រដៅក្ដីច្បាប់ សឹងថាពុំគាប់ ហេតុចិត្តអន្ធពាល
ក្ដីច្បាប់ទម្ងន់ សឹងថាជាស្រាល ហេតុចិត្តអន្ធពាល
ចង់តែសប្បាយ ។

ពុំដឹងដើមគ្រូ បង្កើតអភិរូប៍ ប្រដូចនូវម្ដាយ
ក្ដីពីមនុស្សលោក រួចដល់សួគ៌នាយ ចៀសចតុរាបាយ
នរកទាំងបួន ។

នាបីហៅគ្រូ កុំធ្វើមូទូ ចិត្តនោះឲ្យស្ងួន
កុំធ្វើតម្កើង ចង់ធំតែខ្លួន ក្រែងបាបមកចួន
នៅនាលោកិយ ។

៣០- វីគ្រូបាធ្យាយ អាចឱ្យពណ្ណរាយ មានរូបរស្មី
ហើយឱ្យរុងរឿង អស់បញ្ចិន្ទ្រិយ ស្មើព្រះជននី
ជនកសោតហោង ។

ព្រះជនកសោតណា បង្កើតអាត្មា ឱ្យមានសរិលផង
រក្សាពីតូច មិនឱ្យមានហ្មង អស់សុខទុក្ខផង
ពុំដែលនឹងឆ្អន់ ។

ព្រះជនកព្រះជននី បើនឹងស្រដី ប្រសើរពេកពន់
ថាភ្នំព្រះសុមេរ៍ នោះហោងមហាធ្ងន់ ថាបើនឹងគណន៍
ពុំអាចកន្លង ។

វីគ្រូបាធ្យាយ ប្រដូចនូវម្ដាយ ឪពុកឯងហោង
អាចឱ្យក្តីច្បាប់ ប្រដៅធម៌ផង ដោយនូវគន្លង
ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ។

នរូអ្នកណា ទោះមានប្រាជ្ញា ឱ្យគិតវែងឆ្ងាយ
គុណនោះទាំងបី ហៅមហាទូលាយ កុំឱ្យអន្តរាយ
ក្តីពីព្យាយាម ។

៣៥- វីបុណ្យនិងបាប អំពើសភាព នោះវាតែងតាម
ប្រដូចស្រមោល អន្ទោលតាមប្រាណ ពុំដែលចៀសបាន
ត្រង់ក្តីសល់វ៉ល់ ។

ឱ្យគិតជញ្ជឹង ហើយឱ្យរំពឹង ប្រាជ្ញាឱ្យយល់
ឱ្យមានវីរិយំ សច្ចំកុសល កុំធ្វើសល់វ៉ល់
នឹងក្តីទុក្ខសោក ។

នរអ្នកណា នឹងនាំអាត្មា ឧស្សាហ៍អធ្យោគ
ស្វែងធម៌ជាផ្លូវ ទៅកាន់បរលោក ចូលមហាបថមោក្ខ
គឺនិព្វានហោង ។

(**ចប់**)

ច្បាប់កេរ្តិ៍កាល[១]

បទព្រហ្មគីតិ

១- កេរ្តិ៍កាលពីព្រេងព្រឹទ្ធ សាងសុចរិតទៀងទុកនៅ
សេដ្ឋីផ្ដាំប្រដៅ បុត្រសង្សារទុកក្រោយហោង ។
កូនអើយកេរ្តិ៍មេបា ចូររក្សាគន់គិតគ្រង
ថែទាំចាំរួសរង ប្រុងប្រយ័ត្នប្រយោជន៍យូរ ។
ធម្មតាអ្នកជាជាតិ កាលគេអាទ៌ឱ្យគិតគួរ
កុំខ្ជិលដេកទទូរ ដល់ថ្ងៃរះពេញពន្លឺ ។
តាក់តែងខ្ញុំកំដរ ចេញទៅរកធ្វើស្រែភ្លឺ
ចិញ្ចឹមគោក្របី រកខ្សែវល្លិ៍បោះក្រោលឃ្នង ។
២- ធ្វើស្រែទិសប្រាំបី ខ្ញុំប្រុសស្រីចេញជួញផង
មើលផ្ទះស្រះរបង វាំងចំណារគួររក្សា ។
ឱ្យមានក្ដីបារម្ភ ធ្វើស្រែកុំចោលចំការ
ដឹងដែកកាំបិតព្រា ទុកឱ្យជាកុំឱ្យបាត់ ។
ដេកយប់ឱ្យវាំងទ្វារ ទ្រព្យសម្រាលរៀបប្រយ័ត្ន
ចងទូកកុំឱ្យសាត់ ផ្ទះបាក់បែកឆាប់ទល់ទ្រ ។
សារពើទ្រព្យអ្វីៗ ប្រុងស្មារតីទុកឱ្យល្អ
ឧសទឹកស្រូវអង្ករ យកចេញចាយមានកំណត់ ។

១- កេរកាល

កុំអាងមានទ្រព្យច្រើន ពុំក្រវើនរកផ្គង់ផ្គត់
យកចាយៗដោយបទ ទោះនឹងទុកៗដោយខ្នាត ។
១០- រទេះសេះដំរី រាប់បញ្ជីកុំឱ្យឃ្លាត
ខ្ញុំណាមានមារយាទ ទុកដាក់ដៃឱ្យរក្សា ។
សប្បុរសយល់ដោយមុខ ស៊ុកគ្រលុកពេកពុំជា
កំណាញ់ក្រៃតម្រា សោតសឹងអាប់ប្រយោជន៍យស។
រក្សាខ្លួនឱ្យរុង- រឿងឧត្តុង្គឧត្តមខ្ពស់
ប្រដាប់ដោយស័ក្តិយស ខ្លួនជាធំឱ្យថៃថ្នូន ។
ឱ្យទានតាំងចិត្តស្មោះ កុំអាឡោះអាល័យស្ងួន
ទ្រព្យនេះនឹងនាំខ្លួន ទៅបរលោកពុំសោះសូន្យ ។
ទ្រព្យធនទោះថោកថ្លៃ កុំដាក់ដៃឱ្យតែកូន
នូវអស់ទាំងបងប្អូន អ្នកដទៃរក្សាតាង ។
១៥- ទុកចិត្តខ្ញុំមើលដាក់ ស្មើភ្នែកខ្វាក់ទាំងសងខាង
ឱ្យកូនគន់មើលតាង ស្មើភ្នែកម្ខាងពុំពេញពីរ ។
ធ្វើអ្វីធ្វើឱ្យហើយ កុំទុកឡើយបង្កើតកេរ
សំអាតអស់សរិល កុំឱ្យមានក្តីនិន្ទា ។
ដំណេកដេកជាខ្នាត ឱ្យសំអាតសំអាងជា
ទើបទេវតារក្សា ចម្រើនសុខស្រីសួស្តី ។
គ្រឹះឋាឱ្យផ្ចិតផ្ចង់ កុំឱ្យផង់ផុយធូលី
ជម្រះបារបោសដី ឱ្យហ្មត់ហ្មងកើតសុខា ។

អញ្ចូលទុកឱ្យគង់ ប្រាក់ក្នុងថង់ទុកឱ្យជា
ប្រើខ្ញុំមើលមុខវា ទោះកាចជាមើលឱ្យស្ដែង ។
២០- សារពើរួសរៀនរិះ ឱ្យចាំចេះៗចារចែង
ចង់គាប់ប្រើស្វះស្វែង រករៀនរិះសារពើក្ដី ។
សប្បុរសពេកចាញ់ធន នាទុជិនចាញ់ឥន្ទ្រិយ
ប្រពន្ធល្អច្រើនចាញ់ប្ដី ពាក្យច្រើនភូតចាញ់អាត្មា ។
ឈើផ្លែច្រើនចាញ់ស្លឹក ត្រីច្រើនទឹកល្អក់ពុំជា
ទ្រព្យច្រើនព្រួយរក្សា ទ្រព្យតិចណាព្រួយរិះគិត ។
ដេកយប់កុំដិអក់ ឱ្យលង់លក់ក្រៅសុចរិត
ខ្ញុំណាមានគំនិត គួរឱ្យគិតប្រណីវា ។
ចងទូកបោះបង្គោល រិះរកថ្នោលពួរយុថ្កា
ការខ្យល់កាចពុំជា ក្រែងពានពារបោកបែកបាត់ ។
២៥- រៀនរិះសារពើក្ដី ទោះស្រដីកាន់ពាក្យសត្យ
ចាំក្បួនចាំឱ្យស្ទាត់ កុំអៀនព្រៀនសមពាក្យពោល ។
ការក្រកុំគិតងាយ ការសម្ងាយជាកម្រោល
សន្សឹមកុំបំបោល ក្រែងពុំដល់ដូចប្រាថ្នា ។
រៀនរិះរួសរវាំង ធ្វើស្រែប្រាំងស្រែវស្សា
ធ្វើស្រែមានចំណារ ធ្វើចំការចាររបង ។
ផ្លូវវៀចកុំបោះបង់ ផ្លូវណាត្រង់កុំដើរហោង
ដើរដោយផ្លូវគន្លង តម្រាយអ្នកចាស់បុរាណ ។

ផ្តែជាឱ្យបាយធី ដេកនៅដីចាំធនធាន
គ្រឿងសឹកទុកទាបហាន កេរ្តិ៍គម្ពីរទុកប្រាជ្ញប្រាយ ។
៣០- យល់តូចកុំអាលទំ ទោះយល់ធំកុំអាលស្រាយ
គិតក្តីកុំគិតងាយ មើលពិនិត្យពិនិស្ស័យ ។
កូនអើយកេរ្តិ៍មេបា ចូររក្សាចាំសព្វថ្ងៃ
ទ្រព្យធននោះថោកថ្លៃ គួររក្សាកុំបីធ្លោយ ។
ពាក្យនេះជាត្រកាល ជាខ្លឹមសារទៀងទុកឱ្យ
កូនចៅនៅឯក្រោយ តែងទូន្មានអង្គអាត្មា ។
ថៃទាំទើបគង់ទ្រព្យ រៀបរណ្តាប់ទុកទើបជា
ចាយវាយក្រោតម្រា សឹងវិនាសធនធានផង ។
បានមកទុកឱ្យគង់ កុំឱ្យបង់បាត់បំណង
រៀនរិះរក្សាគ្រង យកចេញចាយដោយរដូវ ។
៣៥- ដឹងហាបឱ្យដឹងតុល ភ្នែកឱ្យយល់ទៀងត្រាជូ
គិតគ្រប់សព្វដោយផ្លូវ ក្តីចន្លោះកុំបីមាន ។
ពាក្យនេះស្មើខ្លួនហើយ កូនចៅអើយចូរចាំប្រាណ
អស់អាថ៌ឱវាទទាន ជាសួរេចបណ្តាំហោង ។

(ចប់)

ច្បាប់អរិយសត្ថា

បទភាគគតិ

១- អរិយសត្ថា[១] គង់គិតថែងចារ ចងទុកជាច្បាប់
ឱ្យអស់សិស្សផង ត្រងត្រាប់សណ្ដាប់ យកជាតម្រាប់
តម្រង់អាត្មា ។

ឱ្យមានប្រយោជន៍ ប្រយ័ត្នអសោច រាល់រូបអ្នកណា
អម្បាលមករៀន របៀនសាស្ត្រា ប្រយ័ត្នអាត្មា
ការកេរ្តិ៍លោកិយ ។

ទោះនឹងចេញទៅ ប្រយោជន៍នានៅ ផ្គាប់ផ្គុនមន្ត្រី
ឱ្យត្រូវនឹងច្បាប់ សណ្ដាប់សួស្ដី ដូចលោកស្រដី
ប្រដៅទុកមក ។

បើមិនចង់ទេ ចង់នៅទំនេរ ជួញប្រែរិះរក
ចិញ្ចឹមជីវិត គួរគិតរៀនយក របៀននោះមក
ទើបរកទ្រព្យបាន ។

៥- វាយលេខទាត់ក្បាច់ សឹងផ្សំសម្រេច ឱ្យបានដឹងដាន
ដឹងដើមដឹងចុង ដឹងបង់ដឹងបាន ដឹងគិតប្រមាណ
កត់ត្រាបញ្ជី ។

១- អរិយសត្ថា ជាសមណសក្តិ ទីមេគណ ឬចៅអធិការ ដែលជាអ្នកតែងច្បាប់នេះ បានជាគេឱ្យឈ្មោះថា " ច្បាប់អរិយសត្ថា " ដូច្នេះ ។

ឱ្យបានប្រយោជន៍ ប្រយ័ត្នអសោច ជាអ្នករកស៊ី
សម្រាប់លោកិយ ប្រក្រតីជាទី សម្គាល់បញ្ជី
ស្មៀនត្រាសៀវភៅ ។

គន់គិតប្រយ័ត្ន អស់ទ្រព្យសម្បត្តិ ឱ្យស្ទាត់ដោយនូវ
វាយលេខទាត់ក្បាច់ ឱ្យស្រេចឃើញផ្លូវ សឹមថយចេញទៅ
តាមផ្លូវលោកិយ ។

ល្មមដឹងតិចច្រើន ល្មមដឹងក្រវើន ទ្រព្យធនអ្វីៗ
លេខនិងអក្សរ កំដរស្មារតី សម្រាប់លោកិយ
នោះឯងទើបត្រូវ ។

បើតែវិលវេះ វិលដេកស្រមេះ ស្រមូញស្មូញសស្មូវ
ស្រទាងលើខ្នើយ កន្តើយលក់ទៅ នរណានឹងនៅ
ដាស់តឿនឱទៀត ។

១០- មិនដឹងឬអ្វី ក្នុងរាជ្យលោកិយ រាជការចង្អៀត
នរណាទុកឯង លេងវាយដៃព្រាត ឃើញហើយគេបៀត
តម្រៀតរាជការ ។

ហេតុនេះគួរគិត គួរកាន់គំនិត គួរគិតឧស្សាហ៍
សង្វាតរករៀន របៀនសាស្ត្រា តម្រិះប្រាជ្ញា
បង្ការទុកទៅ ។

បើដោះខ្លួនរួច　　រាប់ជាអ្នកស្រួច　　ដឹងគិតរាក់ជ្រៅ
ក្នុងរាជ្យលោកិយ　　សេចក្តីឥឡូវ　　គិតឱ្យឃើញផ្លូវ
នឹងទៅមុខទៀត ។

វីត្រង់ឯខ្លៅ　　គេថយចេញទៅ　　រកស៊ីចង្អៀត
គិតគូរម្តេចម្តា　　ប្រវាបែរបៀត　　ពឹងអ្នកកន្ទៀត
ដូចខ្លួនកាលណា ។

ហេតុតែខ្លួនឯង　　ចេះគិតតាក់តែង　　ឱ្យគ្រប់ប្រការ
ទាំងលេខទាំងក្បាច់　　ស្រេចនូវអាត្មា　　ឯងឱ្យអស់ការ
គិតគូរសព្វសាយ ។

១៥- ទើបបានគេកោត　　គេមានចំណោទ　　គេកោតប្រាជ្ញប្រាយ
គេយល់ឯងចេះ　　ចំណេះលៃបខាយ　　ពុំមានក្លែងក្លាយ
បំបាត់បានឡើយ ។

វីត្រង់អ្នកខ្លៅ　　ផ្តេកផ្តិតចិត្តទៅ　　យកគេជាត្រើយ
កាលម្តងគេត្រង់　　គង់ចិត្តនៅឡើយ　　ដល់ពីរដងហើយ
គេប្រែប្រាជ្ញា ។

គេគិតទាយទាត់　　វាយលេខបំភ្លាត់　　បំផ្លាញអាត្មា
ចំណោញទៅគេ　　ទទេអសារ　　ខ្លួនឯងឥតការ
ខាតទុនក្រខ្លួន ។

នេះឯងក្មេងអើយ កុំប្រហែសឡើយ រៀនទុកជាក្បួន
ទាំងលេខទាំងក្បាច់ អាស្រ័យនៅខ្លួន អក្សរឱ្យសួន
ទាន់ខ្លួននៅក្មេង ។

តែចាស់បន្តិច វិញ្ញាណភ្លាំងភ្លេច គំនិតប្រែផ្សេង
គិតការច្រើនមុខ កើតទុក្ខកន្លែង ប្រាប់អស់ក្មេងៗ
ឱ្យដឹងឱ្យហើយ ។

២០- កុំអាងម៉ែឪ សម្បត្តិដែលនៅ មានច្រើនទោះឡើយ
ក្រែងឥតនឹងម៉ែ នឹងឪទៅហើយ ខ្លួនខ្លៅឆោតឆើយ
ងងឹតល្ងង់មោហា ។

ក្រែងអស់ទាំងទ្រព្យ នោះវាមិនខ្ជាប់ នៅនឹងអាត្មា
ខ្លួនឯងឆោតឆៅ កំឡៅមោហា មិនចេះរក្សា
មិនបានគង់ទេ ។

ខូចខាតមិនខាន គំនិតមិនបាន ប្រហែសខ្ញុំគេ
គេវាយគេធាក់ គេប្រើគេជេរ មិនឱ្យទំនេរ
ខ្មាសគេតិចអ្វី ។

ដូច្នេះគួរគិត គួរឃើញគំនិត គួរគិតសេចក្តី
ជាមនុស្សដូចគេ គួរតែឃ្មាតខ្មី រំឮកស្មារតី
ស្រឡាញ់របៀន ។

កុំគិតខ្ជិលពេក កុំគិតពួនដេក កុំគិតវេះវៀន
កុំគិតមានពុត រមត់កិចកៀន កុំគិតអៀនប្រៀន
វេះវៀនចិត្តកាច ។

២៥- ឱ្យរៀនចិត្តល្អ ដឹងធម៌អក្សរ គួរគិតកោតខ្លាច
ការកើតប្រយ័ត្ន គួរកាត់ចោលកាច គួរឱ្យខ្លួនខ្លាច
កុំឱ្យគ្រូទាយ ។

ពាក្យគ្រូធ្ងន់ណាស់ ដំនៀលដល់ចាស់ ពីព្រេងមុននាយ
ឯត្រង់ពាក្យម្ដាយ ទំនាយគ្រូទាយ នេះឯងមិនងាយ
អាក្រក់ណាស់ណា ។

ឱ្យប្រុងប្រយ័ត្ន បម្រើប្រណិប័តន៍ កាន់ចិត្តស្នេហា
កុំឱ្យអន់អាក់ ថ្នាំងថ្នាក់ចិន្តា គ្រូទាយហើយណា
ឆុតឆាប់ណាស់ហោង[១]។

ឱ្យដឹងបាបបុណ្យ ស្គាល់ទោសនិងគុណ ជាទុនទៅមុខ
គុណគ្រូបាធ្យាយ គុណម្ដាយឪពុក រៀមច្បងទំនុក
ឱ្យសុខអនុក្ងល ។

គ្រូមួយផងគ្នា រួមរ័ក្សចិត្តជា ស្នេហាមិត្រមូល
កុំនាំអុជហេតុ បំបែកចេញចូល កាច់កិនត្រកូល
បង្កើតមាត់ក ។

៣០- កុំធ្វើមាក់ងាយ   នឹងគ្រូបាធ្យាយ   រៀនចិត្តឱ្យល្អ
ទោះអ្នកឯណា   ណែផ្លូវអក្សរ   អ្នកនោះឯងអរ
ឱ្យចិត្តមេត្រី ។

កុំឱ្យសៅហ្មង   លើលោកកន្លង   ពោលពាក្យស្រដី
រឹងរូសទ្រគោះ   ឈ្លាសឈ្លោះសេចក្តី   កើតទោសអប្រិយ
ជេរពោលប្រមាថ ។

អ្នកនោះស្មើគ្រូ   បង្កើតអភិរូប៍   គុណគេឱវាទ
គេជួយប្រដៅ   គេហៅឱបាត   ដាស់តឿនសង្វាត
ឱ្យឯងចេះឆាប់ ។

បើឯងចេះហើយ   កុំភ្លេចគុណឡើយ   ឱ្យដឹងដោយច្បាប់
គួរគិតកោតខ្លាច   ដើរតាមសណ្តាប់   គន្លងធម៌ច្បាប់
កុំឱ្យមាក់ងាយ ។

នេះឯងគន្លង   ត្រឹមត្រូវទំនង   អំពីព្រេងនាយ
ឯករាជ្យឥឡូវ   ច្រើនតែមាក់ងាយ   ចេះហើយជេរម្តាយ
ប្រមាថគ្រូវិញ ។

៣៥- ហេតុដូច្នេះឯង   លោកិយយល់ស្តែង   តែងឃើញម្តេចមិញ
បានហោចសូន្យសុង   លិចលង់ទៅវិញ   ទោសនោះឯងមិញ
កើតពីឯណា ។

កើតពីចិត្តឯង បង្កើតស្វះស្វែង បំផ្លាញអាត្មា
រោលរាលក្នុងពោះ ឆេះក្នុងឱរា បង្កើតទោសា
ឱ្យទុក្ខរូបឯង ។

ចេះតែបន្តិច លើកខ្លួនកំប៉ិច កំប៉ោងឥតក្រែង
តែងឃើញរៀងមក យ៉ាងដូច្នេះឯង ម្លោះហើយវាតែង
ខុសនឹងទេព្តា ។

វីអ្នកចិត្តល្អ ដឹងធម៌អក្សរ ចេះពិចារណា
ស្គាល់គុណនិងទោស សន្តោសអាត្មា អត់ឱនចិន្តា
ពុំដែលសៅហ្មង ។

អ្នកនោះឯងនៃ សោតសឹងប្រពៃ សួស្តីកន្លង
បរលោកលោកិយ ឥតបីសៅហ្មង ទាំងទេព្តាផង
ចម្រើនឱ្យសុខ ។

៤០- ដរាបរៀងទៅ សុខពីឥឡូវ រៀងទៅឯមុខ
ចៀសចាកប្រាសប្រាណ ពីស្ថាននរក រៀងរួចបានសុខ
ដល់សួគ៌ាល័យ ។

អរិយសត្ថា　គន់គិតចែងចារ　ចែងចងសេចក្ដី
តម្រង់តម្រាប់　ជាច្បាប់យ៉ាងថ្មី　ដាស់តឿនស្រដី
សិស្សសព្វប្រការ ។

៤២- គួរគិតរករៀន　កិច្ចការរបៀន　របបសាស្ត្រា
តាមច្បាប់និទាន　ទូន្មានអាត្មា　រៀលរាល់រូបា
ស្វរេចចប់ហោង ។

(ចប់)

ច្បាប់ស្រី

មុីន-មៃ រៀងរៀង

បទភុជង្គលីលា

នេះបទកំណាត់ចងជា ភុជង្គលីលា ចងជាច្បាប់ស្រី ។
កាលនាងឥរន្ធតី ចរចាកតាមប្តី គឺបុណ្ណកយក្សា[១]។
នាងវិមលាជាព្រះមាតា បើកបន្ទូលថា ហៃកូនពិសី ។
នាងនឹងត្រាច់ត្រង់តាមប្តី ចេញចាកអំពី ពិភពនាគនេះ ។
ទៅឋានមនុស្សលោកនាយអេះ ចូរនាងចាំចេះ បម្រើស្វាមី ។
ធ្វើវត្តប្រតិបត្តិប្រក្រតី កុំឱ្យស្វាមី អាក់អន់ចិន្តា ។
នាងអើយគម្លែងក្រឡា ជាម្ចាស់សិរសា កូនកុំមាក់ងាយ ។
ហៃកូនស្រីស្ងួនមាសម្តាយ ក្រណាស់នាងអាយ តាមដោយច្បាប់ស្រី។
ក្រមួយមិនបានសម្តី ពាក្យទន់តិចនៃ ឱ្យញាតិចូលចិត្ត ។
ក្រមួយមិនចេះរិះគិត ឃើញញាតិឆ្ងាយជិត ហៅឡើងផឹស្លា ។
ទោះមានមិនមានក្តីណា ពាក្យផ្អែមចរចា ទើបគេស្រឡាញ់ ។
កុំដួចិត្តស្នូរកំណាញ់ មិនមានអស់អញ នឹងញាតិសន្តាន ។
កើតយសរបស់ផងបាន កើតសុខក្សេមក្សាន្ត ពីព្រោះកូនស្រី ។
ទោះនឹងនិយាយស្រដី ការកេរ្តិ៍ជាស្រី កុំស្តីឡេះឡោះ ។

WAT KHEMARARATANARAM

ថាលេងដូចក្មេងញ៉េះញ៉ោះ ឃើញប្រុសកំឡោះ សសៀរចូលជិត ។
សើចព្រៀងបញ្ឆៀងមិនគិត ប្រុសព្រើលបានចិត្ត វាហានដោយសារ ។
ហៅស្រីអប្រិយឥតការ ឥតមានឥរិយា មារយាទក្នុងខ្លួន ។
សើរើពុំធ្វើនឹងនួន ស្រដីមិនមួន មិនមានអៀនអន់ ។
ឃើញគេបៀតបែរគយគន់ សើចសួរចំអន់ ចំអកឱ្យប្រុស ។
ហៅស្រីអប្រិយទុរយស មិនខ្លាចខ្លួនខុស មារយាទក្រឹត្យក្រម ។
ធ្វើការអង្គុយប្រឡំ នឹងសមពុំសម ថាឯងជាស្រី ។
មិនកោតមិនខ្លាចចិត្តប្ដី ឱ្យប្រុសដទៃ មាក់ងាយប្ដីណា ។
ហៅស្រីឥតលក្ខណា ឥតមានកិរិយា មារយាទពុំសម ។
ធ្វើការផងណាប្រើខំ ទោះត្បាញចាក់ជំ នាងខំឱ្យហើយ ។
កុំទុកទៅមុខទៀតឡើយ ថាចាំបង្ហើយ កម្រណាស់ណា ។
ទោះធ្វើហួលគោមព្រៃផ្កា ដាក់ត្បាញហើយណា បានស្រេចសឹមធ្វើ ។
ធ្វើឱ្យកើតកេរ្តិ៍ប្រសើរ ហើយកុំឱ្យដើរ លេងផ្ទះគេណា ។
ឱ្យស្ងួនខ្លឹមខ្លួនរក្សា នាងខំធ្វើការ ទាន់ខ្លួនក្រមុំ ។
មានប្ដីបានអ្វីជាខំ រវល់កូនយំ កម្រចេះឆ្លៀត ។
ព្រួយចិត្តគំនិតចង្អៀត មួយហើយមួយទៀត យំទារតែឆី ។
រឹងព្រួយទាំងមួយទាំងពីរ រកបានឱ្យឆី ទើបបានបាត់មាត់ ។
ទោះកាន់ការធ្វើឱ្យស្ទាត់ ហួលគោមគាតកាត់ អន្ទងត្បាញទៅ ។
កុំទុកក្នុងស្នុគស្មាញនៅ ក្រែងដល់យូរទៅ ខាតខូចអសារ ។

ហៃកូនស្រីស្ងួនមាតា ចូរចាំរក្សា កុំភ្លេចស្មារតី ។
ចូររករៀនយកច្បាប់ស្រី ឲ្យកោតខ្លាចប្ដី គម្លែងក្រឡា ។
ធ្វើវត្តប្រតិបត្តិសោតណា ឲ្យនាងរក្សា ភ្នក់ភ្លើងទាំងបី ។
ឲ្យកាត់ឲ្យគង់ប្រក្រតី សព្វថ្ងៃកុំបី ភ្លេចផ្លុំឲ្យឆេះ ។
ក្រែងរាលដួចដាលព្រាយប្រេះ កើតក្មៅរលេះ រលាយអស់អង្គ ។
ភ្លើងក្រៅកុំនាំទៅក្នុង ឲ្យឆេះបំផ្លុង រឹងផ្លុំបង្កាត់ ។
ភ្លើងក្នុងមិនប្រុងប្រយ័ត្ន នាំមកបង្កាត់ ឲ្យឆេះឯក្រៅ ។
អុជអាលបណ្ដាលឲ្យក្ដៅ ដាលដល់កូនចៅ អសោចអប្រិយ ។
ឲ្យនាងខំប្រុងស្មារតី មើលភ្លើងទាំងបី រក្សាឲ្យគង់ ។
ភ្លើងនោះឲ្យគុណពុំលង់ នឹងឲ្យឧត្តុង្គ ឧត្តមកន្លង ។
កើតយសរបស់ទ្រព្យផង បរិបូណ៌ឥតហ្មង ប្រសើរក្លាត់ណា ។
ភ្លើងមួយនោះឲ្យរក្សា គឺគុណមាតា បិតាស្ងួនគ្រង ។
ឲ្យនាងធ្វើដោយគន្លង ប្រណិប័តន៍កុំឆ្គង នឹងម្ដាយឪពុក ។
ឲ្យខំថែទាំញ៉ុកញ៉ុក ចំណីចំណុក ចំណង់អាត្មា ។
កុំឃ្លានទុកធីឡើយណា ឆ្ងាញ់ឈ្ងុយពិសា ជូនជាប្រក្រតី ។
ពាក្យពេចន៍ការកិច្ចអ្វីៗ អត់ឱនកុំបី ឲ្យអាក់ចិន្ដា ។
ភ្លើងមួយគម្លែងក្រឡា គឺប្ដីអាត្មា បិតថេររួមរ័ក្ស ។
ឲ្យនាងប្រណិប័តន៍ជៀកជាក់ កុំធ្វើឲ្យអាក់ ឲ្យអន់ចិត្តប្ដី ។
អត់ឱនខ្លាចខ្លួនជាស្រី កុំឲ្យស្រដី ទុកគេជាស្មើ ។

ទោះកើតហេតុភេទសារពើ ពាក្យពុំប្រសើរ ផញ្ជឹងចាំស្តាប់ ។
ទោះប្តីស្រដីពុំគាប់ ពុំគួរឱ្យប្រាប់ បានដឹងដល់ម្តាយ។
៥៥- កើតវិងវែងរឹងខ្វរខ្វាយ ឮពាក្យពីម្តាយ ឡឹបខ្សៀវប្រាប់ប្តី ។
មិនក្បាន្តបែកបានពីរបី កើតជាសម្តី សួរចុះសួរឡើង ។
ពុំស្ងាត់ស្ងៀមមាត់ចចើង ជជែកនាំឡើង ចចើងមិនបាត់ ។
តតាំងពាក្យខ្លាំងមិនស្ងាត់ មិនស្ងៀមឱ្យបាត់ ឱ្យបានទីសុខ ។
ជជែកស្ទើរបែកទាំងស្រុក មិនមានហៅសុខ យូរលង់ឡើយនៃ ។
៦០- នេះហៅភ្នក់ភ្លើងទាំងបី ម្តាយផ្តាំកូនស្រី ឱ្យចំរក្សា ។
នាងអើយគម្តែងក្រឡា ខុសឆ្គងម្តេចម្តា ម្តាយផ្តាំកូនស្រី ។
ឱ្យអត់សង្កត់ហឫទ័យ កូនកុំស្រដី ដើមប្តីកំបាំង ។
កុំជេរកុំចេញជាខ្នាំង ខ្សត់ខ្សោយខ្លៅខ្លាំង នាងកុំមើលងាយ ។
ល្ងង់ខ្សោយប្រើឱ្យនិយាយ ណែនាំលេងលាយ ឱ្យស្រួលវាចា ។
៦៥- ទោះប្តីស្រដីម្តេចម្តា ខេវិងជេរថា បោះពាក្យទម្ងន់ ។
ក្រោធក្រេវធុលឆេវមិនអន់ មិនអាក់ស្រាកស្រន់ ដោយចិត្តគ្នាន់ក្នាញ់។
រអ៊ូរទាំទន្ទេញ ជេរថាជន្ទេញ ត្បិតទាស់នឹងចិត្ត ។
ឱ្យកូនស្រីស្ងួនទំអត់ ឱ្យបានរលត់ រលាយកំហឹង ។
កុំកូនកាន់ខ្លួនប្រែប្រឹង តតបទៅនឹង អ្នកជាស្វាមី ។
៧០- ខេវឹងត្រញឹងសម្តី មិនគិតខ្លួនស្រី ស្រដីទ្រគោះ ។

ប្រកែកស្តីពាក្យគំរោះ គំរាមបញ្ឆោះ បញ្ឆោរឱ្យខឹង ។
រឹងរូសមើលមុខសំឡឹង សំឡក់ទៅរឹង ចចើងចង់ឈ្លោះ ។
រឹងឆ្លងឆ្លើយពាក្យបញ្ឆោះ បំបែកជាឈ្លោះ បំបែរពុំទៀង ។
ដេរថាផ្តែផ្តាបំព្រៀង ដៀលត្មះបញ្ឆៀង បញ្ឈឺចិត្តប្តី ។
បោះបោកប្រទះអ្វីៗ ចាប់ចោលទៅដី បែកបាក់ពុំគិត ។
មិនស្រួលទទួលបាត់មាត់ ម្នះម្នេញក្នុងចិត្ត ឱ្យបានប្តីចាញ់ ។
ទើបបានសុខចិត្តជាវិញ ហៅស្រីម្នះម្នេញ អាប់កេរ្តិ៍សណ្តាយ ។
ហៃកូនស្រីសួនមាសម្តាយ ខុសណាស់នាងអាយ កុំធ្វើដូចគេ ។
ទោះបីបើប្តីនាងដេរ នាងចូលទៅឯ ដំណេកគិតសិន ។
ចេញមកនាងយកពាក្យទន់ ស្រដីឱ្យអន់ ស្រាយទោសនោះទៅ ។
ទោះបីបើប្តីប្រដៅ ចូរនាងចាំនៅ ទុកក្នុងអាត្មា ។
ពាក្យពេចន៍កុំភ្លេចឡើយណា ក្រែងឆ្លងម្តេចម្តា ត្បិតបានផ្តាំស្រាប់ ។
ព្រោះឯងមិនក្រែងមិនស្តាប់ ពាក្យគេបង្គាប់ បង្កើតតែឈ្លោះ ។
ឥតសុខអាក្រក់តែឈ្មោះ ឮគេប្រឈ្លោះ មិនចេះហៅល្ហែ ។
នេះពុំរាប់ជាស្រីទេ ជាអ្នកប៉ោឡែ ចិត្តចោរដកទង ។
ឱ្យមាត់បង្គ្របប្តីផង ឱ្យគេស្តាប់ហោង ថាឯងគ្រាន់បើ ។
គឺមោះនាងនោះមិនប្រើ មិនបើកឱ្យដើរ បញ្ជើរឱ្យទេ ។
ទោះបីប្តីប្រើមាសមេ កុំកូនចំអែរ ចំអៀកមិនទៅ ។
ឆ្ងាយជិតកុំគិតរង់នៅ ក្រោកក្រេសដើរទៅ កុំឱ្យប្តីដេរ ។
កុំទៅនៅយូរផ្ទះគេ រវល់ទំនេរ រវៀសមកណ៎ា ។

ហៃកូនខ្ចីមខ្លួនមាតា　ជាស្រីនេះណ៎ា　កម្រណាស់នាង ។
មិនថាត្បិតល្អរូងរាង　មិនរើសត្បិតជាង　ចេះការទាំងគ្រប់ ។
មិនបានស្គាល់ទីគោរព　ស្គាល់តែឧបទ្រព្យ　ទាំងដប់ប្រការ ។
ហៅតែនឹងល្អរូបា　ពិតហើយចេះការ　គួរកោតដោយយ៉ាង ។
មួយល្អរូបសសន្លាង　ឥតគេផ្ទឹមខាង　ច្បាប់ផងមិនចេះ ។
ល្អពិតគំនិតមិនផេះ　ទោះខ្មៅក្រងេះ　ការសោតសមគួរ។
គឺមោះនាងនោះមិនជួ　ចេះដឹងសមគួរ　ស្គាល់អស់ឥរិយា ។
នេះឯងពីព្រេងលោកថា　ហៅល្អរូបា　កបកល្យាណី ។
ហៃកូនស្រីស្ងួនពិសី　ម្ដាយប្រាប់អំពី　ឧបទ្រព្យចង្រៃ ។
កាន់ក្បាលប្ដីហើយរកចៃ　មិនបានលើកដៃ　បិទទូលសំពះ ។
លោកទុកស្មើកុកទំផ្ទះ　រង្គំរង្គះ　នឹងបង់អស់ទ្រព្យ ។
កន្ទងជើងប្ដីពុំគាប់　ព្រោះចិត្តចង់ឆាប់　រំលងជើងប្ដី ។
ស្មើសត្វលលកខ្មោចខ្មី　ហើរប្រាលអប្រិយ　កើតព្យាធិ៍រោគា ។
ចង្រៃមួយនៃរាល់គ្នា　ចេញចូលមាត់ទ្វារ　ពុំបានបិទបាំង ។
ធ្វេសប្រាណខុសខាងមិនរាំង　មិនរុញបំបាំង　មើលយល់សាយសុស។
ទុកស្មើគេអុជចន្លុះ　ឱ្យចោរចូលចុះ　យកទ្រព្យទាំងឡាយ។
ស្រីមួយសើចលេងក្អាកក្អាយ　ឮលេចចម្ងាយ　រំលងផ្ទះបី ។
ស្មើសត្វចចាតបក្សី　ចូលភូមិផងក្ដី　ចង្រៃក្ដាត់ណ៎ា ។
ស្រីមួយដេកដាក់កាយា　ប្រះប្រែអាត្មា　ឱ្យខ្នងទៅប្ដី ។

១១០- ទុកស្មើពស់ក្រាយអប្រិយ ឡើងផ្ទះឥតបី ឥតបើគណនា ។
ចង្រៃកាចក្រៃពុំជា នឹងព្រាត់ប្រាសគ្នា ពុំបានវែងឆ្ងាយ ។
ស្រីមួយសក់វែងអន្លាយ រំសុសរំសាយ សក់សោតរេរា ។
នៅមាត់អណ្តូងមាត់ទ្វារ បីដូចមជ្ជរា ឆ្មាលាក់ក្រចក ។
ចង្រៃឥតបីបើរក រេរាសំកក មិនចុកសក់ងាយ ។
១១៥- ស្រីមួយដើរទៅទាត់ជាយ ឮលាន់ស្មើរធ្លាយ ប្រថពីសន្ធឹក ។
សំពត់ដាច់ដាចមិននឹក ដើរឮគគឹក ស្មើស្វូររន្ទះ ។
ញាំញៀជំណើរលេះ ដាក់ជើងលើផ្ទះ គគ្រាំគគ្រេង ។
កក្រើកផ្ទះទាំងបីល្វែង ដូចកលគេសែង របស់ចេញទៅ ។
ស្រីមួយឃើញទ្រព្យនៅផ្លូវ កន្លងហួសទៅ មិនចាប់ចេញទុក។
១២០- ពុំចេះចំណេរទៅមុខ ពុំចេះដាក់ទុក វាយរាល់តែល្វែង។
ទ្រព្យនោះរលោះចេញឯង ចង្រៃទាស់ទែង ធ្វើឱ្យអន្តរាយ ។
ទោះឆីចំណីនូវបាយ លបលូកកកាយ ពមពុំសណ្តាប់ ។
កូនអើយនេះហើយចូរស្តាប់ ហៅក្តីឱបទ្រព្យ ទាំងជប់ប្រការ ។
ឱ្យចៀសអស់ទាំងនេះណា ឱ្យរៀនលក្ខណា ទាំងប្រាំពីរផង ។
១២៥- គឺព្រះមានបុណ្យកន្លង ទេសនាចែងចង ជាបទគាថា ។
មួយមាតុមួយមិត្តភរិយា ភាតុភរិយាជា ទាសភរិយាផង ។
ទាំងបួនប្រសើរឥតហ្មង គួរឱ្យចាំចង ទុកក្នុងអង្គា ។
រីឯហៅមាតុភរិយា ប្រពន្ធនោះជា លោកទុកស្មើម្តាយ។

ចរិតបីប្រការក្នុងកាយ មួយចង់ខ្វល់ខ្វាយ ប្រយោជន៍ឱ្យប្តី ។
បានថ្កើងរុងរឿងព្វល្បី មិនឱ្យអាប់ប្តី ឱ្យបានស័ក្តិយស ។
មួយបើប្តីស្លៀកពាក់ចាស់ យកថ្មីឱ្យផ្លាស់ ចាស់ស្លៀកខ្លួនឯង។
ចេះរៀបសណ្តាប់តាក់តែង ចំណីផងស្វែង រកមកឱ្យប្តី ។
មួយបើប្តីឈឺថ្កាត់អ្វី ព្រួយប្រឹងមើលប្តី រកថ្នាំសង្កូវ ។
រកពេទ្យមេមត់នូវគ្រូ គ្រោះយាមគន់គូរ មើលប្តីឱ្យជា ។
រីឯហៅភាតុភរិយា ប្រសើរសោភា ប្រពន្ធស្មើបង ។
នោះមានចរិតពីរផង ដូចប្អូននិងបង ចិត្តមូលមួយប្រាណ ។
មួយធ្វើឱ្យប្តីក្សេមក្សាន្ត របស់ប្តីបាន ចេះទុករក្សា ។
មួយទោះព្វពាក្យអ្នកណា គេតិះដៀលថា ស្រដីពីប្តី ។
ពុំត្រូវអាស្រូវអប្រិយ ចេះការកេរ្តិ៍ប្តី បែរបានជាសុខ ។
ទោះបីបើប្តីមិនទុក្ខ គិតឱ្យបានសុខ យកខ្លួនធានា ។
មួយសោតឯមិត្តភរិយា មានចរិតជា បីប្រការមិញ ។
បីដូចកលមិត្តសំឡាញ់ មានចិត្តអស់អញ មិនឱ្យមានហ្មង ។
បីដូចកលប្អូននិងបង ប្រាសយូរលង់ហោង ទើបមកជួបគ្នា ។
មានចិត្តប្រតិព័ទ្ធមហិមា ត្បិតបានជួបគ្នា មិនឱ្យមានហ្មង ។
មួយមានមារយាទកន្លង ទោះឃើញប្រុសផង មិនស្មៀងចិត្តទៅ។
រីទាសភរិយានោះកូវ ក្នុងមាត្រាត្រូវ ប្រពន្ធខ្ញុំប្តី ។
ចរិតប្រាំបីប្រការទ្វី មួយចិត្តខ្លាចប្តី ក្រែងប្តីវាយដេរ ។

ប្រុងចិត្តការគិតខ្មាសគេ មិនឱ្យប្ដីជេរ បន្ទោសខ្លួនបាន ។
ទោះប្ដីខឹងក្រៃប៉ុន្មាន មិនចេះហៅហាន ឆ្លើយឈ្លោះតមាត់។
មួយទោះប្ដីនោះកាចក្ដាត់ ខឹងដល់វាយវាត់ ជេរចោរដកទង ។
មិនហ៊ានឆ្លើយឈ្លោះរំលង តតបទៅផង ក្រែងពួកេរ្ដិ៍ឆ្ងាយ ។
មួយចេះប្រដាប់រៀបបាយ ប្ដីដើរជិតឆ្ងាយ មិនហ៊ានបរិភោគ។
អត់ចាំទំរាំប្ដីមក ជួបជុំទើបយក បរិភោគផងគ្នា ។
នេះឯងហៅទាសភរិយា សម្ដេចភគវា ទេសនាប្រោសប្រាប់ ។
បើអស់ស្រីណាបានស្ដាប់ យកទុកជាច្បាប់ ក្នុងប្រាណសព្វថ្ងៃ។
លុះអស់អាយុក្សិណក្ស័យ បានទៅកើតពួ តុសិតសួគ៌នាយ ។
នឹងបានក្សេមក្សាន្តពណ្ណរាយ សេពសុខសប្បាយ និរទុក្ខភយា ។
រីឯប្រពន្ធពុំជា ពេជ្ឈឃាតភរិយា ចរិតមានបួន ។
កុំឱ្យយកទុកក្នុងខ្លួន ឱ្យចៀសចេញជួន កើតកម្មវេរា ។
មួយចិត្តគំនិតចងជា ឆ្លាស់ឆ្លើយបំពារ បំពានឱ្យប្ដី ។
ប្រទូសរឹងរូសខ្វូវខ្វី មិនចេះចាញ់ប្ដី ថាឯងគ្រាន់បើ ។
ឆ្លើយឆ្លងសួរសងបណ្ដើរ ចង់ឈ្លោះឱ្យស្មើ ឱ្យលើសប្ដីវិញ ។
មួយមិនចង់ធ្វើបំពេញ បង្អាប់ប្ដីវិញ ឱ្យថ្កើងខ្លួនឯង ។
អាងចេះដៀលតិះពុំក្រែង ឱ្យប្ដីស្ដាប់ឯង ដោយចិត្តអន្ធពាល។
មួយមានចិត្តនោះស្រើបស្រាល ចង់ត្រេកត្រអាល ចោរពេញមុខប្ដី ។
មួយចិត្តទ្រឹស្ដទ្រុស្ដអប្រិយ ចង់សម្លាប់ប្ដី ស្រឡាញ់ប្រុសទៀត ។

គិតកាប់សម្លាប់បង់មៀត នឹងយកប្រុសទៀត ធ្វើប្ដីមរណា ៗ
រីឯសត្រូវភរិយា ចរិតពុំជា ប្រាំពីរប្រការ ៗ
មួយមិនខ្លាចប្ដីអាត្មា បង្គាប់ត្រង់ណា ពុំធ្វើតាមចិត្ត ៗ
មួយទ្រឹងទ្រមឹងស្ងៀមស្ងាត់ ប្ដីសួរបីម៉ាត់ ពុំស្រដីផង ៗ
មួយប្ដីស្រដីគន្លង ប្រដៅច្បាប់ផង ពុំចូលចិត្តស្ដាប់ ៗ
មួយមិនចង់ឱ្យប្ដីគាប់ មិនចង់ប្រដាប់ ឱ្យប្ដីថ្មុំថ្មើង ៗ
មួយទោះនឹងស្រដីឡើង ពាក្យធំចចើង ចចេសនឹងប្ដី ៗ
មួយទោះប្ដីលោះខ្ញុំស្រី វាបម្រើប្ដី មិនឱ្យអាក់អន់ ៗ
ឃើញគាប់រឹងស្អប់ខ្ពាញ់ខ្នាន់ ក្នុងចិត្តប្រចណ្ឌ ជេរថានាយអាយ។
មួយត្បិតប្ដីមានសហាយ ហួរហែកសុសសាយ ឱ្យប្ដីអាស្រូវ ៗ
រីចោរភរិយានោះក្លូវ ចរិតពុំត្រូវ មានបីប្រការ ៗ
មួយចង់ចាយទ្រព្យប្ដីណា ឱ្យខូចអសារ មិនគង់ជាល្អ ៗ
មួយប្ដីឃ្មាតខ្មីខ្មំរក៍ របស់បានមក៍ មិនថែទាំទុក ៗ
លួចឱ្យទៅម្ដាយឪពុក ប្ដីសួររកមុខ មិនប្រាប់ឡើយណា។
មួយខ្ជិលមិនចង់ធ្វើការ កុហកមុសា ថាឯងរវល់ ៗ
ដេកលេងចំខែងអស់កល លុះប្ដីគេយល់ ពុតធ្វើជាឈឺ ៗ
ទទូរដេកថ្ងូរហ៊ឺៗ ប្ដីហៅមិនឮ ពុតចង់តែស្លាប់ ៗ
នេះហៅប្រពន្ធពុំគាប់ ស្រីណាកាន់ខ្ជាប់ ពុំដែលរសាយ ៗ
លុះអស់អាយុក្ស័យក្ស័យ ធ្លាក់ទៅអបាយ ទាំងបួនចំពូក ៗ

តែងនឹងរងទុក្ខរងសោក	រំដោះរួចមក	កើតជាមនុស្សឡើយ។
ហេតុអកុសលនេះហើយ	ត្បិតខ្លួនផតត្រើយ	ធ្វើខុសគន្លង ។
ខុសវត្តប្រតិបត្តិឆ្គាំឆ្គង	មិនរៀនមិនរង	ខុសនឹងច្បាប់ស្រី ។
មាក់ងាយនោះមានប្រាំបី	មានក្នុងបាលី	ព្រះធម៌លោកថា ។
មាក់ងាយមួយនោះឯងណា	ត្បិតប្តីពិការ	មិនបានមួនមាំ ។
ខឹងស្អប់ធុញថប់មិនទ្រាំ	មិនមានរកថ្នាំ	គ្រូគ្រោះមេមត់ ។
មើលប្តីឱ្យជាឆាប់ឆុត	ខឹងវិញមិនអត់	បន់ឱ្យប្តីស្លាប់ ។
មាក់ងាយមួយប្តីខ្សត់ទ្រព្យ	គ្មានកេរ្តិ៍កោះគាប់	ស្មើនឹងអាត្មា ។
ដៀលត្មះថាប្រាសដោយសារ	ព្រោះខ្ជិលធ្វើការ	ទើបគ្មានរបស់ ។
មាក់ងាយត្បិតប្តីអប្បយស	ឯងត្រកូលខ្ពស់	ពូជពង្សពុំស្មើ ។
ឆ្មើងខ្លួនឱ្យប្តីបម្រើ	ឈ្មោះឡើងហើយដើរ	ដៀលត្មះពូជពង្ស ។
មាក់ងាយមួយត្បិតប្តីល្ងង់	ខ្លៅខ្លួនទ្រមង់	ទ្រមក់យឺតយូរ ។
ដៀលត្មះពុំចេះអាសូរ	សម្តីខ្មោះខ្មូរ	មិនក្រែងប៉ុនសក់។
មាក់ងាយមួយប្តីអាក្រក់	សាច់ខ្មៅប៉ប៉ក់	មុខអុតស៊ីសុស ។
កន្ទ្រលរោងរលក្រអុះ	សក់ស្កាញស្កូវសុស	ពោះធំប៉ុនពាង ។
ខ្លួនឯងចិញ្ចែងរូបរាង	ខ្លួនសល្អជាង	ថាប្តីមិនសម ។
មាក់ងាយមួយប្តីមិនខំ	ធ្វើការលេលាំ	ឡែឡដើរលេង ។
ឆ្លៀតឆ្លើយបោះពាក្យគគ្រេង	ឈ្មោះដេរមិនឈ្វេង	គិតខុសមាត្រា ។
មាក់ងាយមួយប្តីផឹកស្រា	ស្រវឹងចោលការ	ដើរលេងតែគោ ។

ពាក្យក្មេងរាំច្រៀងឡោៗ ឱ្យឆ្អែពុសឆោ ផ្អើលភ្ញាក់កូនចៅ។
ឮមាត់ប្ដីហើយខឹងក្ដៅ ប្រទេចជេរទៅ តាមដោយចិត្តខ្ញាញ់ ។
មាក់ងាយមួយទៀតនោះមិញ ត្បិតប្ដីស្រឡាញ់ លល្ងកប្រឡែង ។
មួលបិចចាក់ចុចជាល្បែង មិនមានកោតក្រែង បានចិត្តជេរវិញ ។
ត្បិតតែយល់គេស្រឡាញ់ ស្រដីផងមិញ គំរោះគំរើយ ។
ធ្វើខ្ញាញ់បែរចេញព្រងើយ គេនឹងកន្តើយ ក្ដិចក្ដក់មាយា ។
ពុំបានក្សេមក្សាន្តនឹងគ្នា មាក់ងាយនេះជា គម្រប់ប្រាំបី ។
កូនអើយនេះហើយច្បាប់ស្រី ឱ្យកូនពិសី រករៀនរក្សា ។
យកទុកក្នុងអង្គអាត្មា ប្រសើរក្ដាត់ណា កើតសុខសួស្ដី ។
ប្រសើរទាំងនាលោកិយ ទោះបរលោកក្ដី សឹងលុះប្រាថ្នា ។
ទោះចិត្តគន់គិតសទ្ធា ជាពុទ្ធមាតា សឹងបានបរិបូណ៌។
ដូចចិត្តឆាប់ឆុតពុំយូរ កបកើតសម្បូរ សម្បត្តិទ្រព្យផង ។
កើតយសខ្ពង់ខ្ពស់កន្លង ឃឹនយូរឥតហ្មង ដូចក្ដីប្រាថ្នា ។
ច្បាប់នេះឧត្ដមថ្លៃថ្លា ទោះស្រីឯណា ឮហើយមានភ័ព្វ ។
ជាល្អកម្របានស្ដាប់ ស្ដាប់ហើយចូរចាប់ ចូរចាំគ្រប់គ្នា ។
បានដល់មគ្គផលសួគ៌ា ប្រសើរសោភា ចូលចាំកុំភ្លេច ។
ចរចាអស់អាថ៌ពាក្យពេចន៍ ពាក្យពិតកាព្យកិច្ច បរិបូណ៌ប្រពៃ ។
ប្រាជ្ញប្រែរឹងនាមនៃ ខ្ញុំឈ្មោះ **ម៉ឺន-រ៉ែ** មែនមានសទ្ធា ។

មានចិត្តក្ដួចគិតកាព្យា កបកើតជ្រះថ្លា ត្រេកត្រង់កុសល។
សច្ចាប្រាថ្នាមគ្គផល ផុលផុសយោបល់ លេចលើកទុកទៅ ។
២២៥-ទោះបីសេចក្ដីខុសត្រូវ សូមទានតម្រូវ តម្រង់ឱ្យផង ។
កុំត្មះតិះដៀលឡើយហោង សូមសាងផលផង ទុកតសាសនា ។
សម្រាប់ជាច្បាប់មាត្រា សូរេចបការា បរិបូណ៌ចែងចប់។

(ចប់)

ច្បាប់ប្រុស

បណ្ឌិត មៃ រៀបរៀង

បទព្រហ្មគីតិ

១- នេះបទព្រហ្មគីតិ ពីព្រេងព្រឹទ្ធទុកទូន្មាន
ចែងចងជានិទាន ទុកគ្រាន់មើលជាច្បាប់ថ្មី ។
ឱ្យអស់កូនចៅក្រោយ ស្ដាប់កុំឱ្យភ្លេចស្មារតី
ប្រដៅទាំងប្រុសស្រី យកទុកខ្លួនគ្រប់អាត្មា ។
ធម្មតាកើតជាមនុស្ស ទោះស្រីប្រុសក្រណាស់ណា
ក្រគិតក្នុងចិន្ដា ឱ្យបានដឹងសមនិងគួរ ។
នឹងអស់ញាតិសន្ដាន សោះគេមានពាក្យថាដួ
កុំឆ្មើងកុំតែងតួ ធ្វើកំប៉ោងកុំពាក្យធំ ។
៥- នឹងដើរដូចភុជង្គ ឱ្យឱនអង្គអាចបារម្ភ
ឱ្យត្រូវនឹងច្បាប់ក្រម គួរប្រតិបត្តិកុំឱ្យឆ្គង ។
រៀនបទរៀនបាទចាស កុំប្រទ្បោតលើរៀមច្បង
ស្រដីនឹងអ្នកផង ពាក្យឱ្យគួរកុំឯងវ៉ី ។
អឺអើអញដាច់សាច់ ឆ្គងពាក្យពេចន៍គេស្រដី
ដើមដៀលឱ្យអប្រិយ ស្រដីថាកូនអត់ពូជ ។

ចាស់ទុំមិនប្រដៅ ដេរកូនចៅទើបវាខូច
គេថាកូនឥតពូជ មិនដឹងច្បាប់និងចាស់ទុំ ។
គេដៀលដល់ម៉ែឪ កេរ្តិ៍អាស្រូវស្អុយរហ៊ុំ
គេស្តីដើមដៀវជុំ ជំនៀលនោះដល់មកចាស់ ។
១០- កុំកាចកុំស្លូតពេក កុំចំអៀកវៀនរហ័ស
កុំខ្លាចកុំហ៊ានណាស់ ឱ្យរំពឹងរំពៃគ្រប់ ។
ទោះដេកឱ្យរហ័ស ភ្ញាក់មុនចាស់ដោះឡើងលុប
មុខមាត់មើលឱ្យគ្រប់ ទ្រព្យរបស់សឹមដេកវិញ ។
ស្លាម្លូស៊ុឱ្យច្រៀក កុំបីបៀកទាំងមូលមិញ
តូចធំឱ្យច្រៀកចេញ តាមពាក្យចាស់ថាអភ័ព្វ ។
ដេកយប់កុំដេកយូរ ហើយទទូរដូចគេងាប់
សម្លត់ស្លៀកឱ្យខ្ជាប់ កុំឱ្យអាក្រាតក្រៅខ្លួន ។
នឹងដេកកុំទ្រមក់ ឱ្យលង់លក់ក្រៅពីក្បួន
បើភ្ញាក់ឱ្យដឹងខ្លួន ឡើងអង្គុយកុំមាត់ខ្លាំង ។
១៥- ប្រែប្រាណប្រុងវិញ្ញាណ ខ្លាចក្រែងមានចោរចិត្តខ្លាំង
ប្រួញប្រាណប្របជញ្ជាំង ជញ្ជូនទ្រព្យលួចយកចេញ ។
បើឥតមោះមន្ទិល កុំឱ្យខ្ជិលដេកទៅវិញ
ភ្ញាក់ហើយឱ្យក្រោកចេញ រកជក់ថ្នាំស៊ីម្លូស្លា ។

ទោះពេលពន់ព្រលប់ គន់ឱ្យគ្រប់ទ្រព្យនានា
កាំបិតខាងអាត្មា ឱ្យសិតទឹកដាក់ចុងជើង ។
ប្រអប់ដាក់ទឹមស្នា ថ្វាយទេព្តារក្សាយើង
ហើយឱ្យបំពក់ភ្លើង នៅក្រានក្រៅកុំឱ្យដាច់ ។
កុំឱ្យអស់រលីង រលត់ធេងហើយថាភ្លេច
សព្វថ្ងៃមើលកុំដាច់ កុំដើរយកពីផ្ទះគេ ។
២០- ថែទាំមើលជើងក្រាន ឱ្យឧសមានកុំទំនេរ
បង្កាត់បង្កើតកេរ្តិ៍ កុំប្រហែសឱ្យស្ងួនស្ងួសុង ។
ប្រយ័ត្នក្រែងក្រងាយ ពុំសប្បាយឈឺពោះពុង
បង្កាត់កំដៅអង្គ អុជបំភ្លឺមើលនេះនោះ ។
មានកាលយប់ងងឹត ភ្លេចមិនគិតជូនកូនជុះ
គ្មានភ្លើងអុជចន្លុះ ក្រានរលុះរលត់ធេង ។
រត់រកភ្លើងសស្រាក់ ព្រួយលំបាកតែខ្លួនឯង
ហេតុខ្ជិលពុំគិតក្រែង ក្រយប់ថ្ងៃព្រួយដើរឆ្ងាយ ។
ហើយឱ្យថែទាំទឹក ទោះយប់ព្រឹកកុំគិតងាយ
ផងដាក់ក្អមរាត់រាយ សព្វពួចពាងអាងអុងធំ ។
២៥- កុំឱ្យស្ងួតក្អមធេង អស់រលីងពីពាងធំ
គ្មានសោះនោះមិនសម ជូនក្រែងក្រងាយយប់ថ្ងៃ ។

ទោះដើរទៅឆ្ងាយជិត កាន់កាំបិតកំដរដៃ
ក្រែងមានមែកឈើព្រៃ កាប់កាន់មកធ្វើជាឧស ។
ជួនកាលក្រែងបន្ទា មុតអាត្មាគ្រាន់ចាក់ជួស
ជាគ្រឿងគ្រប់មិនខុស ការសត្រូវទោះឆ្មាឆ្កែ ។
ដើរព្រៃឱ្យមើលលើ ឃើញស្លឹកឈើជាបន្លែ
កាប់កាន់កុំដៃទទេ អង្គុយគន់មើលឆ្វេងស្តាំ ។
ក្រែងមានឈើព្រៃងាប់ គួរកាច់កាប់យកជាថ្នាំ
ផ្ញើក្រានគ្រាន់ជណ្តាំ បាយបានឆ្អិនឆាប់ដូចចិត្ត ។
៣០- សោះស្រីស្រដីបាន បើឧសមានមិនព្រួយគិត
សព្វថ្ងៃប្រុងគំនិត ថែទាំទើបគង់របស់ ។
មាសប្រាក់ស្រូវអង្ករ ទុកឱ្យល្អកុំសប្បុរស
សំចៃកុំឱ្យអស់ មើលថែថ្នូនខ្លួនឯងណា ។
ស្លូវស្លួចកុំឱ្យដាច់ បើវាតិចឱ្យឧស្សាហ៍
រិះរកផ្សំទៀតណា ឱ្យបានច្រើនក្រវើនទុក ។
នឹងចាយឱ្យគិតក្រោយ ទោះនឹងឱ្យៗមើលមុខ
កុំឱ្យស៊ុកគ្រលុក ទោះនឹងទុកឱ្យចំណាំ ។
រដូវធ្វើចំការ ឱ្យឧស្សាហ៍គ្រឿងគ្រាប់ដាំ
ស្លឹកគ្រៃខ្ទឹគ្រប់ត្រុំ ត្រាវត្រសក់សព្វបន្លែ ។

៣៩- កុំខ្ជិលកុំប្រអូស ទៅងងូសរត់សុំគេ
គេមិនឱ្យឯងទេ តែគឺមោះព្រោះខ្ជិលដាំ ។
ទោះធ្វើស្រែចំការ ឱ្យឧស្សាហ៍មើលថៃទាំ
កុំខ្ជិលកុំប្រចាំ ចបបង្វកជីកស្មៅវល្លិ៍ផង ។
កុំឱ្យបង់កម្លាំង ទោះខែប្រាំងប្រើឱ្យផង
ទឹកទៅស្រោចស្រប់ផង ឱ្យលូតលាស់មានផ្កាផ្លែ ។
ធ្វើការកុំគិតព្រួយ ខ្លួនឯងមួយកុំត្អូញត្អែរ
ខ្លាំងខ្សោយកុំឱ្យល្វែ ខ្លាចតែនឿយហើយមិនធ្វើ ។
ជាងយប់បិតបួស៊្បី ត្បាញជាល្អីតោកញើ
កុំឱ្យស្រីស្តីលើ ឥតអំពើធ្វើលេងទៅ ។
៤០- កុំទុកដៃទទេ ជាងទំនេរបោចស្មៅព្រៅ
ខាងផ្ទះខាងលំនៅ ឱ្យវាលកាលកើតសុខា ។
ឱ្យមានក្តីបារម្ភ ធ្វើស្រែកុំចោលចំការ
ដឹងដែកកាំបិតព្រា ទុកឱ្យជាកុំឱ្យបាត់ ។
ដេកយប់ឱ្យរាំងទ្វារ ទ្រព្យជាៗប្រុងប្រយ័ត្ន
ត្រចៀកចាំកុំភ្លាត់ កុំភ្លេចចោលមិនដឹងខ្លួន ។
ប្រយ័ត្នប្រយោជន៍យូរ ទោះលក់ដូរមើលថៃថ្នូន
ទោះទ្រព្យរបស់ខ្លួន ឱ្យសួរកូនសួរប្រពន្ធ ។

កុំអាងឯងជាប្រុស ចាយរបស់មិនគិតគន់
មិនដឹងដល់ប្រពន្ធ ព្រមព្រៀងគ្នាឥតបើថា ។
៤៥- ទោះបីបើបងប្អូន ពឹងរកខ្លួនទៅណាៗ
ទោះទៅលេងឥតការ ឥតគេរកដើរឆ្ងាយជិត ។
ឱ្យប្រាប់អ្នកនៅផ្ទះ កុំរលះឥតគំនិត
គេភ័យព្រួយចិត្តគិត ព្រោះមិនដឹងជាទៅណា ។
បើទៅជាមានភ័ព្វ ប្រសើរគាប់នោះឥតថា
ប្រសិនពានពស់ខ្លា ខ្យល់ចាប់ចុកឥតគេសម ។
ទោះដើរមានដំណឹង ឱ្យរំពឹងគិតបារម្ភ
នឹងដើរៗឱ្យសម យប់ព្រលប់ឱ្យមាត់ក ។
កុំស្ងៀមកុំស្ងាត់ពួន លបលាក់ខ្លួនខ្លាចមិនល្អ
ឱ្យមើលឱ្យមាត់ក ដើរឱ្យស្មោះសោះគេថា ។
៥០- ទោះខ្លួនជាប៉ុន្មាន ពាក្យសន្តានវែងមុសា
គេម៉ែមកអាត្មា តាមដំណឹងដំណើរខុស ។
កូនអើយបាកុំឆ្លោយ កុំធ្លាប់ឱ្យអាប់កេរ្តិ៍យស
ធម្មតាកើតជាប្រុស ឱ្យរករៀនច្បាប់មាត្រា ។
លោកថាហៅឆ្កួតបី មួយឆ្កួតស្រីមួយឆ្កួតស្រា
មួយឆ្កួតល្បែងពាលា លេងបៀប៉ោធ្លូកំតាត់ ។

ទាក់មាន់ទាក់ទទា ផល់ភ្នាល់គ្នាបរបាញ់សត្វ
អន្ទាក់ដាក់បង្កាត់ ល្បែងអស់នោះមិនកំណើត ។
ធម្មតាប៉ោនិងបៀ មិនដែលខ្មែរណានឹងកើត
មិនឮមានកំណើត មានតែលិចលង់ខ្លួនទេ ។
៥៥- ជួនកាលគេចាញ់ឯង រៀងរាល់ល្បែងតែងនឹងរេ
មានកាលឯងចាញ់គេ កុំទុកចិត្តថាឯងប៉ិន ។
ពីព្រឹកស្លៀកហូលជរ ល្ងាចស្លៀកសខ្វះចងក្បិន
ពីព្រឹកត្បកក្បាលចិន ល្ងាចមិនទាន់ចិនដាក់ខ្នោះ ។
ជួនកាលវាចងជើង ព្យួរខ្ពស់ឡើងក្បាលដាំចុះ
ភ្នែកស្លឹងតឹងក្រញុះ វាទារប្រាក់ឱ្យបានឆាប់ ។
មើលមុខល្អិតចអ្វី មិនខ្មាសស្រីផ្សារឈរស្តាប់
មុខមិញដូចគេស្លាប់ មាត់ស្ងេញស្ងាញពេបដូចក្មេង ។
ស្រែកថ្ងូរអេះអូយអើយ អាចិកអើយអាណិតលែង
អញរកប្រាក់ឱ្យឯង ឱ្យអាចិកស្អែកនេះបាន ។
៦០- ចិនឮព្រមស្រាយមក បណ្តើររកប្រាក់សន្តាន
តឹងទារទាល់តែបាន ទ្រព្យឱ្យទៅទើបវាលែង ។
អ្នកអាយអ្នកអើយកុំ គួរបារម្ភរាល់តែល្បែង
កុំលកុំល្ងូកលេង គួរឱ្យវាងឱ្យវៀរសោះ ។

កុំឈរកុំឈប់ជិត ក្រែងមិនអត់បង់កេរកោះ
កុំល្បងល្បែងនោះសោះ គួរឱ្យដោះឱ្យដើរចេញ ។
ច្បាប់នេះចាំរាល់ខ្លួន ទោះបងប្អូនមិត្តសំឡាញ់
ពឹងខ្លួនឯងឱ្យចេញ ធានាទ្រព្យគេយកទៅ ។
ឯទ្រព្យបានទៅវា ឯងធានាស្រាប់តែនៅ
វាបានទ្រព្យយកទៅ ខ្លួនឯងនៅធានាស្រាប់ ។
៦៥- ដល់គេមកតឹងទារ អ្នកធានាក៏បានឆាប់
មិនបានគេប្រចាប់ ទៅជាខ្ញុំព្រោះធានា ។
ទោះបងប្អូនធុរៈ ក្រជំពាក់គេតឹងទារ
បើមានទ្រព្យជួយជា កុំធានាណា៎អ្នកអាយ ។
កូនអើយចូរបាចាំ ឳពុកផ្ដាំកុំបីណាយ
ប្រយ័ត្នរាល់រូបកាយ កុំឱ្យភ្លេចពាក្យនេះណា៎ ។
មួយទៀតហៅស្ដូតស្រី គួរកុំបីសេពកាមា
វាតែងទាញអាត្មា នាំវង្វេងភ្លេចបាបបុណ្យ ។
ភ្លេចសីលទានសូន្យសោះ ភ្លេចឃ្មាងខ្មោះដល់ជីពជន្ម
ភ្លេចទោសភ្លេចទាំងគុណ ភ្លេចទាំងការកាន់រសាយ ។
៧០- បង្កើតតែទោសទុក្ខ បើបានសុខសឹងប្រែក្លាយ
បង្កើតក្ដៅក្របាយ ឱ្យទាស់ទែងឹងនឹងគ្នា ។

ចងទោសគុំគង្គួន មិនគិតខ្លួនខ្លាចមរណា
មានកាលក្មួយនិងមា គុំធ្វើគ្នាឱ្យសោះសូន្យ ។
បង្កើតតែចិត្តធំ ចៅគំនុំនឹងជីដូន
ឯបងវឹងនឹងប្អូន ម្តាយនិងកូនគុំធ្វើគ្នា ។
វីខ្ញុំគុំកាប់ម្ចាស់ ឱ្យក្តៅណាស់ក្នុងអង្គា
កើតទោសវឹងនឹងគ្នា ជាគំនុំពុំត្រាស្បើយ ។
មានកាលគេដាក់ឃ្នាង វាមិនរាងចាលចិត្តឡើយ
លក់ព្រៃខ្ញុំគេហើយ មិនខ្លាចស្លាប់ដល់អាត្មា ។
៧៥- គេកាប់ដោតទាំងក្បាល មិនចេះចាលចិត្តឡើយណា
ភ្លេចខ្លួនសូន្យសោះសា នឹកតែត្រង់សេពសប្បាយ ។
រីឯកាមកិលេស កុំប្រហែសគួរឱ្យណាយ
ស្អិតណាស់ណាអ្នកអាយ អ្នកអើយកុំគិតសង្ស័យ ។
នេះឯងហៅឆ្កួតស្រី គួរកុំបីឱ្យអាល័យ
ចូរចងចាំសព្វថ្ងៃ ទុកទូន្មានអង្គអាត្មា ។
អ្នកប្រាជ្ញលោកនិទាន ទុកទូន្មានរាល់រូបា
មួយហៅឆ្កួតសុរា នោះកុំផឹកវាស្រវឹង ។
វានាំភ្លេចវិញ្ញាណ ភ្លេចសីលទានសោះសូន្យឈឹង
ផឹកហើយមិនដែលនឹង នាំចិត្តនោះឱ្យធំក្រៃ ។

៨០- ឯខ្លួនឯងតូចទេ មើលទៅគេប៉ុនមេដៃ
កម្លាំងឯងស្មើចៃ មិនកោតគេតិចឡើយណា ។
ក្អេងក្អាងពាក្យកក្អេ អួតពូកែបទបានស្រា
មិនមានខ្លាចនរណា ស្រដីកោងរកកលឈ្លោះ ។
បញ្ឆោរបញ្ចៀសផ្តាស ជេរវាងវាសមិនចំឈ្មោះ
នាំហេតុតែខាងឈ្លោះ ឆ្លើយឆ្លងពាក្យឱ្យបានទាក់ ។
ប្រពន្ធឃើញឃាត់ទៅ ប្តីមិនត្រូវថាកុំអ្នក
ឯងទឹងលោះវាយធាក់ ដោយចិត្តធំបទបានស្រា ។
មានការជួនស្រវឹង ពុំមានដឹងខ្លួនឡើយណា៎
ដើរដួលដេកផ្កាប់ផ្ងារ ស្រាតសំពត់អស់ពុំដឹង ។
៨៥- គេឃើញអស់ខ្មាសខ្ញុំ ក្មេងជៀវជុំសើចទ្រហឹង
ដេកដូចគេស្លាប់ឈឹង ក្អែរក្អួតពាសពេញទាំងខ្លួន ។
កំណើតអ្នកផឹកស្រា កុំអួតថាឯងនឹងនួន
ដឹងហើយស្រវឹងមួន ខ្លួនខ្សត់ទេអួតថាមាន ។
អ្នកស្លូតទៅជាកាច ឯអ្នកខ្លាចទៅជាហ៊ាន
ខុសត្រូវទៅបំពាន បំពុលខ្លួនឱ្យបានបាប ។
នេះឯងហៅឆ្កួតស្រា ក្នុងធម៌ថាពៀរជរាប
អ្នកណាផឹកហើយបាប បង់កិត្តិយសពុំសួស្តី ។
គួរកុំសេពសុរា នាំអាត្មាឱ្យអប្រិយ
នឹងធ្លាក់ទៅអវិចី នរករងទុក្ខវេទនា ។

៩០- ហៃអស់ជនទាំងឡាយ កុំវាយមាយក្នុងអង្គា
ចូរស្តាប់ច្បាប់នេះណា ទុកទូន្មានខ្លួនសព្វថ្ងៃ ។
នេះឯងហៅឆ្លតបី លោកស្រដីក្នុងធម៌ថ្លៃ
បើអ្នកណាមួយនៃ នឹងប្រាថ្នាដោយចំណង់ ។
លោកចងជាឧបមា ឱ្យអ្នកណាមួយផ្ចិតផ្ចង់
យកដែកដុលបោះបង់ ក្នុងភ្លើងក្រានឆេះប្រាលឆ្អៅ ។
បើកាន់ដែកដែលដុត នោះមិនមុតមិនមានក្តៅ
កាន់បាននោះទើបហៅ ចិត្តមុតមែនពិតគិតប្រាណ ។
នោះទើបលោកឱ្យធ្វើ នូវអំពើទាំងបីបាន
ដោយធម៌ពីបុរាណ លោកឧបមាដូច្នេះណា ។
៩៥- ចាត់ចែងតែងជាបទ ព្រហ្មប្រាកដកាលបិតា
ប្រដៅខ្ញុំនេះណា៎ សព្វសេចក្តីដូច្នេះនៃ ។
កិច្ចកាព្យវាយរៀបរោះ ខ្ញុំនាមឈ្មោះបណ្ឌិតមៃ
គិតចងជាសេចក្តី ប្រដៅជនចប់ម្ល៉េះហោង ។

(ចប់)

ច្បាប់ទូន្មានខ្លួន

បទព្រហ្មគីតិ

១- មនុស្សកាចកុំប្រសព្វ　កុំទៅភប់នឹងចោរក្បួយ
គេចាប់ចងទៅក្រោយ　វាយបណ្ដើរយល់អប្រិយ ។
កុំគប់នឹងខ្ញុំគេ　កុំប៉ោឡែវល់នឹងស្រី
កុំជួញនឹងមន្ត្រី　នឹងខាតទុនធនឯងហោង ។
កូនអើយឪពុកបា　នឹងឧបមាមួយទៀតផ្គង
បាស្ដាប់គ្រាប់ត្រងរង　ទុកទូន្មានអង្គឥន្ទ្រិយ ។
គេដើរកុំអាលបាញ់　បើស្រឡាញ់កុំឱ្យខ្វី
ស្ងួវឱ្យស្មោះទៅនៃ　នៅគង់ជាភ្ញាយឺនយូរ ។
៥- ស្ងួវចូលកុំឱ្យចេញ　ស្ងួវឱ្យទិញកុំឱ្យដូរ
សាច់ញាតិឱ្យប្រមូល　កុំស្រដីពាក្យសល់វ៉ល់ ។
មនុស្សកាចកុំបីប្រើ　ការក្រធ្វើកុំឱ្យសល់
ចែកទានកុំឱ្យយល់　ពាក្យបញ្ឆោះកុំឱ្យមាន ។
ពាក្យខុសកុំឱ្យស្ដាប់　សេចក្ដីគាប់ឱ្យគិតធ្យាន
អំពើបាបកុំឱ្យមាន　សីលនិងទានឱ្យរិះគិត ។
សីលសោតគួររក្សា　ខំប្រាថ្នាឱ្យបានជិត
ពិបាកឱ្យគន់គិត　រកគំនិតគិតឱ្យដល់ ។

ស្អប់គេកុំអាលថា　　មានប្រាជ្ញាឱ្យចេះយល់
ពាក្យភូតស្តាប់គួរឆ្ងល់　　មានកង្វល់កុំអាលថែង ។
១០- ពាក្យក្រកុំអាលប្រាប់　　ពាក្យឥតសព្ទកុំអាលថ្លែង
ពាក្យពិតកុំឱ្យថែង　　ពាក្យពិតស្លែងពុំគួរលាក់ ។
គេប្រាប់កុំអាលក្រោធ　　គេបញ្ឆោតកុំអាលភ្ញាក់
សឹកដេញកុំអាលបាក់　　គ្នាជិពាក់ប្រើដោះសា ។
គេរត់កុំអាលដេញ　　គេលើកចេញកុំអាលថា
សឹកដល់កុំអាលឆ្លា　　ពូវាចាកុំអាលយក ។
គេប្រើកុំអាលទៅ　　គេឱ្យហៅកុំអាលមក
គេឱ្យកុំអាលយក　　គេសង្ស័យកុំអាលថយ ។
ខ្លួនតូចកុំខំពារ　　ខ្លួនអ្នកជាកុំគិតធ្លោយ
ឱ្យគិតក្រែងក្រក្រោយ　　ខ្លួនខ្សត់ខ្សោយឱ្យបារម្ភ ។
១៥- ទំនៀមទំនឹមព្រេង　　ច្បាប់ថ្លាថ្លែងដោយក្រឹត្យក្រម
ពាក្យនេះជាឧត្តម　　ចូរបាខំៗត្រងត្រាប់ ។
សង្វាតរកស៊ីចុក　　ជួញលលក់ទិញតាមច្បាប់
ខ្សត់គ្មានឃ្លានស៊ូស្លាប់　　កុំខុសច្បាប់ព្រះធម្មា ។
មានទ្រព្យត្បិតសំណាង　　ជាតិមុនសាងទានសីលា
ទើបកើតជាតិនេះណា　　មានទ្រព្យធនត្បិតទានគេ ។

បើខ្លួនមានស័ក្តិបុណ្យ បានទ្រព្យធនខ្ញុំពលរេហ៍
ធ្វើចិត្តឱ្យត្រង់ត្រៃ ជាតិទៅមុខនឹងបានទៀត ។
ស៊ីបានៗនឹងចំ លោកវាយដំគេបៀនបៀត
បំបាត់ទ្រព្យគេឆ្នៀត ខុសច្បាប់ផងមិនទេឡើយ ។
២០- ល្អតែនៅលោកិយ លុះដល់ក្ស័យជីវិតហើយ
ទល់ទុក្ខពុំដែលស្បើយ រូបវិរេងរងកម្មវេទនា ។
ព្រះទ្រង់ទេសនាមក គួរតែយកទុកសិរសា
មនុស្សសត្វផងក្តីណា ពុំដែលវៀរពីក្តីស្លាប់ ។
គួរតែសាងសីលទាន នោះនឹងបានបុណ្យលាងបាប
រក្សាសីលជរាប នោះប្រសើរពេកកូនអើយ ។
អស់ទ្រព្យសម្បត្តិនៅ មិនបានទៅតាមខ្លួនឡើយ
មានតែសីលទានហើយ ទៅកំដរបរលោកនាយ ។
អស់ទាំងគ្រឿងរបស់ ខ្ញុំស្រីប្រុសផងទាំងឡាយ
សឹងខានចោលនៅអាយ ជារបស់គេរស់នៅ ។
២៥- គួរដឹងរិះគិតធ្យាន គួរឱ្យទានធ្វើបុណ្យទៅ
ទាន់ខ្លួនជីវិតនៅ នោះប្រសើរក្រៃពេកពន់ ។
បើបានធ្វើតែបាប មិនសុភាពចិត្តកាចលន់
ធ្វើបាបមិនធ្វើបុណ្យ លែងជាតិទៅនៅនរក ។

បើបាបានធ្វើបុណ្យ បានសងគុណម្តាយឪពុក
ឱ្យទានចាំសីលសុខ នោះនឹងបានឋានសួគ៌ា ។
ខ្លួនធំខំរកស៊ី ចាស់ព្រឹទ្ធីគួរអនិច្ចា
កើតជាមនុស្សនេះណា មានវេរាពុំដែលរួច ។
មួយសោតកុំស្នេហ៍ស្និទ្ធ កុំមានចិត្តគិតកាន់កួច
ភរិយាគេកុំលួច នៅលោកិយក្តីនិន្ទា ។
៣០- ដល់ខ្លួនលែងជាតិនោះ នឹងចូលចុះនរកណា
នឹងឡើងដើមរកា- ដែកនោះធំៗខ្ពស់ក្រៃ ។
យមបាលរត់ទៅជ្រោម កាន់គ្រឿងចោមចាក់ទីទៃ
ក្អែកត្មាតទង់ជើងដៃ ចចឹកស៊ីជាអាហារ ។
មានខ្លួននោះដាចដាច់ អស់ទាំងសាច់ឈើខ្លោចផ្សា
វាត្រូវនឹងបន្លា សឹងដែកជាមុតធ្លាយធ្លុះ ។
ហើយធ្លាក់ពីបន្លា ដើមរកាដែកធំនោះ
ធ្លាក់ចុះក្នុងទឹកខ្ទុះ ប្រែផ្សាក្តៅឥតសម្រាន្ត ។
ហើយហែលក្នុងទឹកនោះ ស្លាប់ហើយរស់លំបាកប្រាណ
ពីរពាន់ឆ្នាំទើបបាន រួចមកកើតជាមនុស្សា ។
៣៥- រួចនោះបានមកកើត យកកំណើតមនុស្សនេះណា
ហេតុកម្មពៀរវេរា កើតជាស្រីប្រាំរយជាតិ ។

WAT KHEMARARATANARAM

រួចនោះជាខ្មៃខ្មើយ　　កូនចៅអើយកុំប្រមាទ
ភរិយាគេមិនឃ្លាត　　ពីនរកនោះឡើយណា ។
មួយសោតឪពុកផ្តាំ　　ចូរបាចាំកុំផឹកស្រា
វានាំចិត្តពាលា　　ពោលលោលទន់ពន់ពេកក្រៃ ។
ផឹកស្រាជាអ្នកកាច　　ពុំក្រែងខ្លាចអ្នកដទៃ
វានាំបាត់ស្មារតី　　នឹងរកស៊ីបាត់ប្រាជ្ញា ។
នៅនាលោកិយហោង　　អស់អ្នកផងគេនិន្ទា
លុះខ្លួនដួនមរណា　　ទៅនរករងទុក្ខនៅ ។
៤០- នៅតែរងវិបាក　　ខ្លួនរលាកនឹងដែកក្តៅ
អស់ថ្លើមប្រមាត់នៅ　　ក្នុងពុងពោះឈើពន្លឹក ។
ដែកក្តៅឆេះជាភ្លើង　　ផ្សែងផ្សព្វឡើងពុគគឹក
យមបាលសោតបំផឹក　　ទឹកទង់ដែកឆេះព្រោងព្រាយ ។
ទាក់កទាញផ្តេកផ្តួល　　នឹងបង្គោលដែកទាំងឡាយ
មាត់នោះឆេះព្រោងព្រាយ　　ហេតុបាបបានផឹកសុរា ។
ពាក្យនេះមិនថាឯង　　មានពីព្រេងព្រះទេសនា
អ្នកណាបរទារការ　　សេពសុរាដូច្នេះនៃ ។
គិតគួរគួរឱ្យចាំ　　សីលនានាំឱ្យល្អក្រៃ
រៀនធម៌គម្ពីរថ្លៃ　　បានវៀរបាបផងនានា ។

៤៦- ហៃអស់កូនចៅអើយ ចាំឱ្យហើយធម៌ទេសនា
អ្នកមិនផឹកសុរា អ្នកនោះបានឋានសួគ៌ហោង ។
រកស៊ីគិតពីរក្តី[១] គិតលោកិយបរលោកផង
ក្រែងខ្លួនជួនមកយោង ផលជួយជូនបានសុខា ។
ច្បាប់នេះព្រះបន្ទូល គួរតែចូលចិត្តគ្រប់គ្នា
ទូលទុកលើសិរសា កុំបីភ្លេចដល់មួយថ្ងៃ ។
ថ្ងៃសីលរកផ្កាភ្ញី ទៀនធូបក្តីផ្ទំប្រម្រាមដៃ
ថ្វាត់ថ្វាយព្រះរ័ត្នត្រ័យ កុំបីដាច់ថ្ងៃមួយឡើយ ។
អ្នកណាអាចបានស្តាប់ ត្រេកត្រេងត្រាប់ធម៌ជាត្រើយ
លុះលែងជាតិទៅហើយ នោះនឹងបានឋានសួគ៌ា ។
៥០- ទោះបីបានកើតមក យកកំណើតជាតិនេះណា
ប្រកបដោយប្រាជ្ញា អង្គកាយាល្អប្រិមប្រិយ ។
កើតកបទ្រព្យរបស់ ខ្ញុំស្រីប្រុសគោក្របី
មាសប្រាក់ឥតខ្វះអ្វី មានទូកក្តារច្រវាហោង ។
មានកេរកោះស្រែស្រូវ ចេកអំពៅដូងស្លាផង
នោះច្រើនៗពេកហោង សឹងលើសលន់ពន់ប្រមាណ ។

១ គិតពីរក្តី= គិតដំណើរពីរ ឬ រឿងពីរ គឺគិតលោកិយផង និងបរលោកផង ។ ពាក្យក្តីៈ ក្នុងទីនេះ សំដៅយក គតិ រឿង, ហេតុ, សេចក្តី, ដំណើរផ្លូវ ។

WAT KHEMARARATANARAM

ពាក្យនេះស្មើខ្លួនហើយ　　កូនចៅអើយចូរចាំប្រាណ
អស់អាថ៌ឱវាទទាន　　ជាសួរេចបណ្ដាំហោង ។

៥៥- ចូររិះចូររៀនយក　　ជាពន្លកចិត្តចាំចង
ស្មើស្ពានចាំចម្លង　　ទៅដាក់ដល់ថ្នល់និព្វាន ។

(ចប់)

ច្បាប់ កូនចៅ

បទភាកគតិ

១- កូនចៅអើយស្តាប់ ឪពុកនឹងប្រាប់ ប្រដៅគ្រប់គ្នា
ចូរចាំចូរចាប់ ជាច្បាប់អាត្មា រួសរងរក្សា
ទីទៃគ្រប់ប្រាណ ។

ធម្មតាអ្នកជា អ្នកមានប្រាជ្ញា មានផៅសន្តាន
ពុំចេះអាងអួត ប្រកួតវានកាន បំពាក់បំពាន
បំពោតអួតអង្គ ។

ទោះនឹងយាត្រា ទៅទីស្ថានណា ដើរដូចភុជង្គ
សិរសាទន់ទាប សុភាពផ្គត់ផ្គង់ លំអុតឱនអង្គ
ការកើរ្តិ៍អ្នកជា ។

រីអ្នកសាមាន្យ ខ្សត់ខ្សោយសន្តាន អាប់ឥតប្រាជ្ញា
ដំណើរអែងអោង កែងកោងហត្ថា ដូចខ្ទួយសោះសា
មែនមានពិសទិច ។

៥- បំពោងបំពើត ចំកោងស្ងួយស្អើត ពឹងពិសទ្រនិច
ខ្លួនតូចត្រឡាំង កំឡាំងសោតតិច ពឹងពិសទ្រនិច
ទិចតើប៉ុន្មាន ។

ធម្មតាអ្នកជួ ពុំដែលថ្លឹមតួ នឹងអ្នកជាបាន
ហេតុលោកការកើរ្តិ៍ ឥតពីរថ្លឹមប្រាណ លោកការសន្តាន
សន្តាប់ផៅផង ។

កូនចៅអើយចាំ ឪពុកនឹងផ្តាំ ដោយនូវគន្លង
គាថាបាលី គិតពីព្រេងហោង ចូរចេះចាំចង
ទីទៃកុំធ្លោយ ។

ពាក្យនេះជាច្បាប់ ទូន្មានឱ្យគាប់ កូនចៅឯក្រោយ
ឪពុកឥតទ្រព្យ អ្វីគាប់ទុកឱ្យ តែពាក្យនេះដោយ
ព្រះបាលីថា ។

លោកថាភ្លើងភ្លឺ មែនពិតមោះឬ ពុំស្មើសុរិយា
លោកថាសូរ្យសែង ភ្លឺថែងវេហាស៍ មោះពុំស្មើនា
ព្រះធម៌ព្រះពុទ្ធ ។

១០- ភ្លើងភ្លឺអស់ចិត្ត អស់កាលហើយបាត់ រលាយរលត់
ព្រះសូរ្យភ្លឺឡើង ថ្កុំថ្កើងប្រាកដ អាប់អស្តង្គត
ពុំយល់រស្មី ។

រីព្រះធម៌ថ្លៃ ភ្លឺហើយភ្លឺក្រៃ នៅនាលោកិយ
ដល់បរលោកនាយ ភ្លឺឆ្ងាយបារមី រុងរឿងរង្សី
ពុំរលត់ឡើយ ។

កូនចៅអើយណា ពាក្យមួយលោកថា ស្ករឃ្មុំឯងហើយ
ផ្អែមក្រៃលែងផ្អែម ល្ហឹមល្ហែមជាត្រើយ មោះផ្អែមនោះស្បើយ
ពុំចាប់ចាំនៅ ។

តែពាក្យលោកថា លោកមានមេត្តា ទូន្មានប្រដៅ
នោះផ្អែមក្រៃលែង ស្គរឃ្មុំអំពៅ ចាំចងទុកនៅ
អស់កាលដ៏លង់ ។

លោកថាល្វាផង សម្បកក្រៅហោង ភ្លឺផ្លេកយល់យង់
រីឯក្នុងផ្លែ សឹងតែមមង់ ក្រាស់ក្រៃនៅក្នុង
នោះហោងលោកថា ។

១៥- អ្នកមួយចៃចូវ រអែរអូវ វៀចវេបឫស្យា
បញ្ចើចបញ្ចើ ពាក្យពើមាយា ដូចកលផ្លែល្វា
ល្អល្អះតែក្រៅ ។

មួយដូចខ្នុរណាំង សម្បកស្តោកស្តាំង បន្លាច្រូងនៅ
ឯក្នុងសឹងក្លែប ក្រអែបផ្អែមទៅ ទាល់ក្នុងឥតសៅ
រសសឹងពិសា ។

រីអ្នកមានធម៌ សប្បុរសមានអាថ៌ លោកផ្ទឹមឧបមា
ដូចខ្នុរក្លិនក្លែប ក្រអែបពិសា ក្រៅក្រាស់បន្លា
មោះក្នុងផ្អែមក្រៃ ។

មួយសោតលោកថា កន្លង់និងផ្កា ស្ពានឆ្ងាយទីទៃ
ហេតុចិត្តចង់ក្រេប ជញ្ជាបក្លិននៃ ហើរហួសច្រៀវច្រៃ
រសរកបុប្ផា ។

ដូចអ្នកមួយមាន ចិត្តនោះចង់បាន ច្បាប់ក្បួនសាស្ត្រា
ស្វះស្វែងរកអ្នក មួយមានប្រាជ្ញា រួសរងឧស្សាហ៍
សង្វាតអាលជ្ជី ។

២០- មួយនីឯរុយ រករោមសំអុយ អសោចអប្រិយ
ដូចមនុស្សអបល័ក្ខណ៍ ស្វែងស្វះរកក្ដី ពុំគិតក្រក្រី
ក្រែងក្រោយឡើងនៃ ។

មួយនីក្រមច្បាប់ លោកពុំឱ្យគ្រាប់ អំពើពុតជ្រៃ
កាលណាដូចដុះ ចាប់ចុះអាស្រ័យ ត្រង់ស្ថានណានៃ
អ្នកដើមអន្តរាយ ។

មួយនីលោកថា អំពើពុតខ្លា យល់សាច់ទាំងឡាយ
ចង់ប៉ុន្តែស៊ី ឥតបីរសាយ អស់មនុស្សទាំងឡាយ
កុំគ្រាប់ពុតខ្លា ។

កើតជាមនុស្សនេះ ដូចកង់រទេះ វិលត្រូវគ្រប់គ្នា
មានកាលត្រូវគេ ស្ងែឯអាត្មា ហេតុនេះលោកថា
ប្រើគ្រាប់ពុតកង់ ។

រីឈើវិស័យ ដុះនៅនាព្រៃ ខ្លះវៀចខ្លះត្រង់
ឯអ្នកនគរ ក្បត្រក្បាន្តទ្រទ្រង់ ខ្លះចិត្តទៀងត្រង់
ខ្លះខ្លៅសាមាន្យ ។

២៩- ពពួកសត្វផង សាហាវយង់ឃ្នង គេអាចញ៉ាំងបាន
ត្រង់មនុស្សសាហាវ ពោលោឈ្លានពាន លោកឱ្យប្រែប្រាណ
ចៀសចេញឱ្យឆ្ងាយ ។

កូនចៅអើយស្ដាប់ ពាក្យនេះជាច្បាប់ ប្រដៅបរិយាយ
ពាក្យនេះជាថ្នល់ តម្កល់ទុកឆ្ងាយ កូនចៅទាំងឡាយ
នាំគ្នាស្ដាប់វ៉ា ។

ហៃអស់កូនចៅ តំណក្រោយទៅ ត្រកូលវង្សា
ចូរចេះរាប់រក ស្រករគ្នីគ្នា ខុសគាប់កាចជា
អត់ឱនត្រងរង ។

ឱកូនចៅអើយ អាពុកចាស់ហើយ ពុំបាននៅផង
នរណានឹងនៅ ប្រដៅបាហោង នរណានឹងស្នង
អាពុកនេះបាន ។

តែខ្លួនទៅបាត់ ទុកពាក្យមួយម៉ាត់ ប្រដៅទូន្មាន
ពាក្យនេះអាពុក សង់ទុកជាស្ពាន ឱ្យកូនចៅបាន
ឆ្លងទៅត្រើយនាយ ។

៣០- ពាក្យមួយនេះមិញ ហេតុមិនស្រឡាញ់ មានពាក្យថាឆ្ងាយ
ទោះទូកបែកបាក់ សំពៅធ្លុះធ្លាយ ទាល់លង្កានាយ
សឹងមករកបាន ។

កូនចៅអើយគិត ផ្ចត់ផ្ចង់គំនិត រក្សាខ្លួនប្រាណ
កុំអាងស័ក្តិបុណ្យ លោភលន់ចង់បាន បំពារបំពាន
ពុំធ្វើដោយធម៌ ។

ធម្មតាជាមនុស្ស ឱ្យដឹងគាប់ខុស បុណ្យបាបឱ្យស្គាល់
ថ្វីមិនចង់បាន ចង់គ្មានអង្កាល់ ឱ្យបានដោយធម៌
នោះទើបយឺនយូរ ។

បើបាននឹងទំ លោភោវាយដំ សន្សំចាក់ចូល
ចំណោះទ្រព្យនោះ នៅពុំបរិបូណ៌ ស្មើរកប្រមូល
ទុកឱ្យគេទេ ។

កូនចៅអើយអត់ គិតក្តីកំសត់ កុំធ្វើប៉ោទ្បែ
កុំអាងមានទ្រព្យ កុំគ្រាប់ពុតគេ ចូរចេះរិះរេ
សាយសព្វសារពើ ។

៣៥- ធម្មតាជាស្រី កុំចង់មេត្រី សាយសព្វអន្ទើ
យកម្ដេចវ័ណ្ឌស្ករ មកគរទុកលើ ស្រមោចហើយតើ
អត់ម្ដេចមិនស៊ី ។

មួយដូចប្រុសខ្លោះ[១] ពាលពេញកម្លោះ ចិត្តចោរចង់ស្រី
កលមួយដូចក្អែក ចេញលួចរកធី មិនដឹងឬអ្វី
យកពងមាន់ផ្ញើ ។

កលមួយសោតណា នេះនឹងឧបមា អណ្តើកឯងតើ
ពងលាក់ជាហើយ ម្តេចឡើយទៅផ្ញើ អស់ពាក្យពេចន៍លើ
អាអូតមហាចោរ ។

ប្រើប្រុងប្រយ័ត្ន ពាក្យពេចន៍ស្ងួរសត្យ សារស័ព្ទពំនោល
ពីរោះមធូរ បរិបូណ៌ពាក្យពោល កុំអាលវឹងឃោរ
ចារចែងភាសា ។

កុំអាលកន្ទ្រើង កុំស្ថិតវិតឡើង លើលោកព្រឹទ្ធា
គិតការដំណៀល លោកដៀលនិន្ទា អង្គឱ្យកើតជា
និន្ទាអាស្រូវ ។

៤០- ទោះប្រុសទោះស្រី កើតនាលោកិយ លោកឱ្យគាប់គ្រូ
ក្រែងមានឆ្នេះឆ្នាប ស្រឡាបត្រង់ត្រូវ ក្រែងជូពុំជូ-
កាលកម្មវេរា ។

លោកថាឆ្កួតបី ឆ្កួតមួយនឹងស្រី ឆ្កួតមួយនឹងស្រា
ឆ្កួតមួយនឹងល្បែង អំពើពាលា ឆ្កួតនេះហៅមហា
ឆ្កួតក្រៃកន្លង ។

ឆ្កួតស្រីឆ្កួតស្រា ឆ្កួតល្បែងពាលា អំពើសឹងឆ្គង
លោកពុំឱ្យសេព ឱ្យវាងជាម្តង វាតែងឱ្យហ្មង
ភ្លេចភ្លាំងស្មារតី ។

ឱ្យភ្លេចក្តីគាប់ ភ្លេចទាំងខ្លួនស្លាប់ ភ្លេចសាស្ត្រសួស្តី
ភ្លេចសីលភ្លេចទាន ភ្លេចញាណវុឌ្ឍី ភ្លេចច្បាប់ប្រក្រតី
ឆ្លតបីប្រការ ។

កុំអាងចំណេះ កុំអួតថាចេះ កុំដោយពុតពាល
កុំសមកុំសេព កុំស្រើបកុំស្រាល កុំអរកុំអាល
ត្រេកទៅដោយវា ។

៥៥- ថាបើនឹងចង់ សេពដោយចំណង់ អំពើពាលា
អាចារ្យលោកចង ជាពាក្យឧបមា ឱ្យអ្នកមួយណា
ដុតដែកឱ្យក្តៅ ។

បើកាន់ដែកបាន នោះទើបឱ្យហ៊ាន សេពសមចូលទៅ
អំពើទាំងបី ដូចដែកច្រាលឆ្អៅ លុះកាន់មិនក្តៅ
នោះទើបសេពបាន ។

អំពើគុណគាប់ កូនចៅអើយស្តាប់ អាពុកទូន្មាន
រៀនគុណទាំងប្រាំ សឹងនាំរូបបាន រួមរក្សាប្រាណ
ពិតពុំឃ្លាតឃ្លា ។

កាលណាសឹកមាន ថ្កើងឯទាបហាន ពន្លឹកមហិមា
កាលបើមានអាថ៌ នូវសារបញ្ហា ដោះស្រាយប្រស្នា
ថ្កើងឯប្រាជ្ញប្រាយ ។

WAT KHEMARARATANARAM

មួយសោតកាលបើ រិះគិតនឹងធ្វើ កិច្ចការសម្ពាយ
ថ្កើងឯអ្នកជាង ជំនាងសុសសាយ កិច្ចការទំនាយ
ថ្កើងឯហោរា ។

៥០- កាលកើតព្យាធិ រោគរោមឥន្ទ្រីយ៍ ថ្កើងឯពេទ្យា
វីអ្នកទាំងប្រាំ សឹងនាំអាត្មា ឱ្យគាប់ដោយនា
ចំណេះទីទៃ ។

មួយសោតជាសង្ឃ នោះឱ្យផ្គត់ផ្គង់ តាមព្រះវិន័យ
ជាស្រីសោតផ្គត់ មារយាទប្រពៃ ជាមនុស្សសព្វថ្ងៃ
ឱ្យរៀរបាបបង់ ។

ចូរចេះដាក់ខ្លួន គួរគិតក្តីស្ងួន រក្សាផ្គត់ផ្គង់
ស្គាល់ទៅស្គាល់នៅ ប្រាជ្ញខ្ពៅគថ្លង់ ស្គាល់រៀចស្គាល់គ្រង់
ស្គាល់ឱ្យគ្រប់គ្រៃ ។

លោកថាឱ្យគ្រាប់ នូវសត្វកុកសាប់ អំពើប្រពៃ
កុំគ្រាប់កុកស ភោភាវសព្វថ្ងៃ ហើរទំអាស្រ័យ
ពុំប្លែកប្លែងប្រាណ ។

លោកថាដែកផង ហៅរឹងកន្លង គេដុតដំបាន
រូសកោសជាការ តាមចិត្តប្រមាណ ពុំដែលនឹងមាន
ប្រកែកឡើយណា ។

៥៩- ដំរីក្នុងព្រៃ សាហាវហ៊ានក្រៃ មមីសោះសា
គេទាក់មកបាន ផ្ទះផ្សាំងជិះជា ពុំដែលនឹកថា
ប្រកែកមិនទៅ ។

ត្រង់ពាលប្រទូស្ត ប្រទុះរឹងរូស ពុំលុះប្រដៅ
រឹងលើសពីដែក នឹងដំរីនៅ ដោយនាកម្លៅ
កម្លាំងមោហា ។

លោកថាក្អែកពិត យកម្តេចមណីរតន៍ កែវទៅបូជា
ម្រឹគជាតិវិស័យ ពាក់ម្តេចជដា ធម្មជាតិជាស្វា
ស្លៀកម្តេចសំពត់ ។

យកម្តេចព្រះធម៌ ជ្រៅជ្រះមានអាថ៌ ប្រពៃវិសុទ្ធ
ប្រដៅពាលា ប៉ោឡៃស្មុគទ្រុឌ យកម្តេចឯមកុដ
បំពាក់ពានរ ។

លោកថាផ្កាផង ពិដោរពិតហោង បុស្បាបវរ
ក្លិនក្លែបត្រឡប់ សាយសព្វទិសករ ហើយរោយកេសរ
បាត់បុស្បគន្ធា ។

៦០- តែអ្នកមួយទៀង ពាក្យពេចន៍ឥតល្អៀង ចម្រើនមេត្តា
នោះក្លូវក្រអូប ក្រៃលែងក្លិនផ្កា ទូទៅនានា
ដោរដល់សួគ៌ស្ថាន ។

វីអសោចលាមក ហៅស្អុយអាក្រក់ ពេកពន់ប្រមាណ
មោះស្អុយនោះស្បើយ ល្ហែល្ហើយគ្រាន់ក្បាន្ត លុមទប់ទល់បាន
ពុំទាន់ជាអ្វី ។

តែអ្នកមួយក្បួវ រអែរអ្វូវ ចិត្តបាបមួទូ
កុហកភរភូត បញ្ឆោតស្រដី នាំពាក្យអប្រិយ
បំបែកមិត្តគេ ។

នោះក្បួវអាក្រក់ ស្អុយក្រៃលែងលាមក ពុំមានល្ហើយល្ហែ
ដល់បរលោកសោត ទៅនៅនិរយេ នរកឯងឯ
ទល់ទុក្ខវេទនា ។

កុំពារកុំពាន កុំយល់គេមាន ច្រណែនឫស្យា
ចូរវៀរពាក្យស្លែង ថ្លែងទៅពុំជា វៀរពាក្យមុសា
បានបុណ្យក្រាស់ក្រៃ ។

៦៥- កូនចៅអញអើយ ចាំទុកជាត្រើយ គ្រប់ខ្លួនទីទៃ
ដើរដោយគន្លង ផ្លូវផងវិស័យ កុំពារពានព្រៃ
ជាន់ជាប់បន្ទា ។

ក្រកិច្ចក្រកល ក្រដឹងក្រយល់ ក្រកិច្ចធានា[១]
ក្រវៃច្នៃទាស់ ឆ្លើយឆ្លាស់លោកា ក្រជាមាតា
បិតាស្ងួនគ្រង ។

ក្រពាក្យពីរោះ ក្រចិត្តអាចស្មោះ ដឹងទុក្ខសត្វផង
ក្រអត់ក្រឱន ស្រឡាញ់ស្លូនត្រង់ ក្រពាក្យឥតឆ្គង
ល្មមនឹងចិត្តគេ ។

ក្រមានពាក្យសត្យ ក្រចិត្តអាចកាត់ ស្រឡះពីស្នេហ៍
ក្រធ្ងន់គំនិត ក្រគិតគុណគេ ក្របានជាមេ-
បាគេទាំងឡាយ ។

ក្តីច្បាប់នេះក្រ នរណាអាចយក៍ ទុកខ្លួនសម្ងាយ
ដ៏លោកនេះគាប់ នៅបានពណ្ណរាយ ដល់បរលោកនាយ
សោយសុខស្រេចស្រាប់។

៧០- ឱពុកចាស់ហើយ អស់កូនចៅអើយ នាំគ្នាស្តែងស្តាប់
ពាក្យពិតទូន្មាន ប្រធានគ្រាន់គ្រប់ ស្មើទ្រព្យសម្រាប់
ទុកឱ្យគ្រប់គ្នា ។

ចូរចាំកុំភ្លេច ទូន្មាននេះស្រេច ស្មើខ្លួនហើយណា
ចាំចងឱ្យខ្ជាប់ ជាច្បាប់អាត្មា ស្វរេចអក្ខរា
សុភាសិតហោង ។

(ចប់)

ច្បាប់ ពាក្យចាស់

បទព្រហ្មគីតិ

១- ពាក្យចាស់ពាក្យពីព្រេង ទោសខ្លួនឯងមើលពុំយល់
ទោសគេតូចសោតសល់ រមិលយល់ប៉ុនទាំងភ្នំ ។
ចូលព្រៃសត្វសាហាវ រកអំពារ[១]គ្នាមកជុំ
ដល់បានស្ករទឹកឃ្មុំ ពូនក្នុងផ្ទះឆីម្នាក់ឯង ។
បានហើយចង់បានទៀត ឆ្លៀតហើយឆ្លៀតពុំគិតល្បែង
មើលយល់តែម្នាក់ឯង មិនយល់គេឯទៀតផង ។
នឹងស៊ីចង់ពិសា ខ្វិលទំពារឱ្យម៉ដ្ឋហ្មង
យល់នាមថាជាមង យល់ឯផងថាជាក្លួយ ។
៥- យល់តាថាជីដូន យល់ឯកូនថាជាក្មួយ
យល់ពីរថាជាមួយ យល់ឯព្រួយថាជាសុខ ។
យល់ទោសថាជាគុណ យល់ឯបុណ្យថានរក
យល់ល្អថាអាក្រក់ យល់លាមកថាជាផ្កា ។
ស្លៀកស្បង់មិនកោរសក់ ឆ្នុះកញ្ចក់ធ្មេចនេត្រា
យល់សេះថាជាលា យល់គជាថាកណ្ដុរ ។
នេះពាក្យលោកពីព្រេង អ្នកណាល្បែងប្រាជ្ញាយល់
ឃើញថ្លុកកុំថាថ្នល់ ក្រែងកំហល់កំហុសមាន ។

WAT KHEMARARATANARAM

អ្នកប្រាជ្ញកាន់ពាក្យទៀង កុំលំអៀងពាក្យបុរាណ
កុំដើរផ្លូវបំពាន ពាក្យអ្នកចាស់លោកផ្ញើលថា ។
ពាក្យនេះពីព្រេងព្រឹទ្ធ គួរឱ្យគិតពិចារណា
កុំអួតអង្គអាត្មា ថាចំណេះចំណាំមាន ។
ដេកយប់កុំដេកយូរ ខ្លាចក្តីទុក្ខជិនដល់ប្រាណ
បើស៊ីកុំតាមឃ្លាន គិតប្រមាណគ្រប់គ្នីគ្នា ។
លើកដាក់តាមកម្លាំង កុំភើចខ្លាំងឈឺដល់ស្មា
ប្រើគេប្រើឱ្យត្រា កុំស៊ាំស៊នរនចៅវៅ ។
ទោះគិតកុំរួសរាន់ គិតឱ្យគ្រាន់ទើបដើរទៅ
កុំឱ្យមានអាស្រូវ កើតជំនៀលដល់អាត្មា ។
កុំយកឆ្អិនជាឆៅ កិច្ចក្នុងក្រៅមានតម្រា
កុំអាងឯងប្រាជ្ញា ចោលច្បាប់ក្បួនលោកព្រេងនាយ ។
ស្រដីឱ្យស្រួលស្រេច គិតសេចគ្រេច[១]កុំគិតងាយ
រំពឹងឱ្យវែងឆ្ងាយ យល់លង្វែកពាក្យលោកថា ។
ពាក្យព្រេងលោកស្រដី ថាកុំបីចិញ្ចឹមខ្លា
ពាក្យព្រេងលោកឧបមា គិតត្រង់ណាធ្វើឱ្យបាន ។
កាន់កពស់ឱ្យខ្ជាប់ ខ្លាចក្រឡាប់ខាំឯប្រាណ
អូសទូកកុំឱ្យល្អាន ទឹកថ្លាសោតកុំឱ្យល្អក់ ។

ស្លឹកឈើឥតកម្រើក បើកក្រើកត្បិតខ្យល់បក់
ទឹកថ្លាល្អឹកបើល្អក់ ត្បិតរលកខ្លាំងសោះសា ។
យល់តូចកុំទិតទំ គួរសន្សំយកជាគ្នា
បានច្រើនកុំទំពារ សន្សឹមកក្សិណតិចៗទៅ ។

២៧- អ្នកមានរក្សាខ្លួត់ ដូចសំពត់ព័ទ្ធពីក្រៅ
អ្នកប្រាជ្ញរក្សាខ្លៅ ដូចសំពៅនូវសំប៉ាន ។
អ្នកខ្ពស់រក្សាទាប ដោយសភាពធម៌បុរាណ
អ្នកឆ្អែតរក្សាឃ្លាន នាអ្នករុងរក្សាឆ្នារ[1] ។
រក្សាទៅមុខរឹង ឥតកំដឹងអស់អម្បាល
ចំណោចេរកាន់កាល ដូចរបងស្រាស់បន្លា ។
កុំឆ្អែតពេកតែឯង មិនគិតក្រែងអស់គ្នីគ្នា
គេឃ្លានៗផ្ទៃផ្សា ឱ្យធីរ៉ាបានឆ្អែតផង ។
កុំមានចិត្តលលើ ពឹងក្រពើឱ្យចម្លង
កុំកាច់ឱសរបង រាំងចំណារឯអាត្មា ។

២៨- មានទូកហើយមានថ្នោល មានបង្គោលមានយុថ្កា
ទាំងពួរទាំងច្រវា ក្រជីងចាប់ដោយនូវគ្រប់ ។
ប្រយ័ត្នក្រែងព្យុះខ្យល់ បក់បោកដល់នឹងទល់ទប់
ប្រយ័ត្នប្រយោជន៍គ្រប់ ទើបហៅជាក់ជាគំនិត ។

ពាក្យព្រេងគិតគួរចាំ ជាបណ្តាំប្រដៅចិត្ត
ពាក្យព្រេងពាក្យព្រេងព្រឹទ្ធ មុខគួរគិតៗឱ្យគ្រាន់ ។
ពាក្យនេះជាសណ្តាប់ ទុកជាច្បាប់ទៀងជាក់ស្បាន់
ពាក្យនេះជាកំណាន់ កំណត់នៅឥតឃ្លាតឃ្លា ។

២៩- សូរេចនូវនិទាន ពាក្យទូន្មានដោយប្រការ
អម្បាលនេះឯងណា ចាំទុកកាយគ្រប់គ្រាន់ហោង ។

(ចប់)

ច្បាប់ ហៃមហាជន

បទព្រហ្មគីតិ

១- ហៃមហាជនសប្បុរស ទោះស្រីប្រុសកបកិរិយា
គួរគិតយកប្រាជ្ញា ចងចាំជាប់ជាគន្លង ។

មានច្បាប់ពីបុរាណ លោកទូន្មានតែងទុកឲ្យ[១]
ជនជាតិនៅឯក្រោយ ចងជាច្បាប់ទុកគ្រប់ប្រាណ ។

ធម្មតាអ្នកចិត្តល្អ ពុំដែលក្រខ្សត់ប៉ុន្មាន
ទេព្តាជាប្រធាន តែងចម្រើនសុខឥតសៅ ។

បើធ្វើចិត្តអាក្រក់ ដើរល្បួចឆក់លោកសៅដៅ
ទ្រព្យនោះណាបាត់ទៅ ដូចអគ្គីឆេះរោលរាល ។

៥- ទេព្តានឹងផ្តន្ទា ឲ្យវេទនានៅកណ្តាល
នរកទុក្ខអម្បាល លំបាកណាស់ណាអ្នកអើយ ។

សម្បត្តិក្នុងលោកិយ បរលោកក្តីពុំត្រាស្បើយ
ទុក្ខច្រើនពេកណាស់ហើយ តែងនឹងរងកម្មវេរា ។

បើចង់ឲ្យបានសុខ ឲ្យរិតក្អក្នុងចិន្តា
ខិតខំពិចារណា នឹងចរចាមានមេត្រី ។

បើចង់បានជាធំ នោះឲ្យខំរៀនសេចក្តី

ឱ្យច្បាស់តាមបាលី　　　កេរ្តិ៍គម្ពីរច្បាប់ធម៌ថា ។
កុំអាងតែស័ក្តិបុណ្យ　　　ចិត្តលោភលន់លើតម្រា
វីបុណ្យនោះអសារ　　　ទ្រព្យធនណាអន្តរាយ ។
១០- ចេះចាំក្នុងសេចក្តី　　　មានមេត្រីពាក្យបរិយាយ
មេត្តាអ្នកទាំងឡាយ　　　អ្នកនោះនឹងជួយឱ្យពរ ។
កុសលនោះទ្រទ្រង់　　　ជួយឱ្យគង់ស័ក្តិយសល្អ
នោះនឹងចូលអាករ　　　ទ្រព្យធនមកពីជិតឆ្ងាយ ។
បើកាន់កាប់ដោយធម៌　　　ស័ក្តិយសល្អឃើញសប្បាយ
ទ្រព្យធនផងទាំងឡាយ　　　ទុកឱ្យកូនចៅឆីបាន ។
គួរគន់គិតរំពឹង　　　រិះជញ្ជឹងមើលប្រមាណ
កុសលព្រេងនោះមាន　　　នឹងរំថ្វីពេកអម្បាយ ។
ច្បាប់ធម៌ពីបុរាណ　　　មាននិទានជាបរិយាយ
គម្ពីរចោទចែងចាយ　　　ទូន្មានមកទុកឱ្យស្តាប់ ។
១៥- កុំរំហួសវាសនា　　　កុំចរចាចោលឯច្បាប់
កុំប្រឹងចោលសណ្តាប់　　　កុំបន្ទប់ចោលឯខាត ។
ធ្វើអ្វីគួរឱ្យគិត　　　មើលពិនិត្យដោយបទបាឋ
គប្បីឱ្យសង្វាត　　　កុំឱ្យខាតប្រយោជន៍ខ្លួន ។
ទៅមុខប្រយ័ត្នក្រោយ　　　កុំឱ្យធ្លោយគិតឱ្យម្ហួន
ការអ្វីមើលឱ្យថ្ងន　　　ឱ្យត្រូវជួននឹងរាជការ ។

កុំអាងថាខ្លួនចេះ　អួតចំណេះមានប្រាជ្ញា
ឱ្យដឹងពិចារណា　ព្រឹទ្ធាចារ្យនូវតូចធំ ។
វីក្នុងជាតិនេះនៃ　ទោះប្រុសស្រីឱ្យគួរសម
ទើបបានធ្វើជាធំ　និយាយលើគេនោះបាន ។
២០- ដូចអង្គព្រះអាទិត្យ　ដ៏មានឫទ្ធិជាប្រធាន
ពន្លឺភ្លឺសព្វស្ថាន　នោះពុំបានចន្លោះឡើយ ។
គិតឃើញគួររំពឹង　កុំស្ងៀមឈឹងឈប់ព្រងើយ
កុំស្ងៀមធ្វើកន្តើយ　ខ្លួនធំហើយត្រូវត្រួតត្រា ។
បើស្ងៀមពុំរិះគិត　នឹងងងឹតដូចយប់ណា
ធ្លាយធ្លុះខុសខូចការ　វីទោសាជិតដល់ខ្លួន ។
ហេតុតែពុំពិនិត្យ　ដោយសុចរិតតាមច្បាប់ក្បួន
ធ្លុះធ្លាយឱ្យខូចខ្លួន　នេះនៃជួនដូចព្រឹក្សា ។
ដើមឈើដុះក្នុងព្រៃ　តូចធំក្តីច្រើនត្រៀបត្រា
ឱ្យជ្រៃនៅដោយសារ　គិតខុសការខ្លួនអប្រិយ ។
២៥- ជ្រៃឥតអសុរោះ　ដូចមនុស្សអន្យតិរ្ថិយ
តែងតែមានឱ្យភ័យ　អាប់អន់អស់អង្គរូបា ។
បើស្តីឱ្យពិនិត្យ　ពាក្យណាពិតសឹមចរចា
កុំចាត់ដោយមុសា　កុំពាលោដោយក្បួនច្បាប់ ។
រក្សាកេរ្តិ៍មារយាទ　កុំឱ្យឃ្លាតនៃសណ្តាប់

មានក្នុងគម្ពីរស្រាប់ គួរចំរៀនរក្សាខ្លួន ។
រក្សាអស់ទ្រព្យធន យសស័ក្តិបុណ្យឱ្យមាំមួន
ដោយតេជតេជះខ្លួន កេរគម្ពីរទូន្មានទុក ។
បើចង់ធ្វើមេបា ឱ្យឧស្សាហ៍នៅភូមិស្រុក
ចង់បានប្រាណស្រណុក ច្បាប់ចងទុកឱ្យរៀនគិត ។
៣០- បើបានងារស័ក្តិយស ចិត្តឱ្យស្មោះនឹងមហាក្សត្រ
បើចង់គង់សម្បត្តិ ច្បាប់លោកថាកុំស្វរចាយ ។
បើចង់ធ្វើជាហោរ ឱ្យរៀនគួរលេខទំនាយ
ចង់សងគុណទាំងឡាយ បើនិយាយឱ្យបរមត្ថ ។
បើចង់ឱ្យបរិសុទ្ធ ឱ្យលំអុតកេរ្តិ៍មារយាទ
បើចង់រក្សាញាតិ កុំឱ្យឃ្លាតទីប្រតិបត្តិ ។
បើចង់ឱ្យបានសុខ ចៀសចាកទុក្ខឱ្យកំណត់
បើស្តីៗតាមបទ បើឃើញពុតកុំក្រេវក្រោធ ។
សន្តានទៅក្នុងស្រុក អំពល់ទុក្ខកុំពិរោធ
គង់តែគេនឹងកោត ខ្លាចអំណាចអំណាត់នោះ ។
៣៥- បើចង់ឱ្យអប្រិយ បង្កើតក្តីអាក្រក់ឈ្មោះ
បើចង់ឱ្យត្រូវខ្មោះ នោះឱ្យគិតធ្វើជាចោរ ។
សេចក្តីនេះមានច្រើន រាប់រយពាន់ក្នុងនគរ
និទានច្បាប់ទុកមក គ្រាន់តែមើលដឹងសេចក្តី ។

ឱ្យគិតពិចារណា ដោយប្រាជ្ញាញាណវាងវៃ
ត្រិះរិះអធ្យាស្រ័យ គួរឱ្យគិតរក្សាកាយ ។
វីលោកមានស័ក្តិយស បុណ្យខ្ពង់ខ្ពស់ធំទូលាយ
អ្នកតូចកុំមើលងាយ កុំផ្ទឹមកាយនឹងលោកឡើយ ។
បើស្ដីឱ្យមានក្រែង កុំជល់ជែងពាក្យលោកឡើយ
តតបថែមរឿយៗ មានទោសហើយខ្លួនអាស្រូវ ។
៤០- ដូចអ្នកចេះពុះឱស ពុំដែលខុសសុទ្ធតែត្រូវ
ឱសសាញដូចម្ដេចក្ដី ត្រូវដដែលសឹងបែកបាន ។
ហេតុនេះគួរប្រយ័ត្ន តាមព្រះក្រឹត្យធម៌ទូន្មាន
កុំបីធ្វើបំពាន រក្សាប្រាណកុំបីធ្លោយ
បើខឹងដូចម្ដេចក្ដី ប្រុងស្មារតីកុំឱ្យធ្លោយ
ខឹងនោះនឹងខុសក្រោយ ខឹងនោះឱ្យមានទោសា ។
ទោសឱ្យបង់ស័ក្តិបុណ្យ បង់ទ្រព្យធនបុត្រភរិយា
មានកាលក្ស័យជន្មា ដល់អាត្មាសោតសឹងមាន ។
បីដូចសត្វមមាច កាន់ចិត្តកាចទ្រុស្ដសាមាន្យ
ហ៊ានហើរដល់ពុះពាន ព្រះអគ្គីឆេះឆាប់ក្រៃ ។
៤៥- ហេតុនេះគួររិះគិត គួរចូលចិត្តកុំសង្ស័យ
គួរប្រឹងប្រុងស្មារតី តាមវិន័យច្បាប់ធម៌ថា ។

ទោះផ្តាំព្រះមហាក្សត្រ ទាំងព្រាហ្មណ៍ព្រឹទ្ធនូវយោធា
ទោះផ្តាំព្រះមាតា ព្រះបិតាជាប្រធាន ។
ឱ្យដឹងកលកិច្ចការ មើលអធ្យាស្រ័យប្រមាណ
បើលោកព្រះទ័យក្សាន្ត មានសេចក្តីសុំចរចា ។
កលមួយលោកនិយាយ អ្នកជិតឆ្ងាយពីរាជការ
ស្តីលលេងក្តីណា កុំចរចាកាន់លោកឡើយ ។
ទោះបីលោកសប្បាយ ឈប់និយាយនោះស្រេចហើយ
តាមហេតុនោះអ្នកអើយ កុំចរចាការអ្វីៗ ។
៥០- មួយលោកនឹងស្តីផង ចូរចាប់ចងចាំសេចក្តី
កុំបីភ្លេចឡើយនៃ ពាក្យបណ្តាំគ្រប់ប្រការ ។
មួយបើគ្រូបាធ្យាយ ឳពុកម្តាយនូវយោធា
ព្រះមហាក្សត្រក្តីណា លោកមានការក្រជាងាយ ។
លោកប្រើឱ្យទៅមើល៍ សព្វសារពើការទាំងឡាយ
ទោះការនៅជិតឆ្ងាយ គួរពិនិត្យមើលឱ្យជាក់ ។
ឱ្យដឹងការវែងខ្លី តូចធំក្តីទោះមាសប្រាក់
ពិនិត្យមើលឱ្យជាក់ ក្នុងបញ្ជីជាចំណាំ ។
ទោះបីឥតដំណឹង ការពុំដឹងភ្លេចពុំចាំ
ទោះនឹងធ្វើជាធំ ស្តីលើគេសោតពុំបាន ។

៥៩- បើដឹងការកលកិច្ច ចាំកុំភ្លេចក្នុងវិញ្ញាណ
ទើបធ្វើជាធំបាន ហេតុដោយមានមារយាទល្អ ។
បើលោកមានក្រេវក្រោធ ស្តីពិរោធខឹងរឹករវ
ជេរពោលបន្ទោសមក តាមដំណើរដែលខ្លួនធ្វើ ។
កុំប្រឹងតបតឆ្លង ឆ្លើយសាសងកេរដំណើរ
ពាក្យពេចន៍សព្វសារពើ ប្រឹងប្រកែកជជែកឈ្លោះ ។
ប្រៀបដូចជាភ្លើងឆេះ ដំណើរនេះចំចំពោះ
កុំខឹងប្រកែកឈ្លោះ នឹងភ្លើងនោះពុំឈ្នះឡើយ ។
មួយដូចដំណើរខ្លួន អ្នកធំគួនពុំត្រាស្បើយ
ដូចភ្លើងឆេះឯងហើយ គួរចូលចិត្តគិតចងចាំ ។
៦០- គួរតែយកទឹកទៅ លត់ភ្លើងក្តៅតាមចំណាំ
សោះលោកខឹងមួនមាំ យកអំណត់ទើបលត់បាន ។
អត់ចាំលោកបាត់ក្រោធ ខឹងពិរោធលុះស្រាកស្រាន្ត
កុំថែមដោយដើមដាន ដំណើរនោះជាឯក្រោយ ។
លោកនឹងកោតថាចេះ មានចំណេះមិនថ្លស់ធ្លោយ
លោកគិតអាណិតក្រោយ ឃើញដឹងដោយសេចក្តីត្រង់ ។
លោកថាខ្លួនចេះអត់ មានអំណត់មិនល្មើល្ងង់
នោះលោកនឹងតម្រង់ ឱ្យកេរ្តិ៍គង់កើតសុខា ។

ទោះបីលោកអាណិត ខំរិះគិតពិចារណា
រិះរេរកប្រាជ្ញា រក្សាខ្លួនដោយក្រឹត្យក្រម ។
យកលោកជាទីពឹង លើពំនឹងលោកជាធំ
គួរគិតឱ្យគួរសម ទោះដេកដើរអង្គុយក្តី ។
ឱ្យមានទីប្រតិបត្តិ គួរប្រយ័ត្នប្រុងស្មារតី
ទោះទ្រព្យលោកថោកថ្លៃ គន់រំពៃមើលរក្សា ។
ខ្លួនពឹងលើលោកហើយ កុំព្រងើយប្រហែសការ
ប្រយ័ត្នប្រុងប្រាជ្ញា តាមសណ្តាប់ច្បាប់ប្រដៅ ។
ប្រៀបដូចដើមឈើធំ វល្លិ៍ដុះរុំព័ទ្ធពីក្រៅ
វល្លិ៍ស្វមសំណាក់នៅ ដើមឈើនោះដុះខ្ពស់ផង ។
វល្លិ៍ខ្ពស់ព្រោះគុណឈើ វល្លិ៍ព័ទ្ធលើនោះឯងហោង
វល្លិ៍វារព័ទ្ធទាក់ទង មានផ្លែផ្កាច្រើនក្រាស់ក្រៃ ។
ឈើដូចលោកមានបុណ្យ វល្លិ៍ដុះព័ទ្ធពាក់ប្រស្រ័យ
ដូចអ្នកតូចនោះនៃ គួរគិតកុំភ្លេចគុណឡើយ ។
បើអ្នកណាដឹងគុណ កុសលបុណ្យចម្រើនឱ្យ
បើភ្លេចគុណគេហើយ បាបផ្តន្ទាឃើញថ្មីៗ ។
បរលោកមើលមិនយល់ ឃើញដឹងកលកេរ្តិ៍លោកិយ
ដឹងគុណពុំភ្លេចក្តី ដូចប្រុសស្រីដឹងស្រាប់ហើយ ។

ហេតុនោះគួររេគិត រិះពិនិត្យកុំព្រងើយ
កុំធ្វេសប្រហែសឡើយ គុណនោះស្មើយានជិនិះ ។
ឈ្មួញទឹកពិតពឹងទូក រីឈ្មួញគោកពឹងរទេះ
សំណាងពឹងចំណេះ ប្រាជ្ញប្រាយចេះពឹងគម្ពីរ ។
៧៩- ព្រះសង្ឃពឹងវិន័យ សត្វភពត្រៃពឹងធរណី
សេនាពឹងឫទ្ធី ឯអ្នកជីពិតពឹងវត្ត ។
រីមូលពឹងក្រឡឹង រីឯត្រង់ពឹងបន្ទាត់
កិរិយាពឹងសំពត់ រីបរិសុទ្ធពិតពឹងសីល ។
សត្វត្មាតពិតពឹងរុយ សាច់សត្វស្អុយពឹងអំបិល
មង្គលការពឹងពពិល រក្សាសីលពិតពឹងទាន ។
ទានមានគុណប្រសើរ ទោះនឹងធ្វើបុណ្យសឹងបាន
ជូនឧទ្ទិសសព្វស្ថាន ផលបុណ្យបានដូចប្រាថ្នា ។
រីទាននោះមានច្រើន រាប់រយម៉ឺនក្នុងសីមា
ក្រមានអ្នកឯណា នឹងស្គាល់ទានឱ្យគ្រប់ឡើយ ។
៨០- ទោះបីអ្នកឯណា មានវាសនាប្រាកដហើយ
ប្រតិបត្តិទានជាត្រើយ ទានទ្រទ្រង់ទាំងភពត្រៃ ។
ថាបើបានប្រតិបត្តិ ទានប្រាកដហើយប្រពៃ
បីដូចស្ថានកែវថ្លៃ កែវនៅក្នុងដួងផ្កាល្វា ។

ទានជួយឱ្យបានសុខ រួចនរកបានសុខា
សុខនៅលោកិយណា សុខដល់សួគ៌និញ្វានហោង ។
ពំនឹងពំនាក់នៅ ពឹងឱ្យត្រូវតាមគន្លង
ពឹងខុសនឹងសៅហ្មង នឹងខូចខាតខ្លួនអន្តរាយ ។
ជ្រូកស្រុកពិតពឹងមនុស្ស ទុកចិត្តស្មោះថារសាយ
យូរទៅកើតដល់កាយ រងទុក្ខទល់ប្រាសព្រាត់គ្នា ។
៨៥- មួយដូចគោក្របី សេះដំរីនួវមាន់ទា
នៅនៃនឹងមនុស្សា យូរប្រែជាសត្រូវផង ។
មានកាលលក់បង្រាស ឱ្យព្រាត់ប្រាសពីមេពង
ជូនក្ស័យជីវិតផង ហេតុបំណងខុសថ្នាំងថ្នាក់ ។
កង្កែបគីង្គក់ហ៊ុង អរឃើញភ្លៀងស្រក់សស្រាក់
នាំគ្នាស្រែកឮជាក់ លោតលេងសាយកាលភ្លៀងនៅ ។
លង់លុះដល់ភ្លៀងរាំង ដីរីងគាំងស្ងួតទាំងស្មៅ
កង្កែបហ៊ុងអាសៅ នេសាទទៅចាប់វាយធី ។
កង្កែបហ៊ុងលាក់ខ្លួន ជ្រកពឹងពួនក្នុងធរណី
គេតាមទាន់ចាប់ធី លុះជីវីក្សិណក្ស័យហោង ។
៩០- ក្ស័យចោលកូនតូចៗ ខុសខាតខូចបង់ទាំងពង
ព្រាត់ព្រាយប្រាសចោលរូង ត្បិតខំស្រែកសម្រែកខ្លាំង ។

ហេតុនោះគួររិះគិត ប្រុងគំនិតកុំភ័ន្តភាំង
គួរយកព្រះធម៌តាំង ទូន្មានចិត្តតាមនិទាន ។
បើកាន់ចិត្តអាក្រក់ ដូចឈើពុកស្ថិតសព្វស្ថាន
ពុកពីបណ្តូលប្រាណ សឹងបាក់បែករហែកដើម ។
ជ្រុះស្លឹកជ្រុះផ្លែផ្កា វេទនាឃើញសម្បើម
ហេតុនោះគួរឱ្យខ្ពើម ចិត្តអាក្រក់កុំទុកប្រាណ ។
ទុកយូរបន្តិចទៅ ជួនក្រែងត្រូវតាមនិទាន
នឹងកើតក្តីរំខាន កុំឱ្យប្រាណរោយរេចអស់ ។

៩៥- កុំកាន់ចិត្តឫស្យា កុំចរចាចោលសប្បុរស
ឥតទោសកុំថាខុស អ្នកចិត្តស្មោះកុំបញ្ឆោត ។
ផ្គរលាន់ឮគគ្រេង កុំអួតភ្លៀងថាធ្លាក់មក
ក្រែងខ្យល់ផាត់បក់បោក ប្រានពពកមេឃស្រឡះ ។
គិតការគួររំពឹង មើលសំឡឹងឱ្យជាក់ច្បាស់
គិតការកុំចោលចាស់ ជួនក្រែងទាស់នឹងខុសក្រោយ ។
បើជនជាតិឯណា មានវាសនាបុណ្យលោកជួយ
កាន់ច្បាប់ខ្ជាប់មិនធ្លោយ កុសលឱ្យបានសុខា ។
ឱ្យបានសុខទាំងបី សុខលោកិយសុខសួគ៌ា
សុខដល់និព្វានណា ច្បាប់ធម៌ថាសុខស្រេចហោង ។

(ចប់)

ច្បាប់ បណ្ដាំបិតា

បទភាគគតិ

១- នេះបទកាកគា- តិទើបចងជា ច្បាប់ច្បាស់ទូន្មាន
តាមដោយគន្លង ព្រេងព្រឹទ្ធបុរាណ ប្រាជ្ញលោកទិទាន
ប្រដៅបុត្រភ្វា ។

ហៃកូនពន្លក ស្ងួនអើយមាសយក បណ្ដាំបិតា
ឪពុកនោះចាស់ ឥតអ្វីឱ្យបា ស្ងួនអើយរក្សា
ពាក្យឪពុកនៅ ។

ឱកូនកំសត់ រៀនឱនរៀនអត់ រៀនគិតក្នុងក្រៅ
រៀនឱនលំទោន កុំឱ្យហ្មងសៅ ដល់ខ្លួនកូនពៅ
កេរ្តិ៍ដល់ឪពុក ។

ដឹងឈ្លើយត្បិតដង កូនសោតវែងឆ្លង ត្បិតតែឪពុក
ទ្រព្យគង់ត្បិតស្រី ចេះរៀបដាក់ទុក ប្រះដេកឆាប់លក់
ត្បិតឥតបើគិត ។

៥- ចំណោះទាំងឡាយ កិច្ចកលដោះស្រាយ ត្បិតតែគំនិត
ដឹងកិច្ចដឹងកល ដឹងឆ្ងាយដឹងជិត ដូចកលកាំបិត
កាប់ឆ្ការទំលាយ ។

ល្មមទៅល្មមខាន ល្មមដើរបំពាន ពុំគិតក្រងាយ
ល្មមឈប់បង្អង់ ល្មមខាននៅអាយ ក្តីក្រកុំស្រោយ
ក្តីងាយកុំធ្វេស ។

សូវដើរកុំដេក សូវថប់កុំត្រេក សេចក្តីប្រហែស
សូវខានកុំពារ ចិត្តចង់ចចេស សូវចូលកុំចៀស
វាសរួចសឹមគួរ ។

លឿនកុំបំបោល ពាក្យព្រេងកុំចោល ខឹងកុំមួម៉ូ
ស្រាយចេញឱ្យឆាប់ កុំទុកឱ្យយូរ សេចក្តីមួម៉ូ
មិនដឹងខុសត្រូវ ។

ដេកកុំដំងើច គេក្រកុំសើច គេភ័យកុំព្យហ៍
ទោះខឹងប៉ុន្មាន ធ្វើជាឱ្យគួរ តឹងគិតឱ្យធូរ
យូរគិតឱ្យឆាប់ ។

១០- សេចក្តីបម្រុង ពាក្យដើមពាក្យចុង ប្រកាន់ឱ្យខ្ជាប់
សូវនឿយឯខ្លួន កុំឱ្យបង់ទ្រព្យ សូវបង់ក្តីគាប់
កុំឱ្យខ្លួនស្លាប់ ។

សូវស្លាប់ទៅជា កុំបង់ធម្មា ឥរិយាសីលគាប់
ឱ្យគិតជញ្ជឹង រំពឹងឱ្យសព្វ ពាក្យស្លេងកុំស្អប់
ពាក្យគាប់ឱ្យយក ។

ចង់គង់ឱ្យទុក ចង់បានក្ដីសុខ ឱ្យស្វែងដើររក
ឃើញច្បាស់ធម៌អាថ៌ ឱ្យយកខ្លួនជ្រក ក្ដីសោកមមៅក
ឱ្យចៀសចេញឆ្ងាយ ។

កូនអើយលោកិយ នេះឱ្យរៀនក្ដី រៀនច្បាប់ទាំងឡាយ
រៀនទាំងសម្ដី កុំបីរាយមាយ ក្ដីក្រក្ដីងាយ
ក្ដីគួរក្ដីសម ។

ឱកូនពុំងា ធម្មតាអ្នកជា ឱ្យរៀនថែទាំ
រៀនដាក់រៀនទុក រៀនរៀបរៀនចំ រៀនរកសន្សំ
លក់ចេញទិញចូល ។

១៥- មួយសោតឯច្បាប់ បើបាមានទ្រព្យ មនុស្សផងមកមូល
ពឹងពាក់ប្រាណណា បាយកប្រមូល សន្សំផ្សំចូល
យកមកជាមួយ ។

កូនអើយឯម្លប់ មនុស្សផងចូលឈប់ សម្រាន្តអាត្មា
ព្រោះឈើមានម្លប់ ត្រសុំសាខា ម្ដេចឡើយប្រែជា
ក្ដៅជ្រកពុំបាន ។

មនុស្សផងរំលង រកម្លប់ទៀតហោង ចូលចតសម្រាន្ត
ម្លប់នេះត្រជាក់ ត្រសាក់ក្សេមក្សាន្ត មនុស្សផងចូលថ្កាន
មិនមានហៅអាក់ ។

ឧបមាដូចទឹក ជ្រាលជ្រៅពន្លឹក ជាទីសំណាក់
មច្ឆាមច្ឆា ចេញចូលពឹងពាក់ ព្រោះទឹកត្រជាក់
មិនមានហ្មងសៅ ។
ពុំគិតឡើយហោង ឯទឹកនោះផង ម្តេចប្រែជាក្តៅ
មច្ឆាទាំងឡាយ ព្រាត់ព្រាយរត់ទៅ រកទឹកទៀតនៅ
ពំនាក់អាត្មា ។

២០- កូនអើយបើច្នោះ អសោចកេរ្តិ៍នោះ ត្រូវត្រង់ខ្លួនណា
ព្រៀងលានទាំងឡាយ គេនឹងនិន្ទា ដំនៀលដៀលថា
បាឯងពុំចេះ ។
អាប់ឥតប្រាជ្ញា អាប់ទាំងឥរិយា យោបល់ចំណេះ
អាប់ទាំងមារយាទ អាប់ទាំងតម្រិះ ត្បិតបាឯងនេះ
ពុំចេះរក្សា ។
គណនាដូចទឹក កូនអើយបើល្អឹក ពុំមានមច្ឆា
មួយគ្រាន់ពន្លៀក នៅក្នុងគង្គា ពុំរាប់ហៅថា
ប្រសើរឡើយហោង ។
មួយសោតអ្នកណា គេមកប្រាប់ថា បទបាធ្វើឆ្កួង
បាគិតជញ្ជីង រំពឹងដើមទង កុំបាកែងកោង
ក្អេងក្អាងពុំស្តាប់ ។

ទូកហួសកំពង់ ភាចែវបង្អង់ ថយមកចូលចាប់
ពាក្យឿនហួសខ្នាត ហៅឥតគំនាប់ ថយមករកគាប់
ពុំបានឡើយណា ។

២៥- អង្គុយហួសស័ក្តិ ស្រដីហួសថ្នាក់ បង់ឈោយហួសស្មា
ពុំមើលប្រមាណ នឹងប្រាណអាត្មា ហាហួសចង្កា
ថាហួសសេចក្តី ។

រីឯកង្កែប មុខដូចគេពេប ហាឡើងស្រដី
អួតឯងកម្លាំង ផល់នឹងដំរី ទោះទាំងរាជសីហ៍
ក៏អញពុំខ្លាច ។

មួយសោតចចក ដកកកូក់ អួតឯងអំណាច
នឹងជ្រែកប្រឹថពី ទៅខាំនាគរាជ ដណ្តើមយករាជ្យ
ភូមិភពនាគា ។

រីសត្វអណ្តើក វារឡើងរវើក មកអួតអាត្មា
ថាអញនឹងលោត រំលងបព្វតា ហេតុក្តីមោហា
ពុំដឹងខុសគាប់ ។

រីឯគីង្គក់ លោតឡើងពីភក់ មើលទៅគួរស្អប់
អួតខ្លួនថាល្អ ដូចមាសទឹកដប់ រាងអញចំប្រប់
ដូចរាជសីហា ។

៣០- ហាឡើងមិនធ្យាន ស្ដីមិនប្រមាណ នឹងប្រាណអាត្មា
ស្លូវឱនកុំងើប ស្លូវស្ងៀមកុំថា ស្លូវវាយកុំយារ
ស្លូវកាប់កុំជេះ ។

ឱកូនពន្លក ច្បាប់នេះបាយក ស្ងួនកុំប្រហែស
ច្បាប់នេះប្រសើរ ហោមហាវិសេស កូនអើយកុំធ្វេស
នឹងច្បាប់នេះណា ។

មួយសោតឯល្បែង សប្បាយចង់លេង នឹងមានភយា
នឹងកើតទុក្ខក្រោយ នឹងបង់ទ្រព្យា នឹងកើតនិន្ទា
បង់មារយាទគាប់ ។

សប្បាយធ្វើស្រែ ចម្ការដួញប្រែ នោះមានគេរាប់
សប្បាយបានស៊ី សប្បាយបានទ្រព្យ សប្បាយនោះគាប់
សប្បាយយឺនយូរ ។

មួយសោតឯស្រី ចេះលើកយសប្ដី ចេះគិតចេះគួរ
ចេះរៀបចេះចំ ចេះសមចេះគួរ អ្នកផងនឹងសួរ
រកឈ្មោះពុំខាន ។

៣៥- នាងនេះឈ្មោះអ្វី មុខមាត់ប្រិមប្រិយ សមជាអ្នកមាន
ម្លោះហើយនឹងកើត ទ្រព្យផងពុំខាន ព្រោះពាក្យសន្ដាន
ព្រេងលានគេទាយ ។

រីឯពាក្យមនុស្ស ពុំដែលនឹងខុស ហួសពីទំនាយ
ពុំដែលនឹងស្មៀង មិនជិតមិនឆ្ងាយ អ្នកផងទាំងឡាយ
គួរគិតកុំឆ្ងល់ ។

ពាក្យព្រេងលោកថា លោកមានឧបមា ឱ្យគិតឱ្យយល់
ពាក្យលោកទំនឹម មិនមានឱ្យសល់ កូនអើយកុំឆ្ងល់
នឹងពាក្យនេះណា ។

កុំអួតកុំអាង ដើរកុំមើលរាង មើលអង្គអាត្មា
កុំដើរផ្ទះគេ ហួសពេលវេលា កុំទៅធានា
ទ្រព្យគេទាំងឡាយ ។

កុំដេកផ្កាប់មុខ កុំដើរពានថ្លុក ថាឯងសប្បាយ
មានទោសនឹងគេ កុំឱ្យនិយាយ ដើមគេនឹងក្លាយ
កើតទោសទៀតធំ ។

៤០- ខ្លួនទាបកុំគោង ដៃខ្លីកុំឈោង ស្រវាឱបភ្នំ
ចាស់កោងកាន់ច្រត់ អួតអាងប្រគំ ក្លូរអួតផ្លុំ
ប៉ិពកយកខ្យល់ ។

ខ្វាក់ផ្លុះកញ្ចាក់ ដកកក្ងក់ ហាក់ឯងមើលយល់
ខ្វិនអួតនឹងផ្លោះ រំលងលើគល់ ទំពែករកកល
ចង់បានប្រេងលាប ។

ក្មេងចង់រាំ ក្រោកឡើងទន្ទាំ កែងកោងអាបឡាប
ថ្លង់ចង់ស្តាប់ច្រៀង ផ្សៀងផ្សងទន់ទាប ដៃតូចខ្លួនទាប
ចង់ឈោងចាប់ផ្កាយ ។

កូនអើយចូរស្តាប់ ពាក្យនេះមហាគាប់ គ្រប់តួទាំងឡាយ
បាគិតរំពឹង ជញ្ជឹងឱ្យឆ្ងាយ កុំធ្វើរាយមាយ
នឹងច្បាប់នេះណា ។

មួយសោតគេប្រាប់ ថាបាពុំគាប់ ទោសដល់អាត្មា
កុំបាភិតភាំង ស្លុតស្លាំងកាយា ប្រាណប្រុងឥរិយា
ស្មារតីឱ្យនឹង ។

៤៥- រិះរកគំនិត ភ្នំយោបល់គិត ទង់ទាញសន្ទឹង
ប្រាជ្ញាមួយកាត់ ចាត់ឡើងឱ្យដឹង ចំណេះមួយរឹង
ធ្វើហាក់មិនភ្លឹក ។

កូនអើយលោកថា ពាក្យលោកឧបមា ដូចគជសារសឹក
កាំភ្លើងដៃដុំ ពុំដែលនឹងភ្លឹក ជញ្ជួចគគឹក
គគុកបោលចូល ។

ធម្មតាអ្នកជា អ្នកមានប្រាជ្ញា សន្តានត្រកូល
ឱ្យគិតឱ្យដឹង រំពឹងឱ្យមូល ប្រាជ្ញាឱ្យចូល
ចងចាំទុកនៅ ។

កុំអួតកុំអាង កុំភូតបំព្រាង កុំឱ្យចៃចូវ
កុំកាច់កុំកិន រអែររអូវ កុំនាំពាក្យទៅ
ប្រាប់ឱ្យកើតទោស ។

កុំវេះកុំវៀន កុំបៀតកុំបៀន កុំស្ដីតោសមោ៉ស
គ្នាបានជាខុស ឱ្យមានសន្ដោស កុំហាឱ្យហួស
ជ្រួសពាក្យទៅមុន ។

៩០- ចូលសឹកកុំញោច ជំពាក់កុំបោច ខ្ជិលកុំចងពន្ធ
ជាគ្រូអាត្មា កុំឱ្យលោកអន់ សេចក្ដីទម្ងន់
សន្សឹមកុំបោល ។

កុំអួតកម្លាំង កុំអាងខ្លួនខ្លាំង រត់នឹងស្រមោល
កុំអាងជាធំ កុំងាយពាក្យពោល ពាក្យព្រេងកុំចោល
កុំថ្កោលទោសសង្ឃ ។

កុំចោលផ្លូវវៀច កុំអាងអំណាច ដើរកាត់តម្រង់
ក្រែងបង់ឥរិយា សក្ដាកុំគង់ លោកហៅថាល្ងង់
អាប់ឥតប្រាជ្ញា ។

កូនអើយចូរស្ដាប់ ពាក្យមួយមហាគាប់ មានមិត្តស្នេហា
ឱ្យមើលមារយាទ មើលសព្វឥរិយា ឱ្យដឹងថាជា
ជាកាចវៀចត្រង់ ។

ឱ្យសមឱ្យសួន ឱ្យល្អមនឹងខ្លួន ឱ្យធួននឹងអង្គ
សឹមយកជាមិត្ត ឋិតថេរដ៏លង់ ទៅមកតម្រង់
ចេញចូលស៊ីចុក ។

៩៥- មិត្តមួយសោតណា ទៅមកកាន់គ្នា បង្កើតឱ្យសុខ
មិត្តមួយឱ្យទោស បង្កើតជាទុក្ខ មិត្តមួយឱ្យផុក
ឱ្យបង់ទ្រព្យា ។

មិត្តមួយបង្ខិន ទៅមកខ្វាន់ៗ ជក់ថ្នាំស៊ីស្លា
ចុះឡើងឥតអាក់ នឹងហិនអាត្មា កូនអើយលោកថា
អាសារបង់ទ្រព្យ ។

ឱ្យកូនពិសី កូនប្រុសកូនស្រី ស្ងួនអើយបាស្តាប់
ទំនឹមទំនង គន្លងផ្លូវច្បាប់ ទុកជាសណ្តាប់
នៃនរជនជាតិ ។

មួយសោតលោកថា ឫកក្នុងអាត្មា មានបីពុំឃ្លាត
មួយស៊ីមួយដេក មួយដើរជាខ្នាត ស៊ីឥតមារយាទ
ពុំត្រូវសណ្តាប់ ។

ដើរឥតបើគិត ដើរឥតគំនិត ហៅខុសនឹងច្បាប់
ដេកដល់ថ្ងៃរះ ហៅឥតគំនាប់ ចង្រៃអភ័ព្វ
នឹងអាប់អាត្មា ។

៦០- នឹងស្វែងរកទ្រព្យ ចង្រៃអភ័ព្វ មិនឱ្យជំនា
ឱ្យកើតតែទុក្ខ ឱ្យបង់ទ្រព្យា នឹងរកភរិយា
ហាក់ដូចគេណាយ ។

ព្រោះក្តីអភ័ព្វ ចង្រៃនូវអព- មង្គលទាំងឡាយ
ចូលក្នុងអាត្មា មិនមានទៅឆ្ងាយ ជ្រាបជ្រៅក្នុងកាយ
ក្នុងអង្គអាត្មា ។

ទោះប្រុសទោះស្រី បើមានឫកបី ដូចច្បាប់លោកថា
ឫកដេកឫកដើរ ឫកស៊ីអាហារ ជាអ្នករក្សា
ឥរិយាមារយាទ ។

ខ្លាចមេខ្លាចបា ទោះបីធ្វើការ មិនមានឱ្យឃ្លាត
ទោះបីនឹងសើច នឹងលេងមានខ្នាត ជាអ្នកសង្វាត
ខ្មីឃ្មាតធ្វើការ ។

អ្នកផងទាំងឡាយ ទោះជិតទោះឆ្ងាយ គេយល់ឥរិយា
គេយល់ចំណោះ ជាអ្នករាបសា គេចង់ចងជា
ពន្ធយកជាញាតិ ។

៦៥- មានខ្សត់ពុំគិត យកតែគំនិត យកតែមារយាទ
ឱ្យចេះរៀបចំ ទុកដាក់ជាខ្នាត ឧស្សាហ៍សង្វាត
រក្សាទ្រព្យា ។

វីម្តាយឪពុក នឹងបានលើកមុខ ដោយកូនពុំងា
អស់ទាំងបងប្អូន ជីដូនជីតា ម្តាយមីងនូវមា
សឹងស្រួលចូលចិត្ត ។

ត្បិតកូនសុភាព ជាអ្នករាបទាប ត្រូវនឹងគំនិត
គ្រប់អស់បងប្អូន ទោះឆ្ងាយទោះជិត សឹងបានដូចចិត្ត
ដូចដួងចិន្តា ។

៨៨- កូនអើយចូរស្តាប់ ចូរចាំឱ្យខ្ជាប់ ទុកក្នុងអាត្មា
ទំនឹមទំនង គន្លងឧបមា បទចងប្រែជា
បទព្រហ្មគីតិ ។

១- កូនអើយស្ងួនតែមួយ ទុកជាត្រួយត្រួលគំនិត
កូនអើយមាសតាំងចិត្ត តាំងចរិតគិតកុំឆ្វល់ ។
ធម្មតាកើតជាមនុស្ស ទោះស្រីប្រុសគិតឱ្យដល់
ពាក្យលោកតែងខ្វាយខ្វល់ ជាបឋមចប់ម្ល៉េះហោង ។

(ចប់)

ច្បាប់ កូនចៅល្បើក

បទកាកគតិ

១- នេះបទកាកគតី[១] ទើបចងជាបទ ជាច្បាប់ទូន្មាន
តាមដោយគន្លង ព្រេងព្រឹទ្ធបុរាណ អ្នកប្រាជ្ញនិទាន
ប្រដៅបុត្រភ្វា ។

ហៃកូនពន្លក ស្ងួនអើយមាសយក បណ្តាំបិតា
ឪពុកនេះចាស់ ឥតអ្វីឱ្យបា ស្ងួនអើយរក្សា
ពាក្យឪពុកនៅ។

ឱកូនកំសត់ រៀនឱ្យរៀនអត់ រៀនគិតក្នុងក្រៅ
រៀនឱ្យលំទោន កុំឱ្យហ្មងសៅ ដល់ខ្លួនកូនពៅ
កេរ្តិ៍ដល់ឪពុក ។

ដឹងល្មើយត្បិតផង កូនសោតវែងឆ្ងង ត្បិតតែឪពុក
ទ្រព្យគង់ត្បិតស្រី ចេះរៀបដាក់ទុក ប្រះដេកឆាប់លក់
ត្បិតឥតបើគិត ។

៥- ចំណេះទាំងឡាយ កិច្ចកលដោះស្រាយ ត្បិតតែគំនិត
ដឹងកិច្ចដឹងកល ដឹងឆ្ងាយដឹងជិត ដូចកលកាំបិត
កាប់ឆ្ការទំលាយ ។

ល្មមទៅល្មមខាន ល្មមដើរបំពាន ពុំគិតក្រងាយ
ល្មមគិតបង្អង់ ល្មមខានទូវអាយ ក្ដីក្រកុំស្រាយ
ក្ដីជាកុំធ្វេស ។

សូវដើរកុំដេក សូវថប់កុំគ្រេក សេចក្ដីប្រហែស
សូវខានកុំពារ ចចើងចចេស សូវចូលកុំចៀស
វាសរូចសឹមគួរ ។

លឿនកុំបំបោល ពាក្យព្រេងកុំចោល ខឹងកុំអ៊ូទ្រូ
ស្រាយចេញឱ្យឆាប់ កុំឱ្យទុកយូរ សេចក្ដីមួទូ
មិនគិតខុសត្រូវ ។

ដេកកុំដំងើច គេក្រកុំសើច គេភ័យកុំព្យួហ៍
ទោះខឹងប៉ុន្មាន ធ្វើជាឱ្យគួរ តឹងគិតឱ្យធូរ
យូរគិតឱ្យឆាប់ ។

១០- សេចក្ដីបម្រុង ពាក្យដើមពាក្យចុង ប្រកាន់ឱ្យខ្ជាប់
សូវនឿយខ្លួនឯង កុំឱ្យបង់ទ្រព្យ សូវបង់ក្ដីគាប់
កុំឱ្យខ្លួនស្លាប់ ។

សូវស្លាប់ទៅជា កុំបង់ធម្មា ឥរិយាសីលគាប់
ឱ្យគិតជញ្ជីង រំពឹងឱ្យសព្វ ពាក្យស្លែងកុំស្អប់
ពាក្យគាប់ឱ្យយក ។

ចង់គង់ឱ្យទុក ចង់បានក្ដីសុខ ឱ្យស្វែងដើររក
ឃើញច្បាប់ធម៌ផង ឱ្យយកខ្លួនជ្រក ក្ដីសោកមមោក
ឱ្យចៀសចេញឆ្ងាយ ។

កូនអើយលោកិយ នេះឱ្យរៀនក្ដី រៀនច្បាប់ទាំងឡាយ
រៀនទាំងសម្ដី កុំបីរាយមាយ ក្ដីក្រក្ដីងាយ
ក្ដីគួរក្ដីសម ។

ឱ្យកូនពុំងា ធម្មតាអ្នកជា ឱ្យរៀនថែទាំ
រៀនដាក់រៀនទុក រៀនរៀបរៀនចំ រៀនរកសន្សំ
លក់ចេញទិញចូល ។

១៥- មួយសោតឯច្បាប់ បើបាមានទ្រព្យ មនុស្សផងមកមូល
ពឹងពាក់ប្រាណណា បាយកប្រមូល សន្សំផ្សំចូល
យកមកជាគ្នា ។

កូនអើយឯម្លប់ មនុស្សផងចូលឈប់ សម្រាន្តអាត្មា
ព្រៃឈើជាម្លប់ ត្រសុំសាខា ម្ដេចឡើយប្រែជា
ក្ដៅជ្រកពុំបាន ។

មនុស្សផងរំលង រកម្លប់ទៀតហោង ចូលចតសម្រាន្ត
ម្លប់នោះត្រជាក់ ត្រសាក់ក្សេមក្សាន្ត មនុស្សផងចូលថ្កាន
មិនមានហៅអាក់ ។

ឧបមាដូចទឹក ជ្រាលជ្រៅពន្លឹក ជាទីសំណាក់
មច្ឆាមច្ឆា ចេញចូលពឹងពាក់ ព្រោះទឹកត្រជាក់
មិនមានហ្មងសៅ ។

ពុំគិតឡើយហោង ឯទឹកនោះផង ម្តេចប្រែជាក្តៅ
មច្ឆាទាំងឡាយ ព្រាត់ព្រាយរត់ទៅ រកទឹកទៀតនៅ
ពំនាក់អាត្មា ។

២០- កូនអើយថាបើ បាឯងអាចធ្វើ ក្តៅក្តាត់មហិមា
ព្រៀងលានទាំងឡាយ គេនឹងនិន្ទា ដំនៀលដៀលថា
បាឯងពុំចេះ ។

អាប់ឥតប្រាជ្ញា អាប់ទាំងឥរិយា យោបល់ចំណេះ
អាប់ទាំងមារយាទ អាប់ទាំងតម្រិះ ត្បិតបាឯងនេះ
ពុំចេះរក្សា ។

គណនាដូចទឹក កូនអើយបើល្អឹក ពុំមានមច្ឆា
មួយគ្រាន់ពន្លៀក នៅក្នុងគង្គា ពុំរាប់ហៅជា
ប្រសើរឡើយហោង ។

មួយសោតអ្នកណា គេមកប្រាប់ថា ត្បិតបាធ្វើឆ្គង
បាគិតជញ្ជីង រំពឹងដើមទង កុំបាតោតតួង
ក្អេងក្អាងពុំគាប់ ។

ទូកហួសកំពង់ ភាចែវបង្អង់ ថយមកចូលចាប់
ពាក្យលឿនហួសខ្នាត ហៅឥតគំនាប់ ថយមករកគាប់
ពុំបានឡើយណា ។

២៥- អង្គុយហួសស័ក្តិ ស្រដីហួសថ្នាក់ បង់ឰយហួសស្មា
ពុំមើលប្រមាណ នឹងប្រាណអាត្មា ហាហួសចង្កា
ថាហួសសេចក្តី ។

រីឯកង្កែប មុខដូចគេពេប ហាឡើងស្រដី
អួតឯងកម្លាំង ជល់នឹងដំរី ទោះទាំងរាជសីហ៍
ក៏អញមិនខ្លាច ។

មួយសោតចចក ដកកកូក់ អួតឯងអំណាច
នឹងជ្រែកប្រឹថពី ទៅខាំនាគរាជ ដណ្តើមយករាជ្យ
ភូមិភពនាគា ។

រីឯអណ្តើក វារឡើងរវើក មកអួតអាត្មា
ថាអញនឹងលោត រំលងបព្វតា ហេតុក្តីមាហោ
ពុំដឹងខុសគាប់ ។

រីឯតីង្គក់ លោតឡើងពីភក់ មើលទៅគួរស្អប់
អួតខ្លួនថាល្អ ដូចមាសទឹកដប់ រាងអញចំប្រប់
ដូចរាជសីហា ។

៣០- ហាឡើងមិនធ្យាន ស្តីមិនប្រមាណ នឹងអង្គអាត្មា
ស្លូវឱនកុំងើប ស្លូវស្ងៀមកុំថា ស្លូវវាយកុំយារ
ស្លូវកាប់កុំជេះ ។

ឱកូនពន្លក ច្បាប់នេះបាយក ស្លូនកុំប្រហែស
ច្បាប់នេះប្រសើរ ហោមហាវិសេស កូនអើយកុំធ្វេស
នឹងច្បាប់នេះណា ។

មួយសោតឯល្បែង សប្បាយចង់លេង នេះឯងលោកថា
នឹងកើតទុក្ខក្រោយ នឹងអស់ទ្រព្យា នឹងកើតនិន្ទា
បង់មារយាទគាប់ ។

សប្បាយធ្វើស្រែ ចំការដួញប្រែ នោះមានគេរាប់
សប្បាយបានស៊ី សប្បាយបានទ្រព្យ សប្បាយនោះគាប់
សប្បាយយឺនយូរ ។

មួយសោតឯស្រី ចេះលើកយសប្តី ចេះគិតចេះគូរ
ចេះរៀបចេះចំ ចេះសមចេះគួរ អ្នកផងនឹងសួរ
រកឈ្មោះពុំខាន ។

៣៥- នាងនេះឈ្មោះអ្វី មុខមាត់ប្រិមប្រិយ សមជាអ្នកមាន
ម្ល៉ោះហើយនឹងកើត ទ្រព្យផងពុំខាន ព្រោះពាក្យសន្តាន
ព្រៀងលានគេទាយ ។

វីឯពាក្យមនុស្ស ពុំដែលនឹងខុស ហួសនឹងទំនាយ
ពុំដែលនឹងផ្ទៀង មិនជិតមិនឆ្ងាយ អ្នកផងទាំងឡាយ
គួរគិតកុំឆ្ងល់ ។

ពាក្យព្រេងលោកថា លោកនឹងឧបមា ឱ្យគិតឱ្យយល់
ពាក្យលោកទំនឹម មិនមានឱ្យសល់ កូនអើយកុំឆ្ងល់
នឹងពាក្យនេះណា ។

កុំអួតកុំអាង ដើរកុំមើលរាង មើលអង្គអាត្មា
កុំដើរផ្ទះគេ ហួសពេលវេលា កុំទៅធានា
ទ្រព្យគេទាំងឡាយ ។

កុំដេកផ្កាប់មុខ កុំដើរពានថ្លុក ថាឯងសប្បាយ
មានទោសនឹងគេ កុំឱ្យនិយាយ ដើមគេនឹងក្លាយ
កើតជាទោសធំ ។

៤០- ខ្លួនទាបកុំតោង ដៃខ្លីកុំឈោង ស្រវាឱបភ្នំ
ចាស់កោងកាន់ច្រត់ អួតអាងប្រគំ ក្លួរអួតផ្លុំ
ប៉ុពកយកខ្យល់ ។

ខ្វាក់ឆ្លុះកញ្ចក់ ដកកក្ងក់ ហាក់ឯងមើលយល់
ខ្វិនអួតនឹងផ្លោះ រំលងលើគល់ ទំពែករកកល
ចង់បានប្រេងលាប ។

ក្មេងចង់រាំ ក្រោកឡើងទន្ទាំ កេងកោងអាបឡាប
ថ្លង់ចង់ស្តាប់ច្រៀង ផ្អៀងផ្អងទន់ទាប ដៃតូចខ្លួនទាប
ចង់ឈោងចាប់ផ្កាយ ។

កូនអើយចូរស្តាប់ ពាក្យនេះមហាគាប់ គ្រប់តួទាំងឡាយ
បាគិតរំពឹង ជញ្ជឹងឱ្យឆ្ងាយ កុំធ្វើរាយមាយ
នឹងច្បាប់នេះណា ។

មួយសោតគេប្រាប់ ថាបាពុំគាប់ ទោសដល់អាត្មា
កុំបាភិតភាំង ស្ងួតស្ងាំងកាយា ប្រាណប្រុងឥរិយា
ស្មារតីឱ្យនឹង ។

៤៥- រិះរកគំនិត ជុំយោបល់គិត ទង់ទាញសន្ធឹង
ប្រាជ្ញាមួយកាត់ ចាត់ឡើងឱ្យដឹង ចំណេះមួយនឹង
ធ្វើហាក់មិនភ្លឹក ។

កូនអើយលោកថា ពាក្យលោកឧបមា ដូចគជសារសឹក
កាំភ្លើងដៃជុំ ពុំដែលនឹងភ្លឹក ដេញដាលគគឹក
គគុកបោលចូល ។

ធម្មតាអ្នកជា អ្នកមានប្រាជ្ញា សន្តានត្រកូល
ឱ្យគិតជញ្ជឹង រំពឹងឱ្យមូល ប្រាជ្ញាឱ្យចូល
ចងចាំទុកនៅ ។

កុំអួតកុំអាង កុំភូតបំព្រាង កុំឱ្យចែចូវ
កុំកាច់កុំកិន រអែរអូវ កុំនាំពាក្យទៅ
ប្រាប់ឱ្យកើតទោស ។

កុំវៀសកុំវៀន កុំបៀតកុំបៀន កុំស្តីឱ្យមោះ
គ្នាបានជាខុស ឱ្យមានសន្តោស កុំហាឱ្យហួស
ជ្រើសពាក្យទៅមុខ ។

៩០- ចូលសឹកកុំញោច ជំពាក់កុំបោច ខិលកុំចងពន្ធ
ជាគ្រូអាត្មា កុំឱ្យលោកអន់ សេចក្តីទម្ងន់
សន្សឹមកុំបោល ។

កុំអួតកម្លាំង កុំអាងខ្លួនខ្លាំង រត់នឹងស្រមោល
កុំអាងជាធំ កុំងាយពាក្យពោល ពាក្យព្រេងកុំចោល
កុំថ្កោលទោសសង្ឃ ។

កុំចោលផ្លូវវៀច កុំអាងអំណាច ដើរកាត់តម្រង់
ក្រែងបង់ឥរិយា សក្តាពុំគង់ លោកហៅថាល្ងង់
អាប់ឥតប្រាជ្ញា ។

កូនអើយចូរស្តាប់ ពាក្យមួយមហាគាប់ មានមិត្រស្នេហា
ឱ្យមើលមារយាទ មើលសព្វឥរិយា ឱ្យដឹងជាក់ជា
ជាកាចវៀចត្រង់ ។

ឱ្យសមឱ្យសួន ឱ្យល្មមនឹងខ្លួន ឱ្យធួននឹងអង្គ
សឹមយកជាមិត្ត ស្ថិតស្នេហ៍ដ៏លង់ ទៅមកតម្រង់
ចេញចូលស៊ីចុក ។

៩៥- មិត្រមួយសោតណា ទៅមកកាន់គ្នា បង្កើតឱ្យសុខ
មិត្រមួយឱ្យទោស បង្កើតជាទុក្ខ មិត្រមួយឱ្យផុក
ឱ្យបង់ទ្រព្យា ។

មិត្រមួយបង្ហិន ទៅមកខ្វាន់ៗ ជក់ថ្នាំស៊ីស្លា
ចុះឡើងមិនអាក់ នឹងហិនអាត្មា កូនអើយលោកថា
អសារបង់ទ្រព្យ ។

ឱ្យកូនពិសី កូនប្រុសកូនស្រី សួនអើយបាស្ដាប់
ទំនឹមទំនង គន្លងផ្លូវច្បាប់ ទុកជាសណ្ដាប់
នៃនរជនជាតិ ។

មួយសោតលោកថា ឫកក្នុងអាត្មា មានបីពុំឃ្លាត
មួយស៊ីមួយដេក មួយដើរឥតខ្នាត ស៊ីឥតមារយាទ
ពុំត្រូវសណ្ដាប់ ។

ដើរឥតបើគិត ដើរឥតគំនិត ហៅខុសនឹងច្បាប់
ដេកដល់ថ្ងៃរះ ហៅឥតគំនាប់ ចង្រៃអភ័ព្វ
នឹងអាប់អាត្មា ។

៦០- នឹងស្វែងរកទ្រព្យ ចង្រៃអភ័ព្វ មិនឱ្យជំនា
ឱ្យកើតតែទុក្ខ ឱ្យបង់ទ្រព្យា កម្ទិលសោះសា
ហាក់ដូចគេណាយ ។

ព្រោះក្ដីអភ័ព្វ ចង្រៃនូវអព- មង្គលទាំងឡាយ
ចូលក្នុងអាត្មា មិនមានទៅឆ្ងាយ ជ្រាបជាប់ក្នុងកាយ
ក្នុងអង្គអាត្មា ។

ទោះប្រុសទោះស្រី បើមានឫកបី ដូចច្បាប់លោកថា
ឫកដើរឫកដេក ឫកស៊ីអាហារ ជាអ្នករក្សា
ឥរិយាមារយាទ ។

ខ្វាចមេខ្វាចបា ទោះបីធ្វើការ មិនមានឱ្យឃ្លាត
នាបីនឹងសើច នឹងលេងមានខ្នាត ជាអ្នកសង្វាត
ខ្មីឃ្មាតធ្វើការ ។

អ្នកផងទាំងឡាយ ទោះជិតទោះឆ្ងាយ គេយល់ឥរិយា
គេយល់ចំណោះ ជាអ្នករាបសា គេនឹងចងជា
ពន្ធយកជាញាតិ ។

៦៥- មានខ្សត់ពុំគិត យកតែគំនិត ឥរិយាមារយាទ
ឱ្យចេះរៀបចំ ទុកដាក់ជាខ្នាត ឧស្សាហ៍សង្វាត
រក្សាទ្រព្យា ។

វីម្តាយឪពុក នឹងបានលើកមុខ ដោយកូនពុំងា
អស់ទាំងបងប្អូន ជីដូនជីតា ម្តាយមីងនូវមា
សឹងស្រួលចូលចិត្ត ។
ត្បិតកូនសុភាព ជាអ្នករាបទាប ត្រូវនឹងគំនិត
គ្រប់អស់បងប្អូន ទោះឆ្ងាយទោះជិត សឹងបានដូចចិត្ត
ដូចដួងចិន្តា ។

៦៨- កូនអើយចូរស្តាប់ ចងចាំឱ្យខ្ជាប់ ទុកក្នុងអាត្មា
ទំនឹមទំនង គន្លងឧបមា ទើបចងប្រែជា
ជាបទព្រហ្មគីតិ ។

បទព្រហ្មគីតិ

១- ឱកូនស្ងួនតែមួយ ទុកជាត្រួយត្រួលគំនិត
កូនអើយមាសតាំងចិត្ត តាំងចរិតគិតឱ្យឆ្ងល់ ។
ពាក្យចាស់ពាក្យពីព្រេង ទោសខ្លួនឯងមើលពុំយល់
ទោសគេតូចសោតសល់ វមិលយល់ប៉ុនទាំងភ្នំ ។
ចូលព្រៃសត្វសាហាវ រកអំពាវគ្នាមកជុំ
ដល់បានស្ករទឹកឃ្មុំ ពួនក្នុងផ្ទះស៊ីម្នាក់ឯង ។
បានហើយចង់បានទៀត ខំឆ្លៀតបៀតមិនគិតក្រែង
មើលយល់តែខ្លួនឯង មិនយល់គេឯទៀតផង ។

៥- នឹងស៊ីចង់ពិសា ខ្ជិលទំពាឱ្យហ្មត់ហ្មង
យល់នាមថាជាមង យល់ឯជងថាជាក្លួយ ។
យល់តាថាជាដូន យល់ឯកូនថាជាក្មួយ
យល់ពីរថាជាមួយ យល់ឯព្រួយថាជាសុខ ។
យល់ទោសថាជាគុណ យល់ឯបុណ្យថានរក
យល់ល្អថាអាក្រក់ យល់លាមកថាជាផ្កា ។
ស្លៀកស្បង់មិនកោរសក់ ឆ្លុះកញ្ចក់ធ្មេចនេត្រា
យល់សេះថាជាលា យល់គជាថាកណ្ដុរ ។
នេះពាក្យលោកពីព្រេង អ្នកណាឈ្វេងប្រាជ្ញាយល់
ឃើញថ្កុកកុំថាថ្នល់ ក្រែងកំហល់កំហុសមាន ។
១០- អ្នកប្រាជ្ញកាន់ពាក្យទៀង កុំឱ្យល្មៀងពាក្យបុរាណ
កុំដើរផ្លូវបំពាន ពាក្យអ្នកចាស់លោកដៀលថា ។
ពាក្យនេះពីព្រេងព្រឹទ្ធ គួរឱ្យគិតពិចារណា
កុំអួតអាងអាត្មា ថាចំណេះចំណាំមាន ។
ដេកយប់កុំដេកយូរ ខ្លាចក្ដីទុក្ខជិនដល់ប្រាណ
បើស៊ីកុំតាមឃ្លាន មើលប្រមាណអស់គ្នីគ្នា ។
លើកដាក់តាមកម្លាំង កុំភើចខ្លាំងឈើដល់ស្មា
ប្រើគេប្រើឱ្យជា កុំសសន់រាន់សៅដៅ ។
ទោះដើរកុំរួសរាន់ គិតឱ្យគ្រាន់សឹមដើរទៅ

កុំឱ្យអាប់អាស្រូវ   កើតជំណៀលដល់អាត្មា ។

១៩- កុំយល់ឆ្អិនជាឆៅ   កិច្ចក្នុងក្រៅមានតម្រា

កុំអាងតែប្រាជ្ញា   ចោលក្បួនច្បាប់លោកព្រេងនាយ។

ស្រដីឱ្យស្រួលស្រេច   គិតសេចគ្រេចកុំគិតងាយ

រំពឹងគិតឱ្យឆ្ងាយ   យល់លង្វែកសព្វនានា ។

ពាក្យព្រេងលោកស្រដី   ថាកុំបីចញ្ចឹមខ្លា

ពាក្យព្រេងលោកឧបមា   គិតត្រង់ណាធ្វើឱ្យបាន ។

កាន់កពស់ឱ្យខ្ជាប់   ខ្លាចក្រឡាប់ខាំឯប្រាណ

អូសទូកកុំឱ្យល្អាន   ទឹកថ្លាសោតកុំឱ្យល្អក់ ។

ស្ទូកឈើឥតកម្រើក   បើកក្រើកត្បិតខ្យល់បក់

ទឹកថ្លាល្ដឹកបើល្អក់   ត្បិតរលកខ្លាំងសោះសា ។

២០- យល់តូចកុំអាលទំ   គួរសន្សំយកជាគ្នា

បានច្រើនកុំអាលពារ   សន្សឹមតិចៗរៀងទៅ ។

អ្នកមានរក្សាខ្សត់   ដូចសំពត់ព័ទ្ធពីក្រៅ

អ្នកប្រាជ្ញរក្សាខ្លៅ   ដូចសំពត់នូវសំប៉ាន ។

អ្នកខ្ពស់រក្សាទាប   ដោយសភាពធម៌បុរាណ

អ្នកឆ្អែតរក្សាឃ្លាន   នាអ្នករុងរក្សាផ្ទារ ។

រក្សាទៅមករឹង   ឥតកំដឹងអស់អម្បាល

ចំណេរចេរកាន់កាល ដូចរបងស្រាស់បន្លា ។
កុំឆីឆ្អែតតែឯង មិនគិតក្រែងអស់គ្នីគ្នា
គេឃ្លានក្នុងផ្ទៃផ្សា ឱ្យឆីរ៉ាបានឆ្អែតផង ។
២៦- កុំមានចិត្តលលើ ពឹងក្រពើឱ្យចម្លង
កុំកាប់ឪសរបង រាំងចំណារឯអាត្មា ។
មានទូកឱ្យមានថ្នោល មានបង្គោលមានយុថ្កា
ទាំងពួរទាំងច្រវា ជើងចែវណាំឱ្យសព្វគ្រប់ ។
ប្រយ័ត្នក្រែងព្យុះខ្យល់ បក់បោកដល់នឹងទល់ទប់
ប្រយ័ត្នប្រយោជន៍គ្រប់ ទើបហៅជាក់ជាគំនិត ។
ពាក្យព្រេងគិតគួរចាំ ដូចបណ្តាំបណ្តោចិត្ត
ពាក្យព្រេងគួរឱ្យគិត គិតរំពឹងឱ្យគ្រប់គ្រាន់ ។
ពាក្យនេះជាសណ្តាប់ ទុកជាច្បាប់ទៀងជាក់ស្បាន់
ពាក្យនេះជាកំណាន់ កុំណត់នៅពុំឃ្លាតឃ្លា ។
៣០- តែងតពាក្យទៅទៀត កុំបៀនបៀតអ្នកព្រឹទ្ធា
កុំសង់ផ្ទះបៀតផ្លា ស្រីសាធារណ៍ពុំគង់ទ្រព្យ ។
ស្រីស្រោលខ្លៅប្រច័ណ្ឌ ស្តីជញ្ជាន់ថាពុំគាប់
ពាក្យនេះឥតគេរាប់ ពាលវែងស្អប់ពាក្យមេបា ។
ប្រឡៅងវែងច្រើនឈ្លោះ ពាក្យទ្រគោះច្រើនគេថា
កំណាញ់កើតនិន្ទា នឹងសាធារណ៍ពុំគង់ទ្រព្យ ។

កូនកាចរែងចាញ់ម្ដាយ ពាក្យពាយងាយគេរែងស្អប់
ទ្វីទ្រព្យគេកញ្ជប់ រកគេទៀតគេថាគ្មាន ។
អ្នកទាបរែងស្អប់ខ្ពស់ ត្បិតពឹងយសគេពុំបាន
អ្នកខ្សត់ស្អប់អ្នកមាន ត្បិតពុំបានឱ្យពឹងទ្រព្យ ។
៣៥- អ្នកខ្លៅរែងស្អប់ចេះ ត្បិតតម្រិះគិតគំនាប់
អ្នកខុសរែងស្អប់គាប់ ត្បិតគេរាប់តែអ្នកត្រូវ ។
ពាក្យនេះអស់ម្ល៉េះហើយ កូនចៅអើយយកទុកទៅ
គ្រាន់បានប្រៀនប្រដៅ តកូនចៅផៅសន្ដាន ។
ពាក្យនេះស្មើខ្លួនហើយ កូនចៅអើយចូរចាំប្រាណ
អស់អាថ៌ឱ្យវាទទាន ជាស្ងួរេចម្ល៉េះឯងហោង ។

(ចប់)

WAT KHEMARARATANARAM

ច្បាប់ វិធូរបណ្ឌិត

បទព្រហ្មគីតិ

១- ព្រះខាន់ហើយឥតស្រោម នាផ្ទៃក្រោមឥតមន្ត្រី
ក្សត្រិយ៍ពុំចេះគម្ពីរ ស្រីឥតគម្ពែងក្រឡា ។
កើតមកជាបុត្រក្សត្រិយ៍ ពុំប្រយ័ត្នរៀនសាស្ត្រា
ពុំរៀនពិចារណា ពុំដឹងក្រឯទុក្ខរាស្ត្រ ។
ពុំតម្កើងពាក្យពិត បញ្ជូវិធសីលវិនាស
យកគលាយកប្បាស កុំយកមាសលាយនឹងប្រាក់ ។
ប្រើគ្រាប់ឯគ្រាជ្ញ កុំបង់ផ្លូវដោយតម្រាស់
កុំជិះរទេះចាស់ បាចសាចខ្សាច់កំបុតត្បូង ។

៥- ជាក្សត្រិយ៍ពុំរៀនធម៌ ពុំដោះសាជំងឺទ្រូង
រាស្ត្រទាស់នឹងចំកោង អាក់ចិត្តខឹងសត្វចោមរោម ។
នឹងកើតក្តៅក្របាយ ទុក្ខអន្តរាយភពផ្ទៃក្រោម
រាស្ត្រផងនឹងខឹងចោម ជ្រោមខ្ចាត់ខ្ចាយទីទៃណា ។
រីមិត្រសង្សារស្នេហ៍ កុំបីប្រែកែពាក្យថា
ស្រឡាញ់នូវសត្យា កុំបីស្អប់ឱ្យសាមាន្យ ។
អ្នកកាចសរ[១]ពើក្តី សឹងអប្រិយរំជួលប្រាណ
កើតទោសអាត្មាមាន គំនូរខុសជាអសារ ។

ទោះឆ្លងព្រះគង្គា សាត់អាត្មាកណ្ដាលវាល
ពារសឹកដេញប្រហារ រត់ចេញទៅប្រទះខ្លា ។
ប្រទះទាំងទាកឈ្លើង សឹងជាប់ឡើងវាំអាត្មា
ចំរូងច្រូងបន្ទា ជាប់ដោយជើងជាន់ដិតដី ។
ខ្មោចរក្សាគ្រឹះស្ថាន ទោសនឹងមានភូមិលំនៅ
បិតខ្វែងប្រែក្ដាត់ក្ដៅ សឹងហ្មងសៅធ្វើទោសយើង ។
ទាំងនាយពុំរក្សា បៀនបិណ្ឌាកុំឱ្យថ្កើង
អស់ញាតិពុំបន្ទើង សឹងរត់ចៀសចេញទៅឆ្ងាយ ។
ពឹងថ្មោលៗសោតបាក់ ទូកពំនាក់ភ្លូកព្រាត់ព្រាយ
ពឹងបុណ្យបាបកំចាយ សាត់គឃ្លាយដោយខ្យល់នាំ ។
កុំឱ្យចង្វាចឹក ស្វរចុះទឹកក្រពើវាំ
អភ័ព្វនៅសាំទាំ ជាទុក្ខសោកនៅស្ទែកស្ទក់ ។
នូវកើតឯហោចហីន ត្រមោចក្បែណរឹងអាក្រក់
អំពើដ៏លាមក នូវកើតទោសជាសាមាន្យ ។
ដូចពាក្យនៃមនុស្សផង ស្រដីឆ្លងផតប្រមាណ
ពោលពាក្យពារបំពាន ពុំរំពឹងឯក្រោយភ្នែក ។
ពានរពុំដែលស្ទុំគ្រ ស្រីសាធស័ក្ដិពុំដែលស្រែក
រីឯមៀមនិងក្អែក ពុំដែលរួមទ្រនំគ្នា ។

ទោះអ្នកជាតិព្រេងព្រឹទ្ធ ចាំរិះរឹតបុរាណា
គួរចងចិត្តស្នេហា សរពើពិតកេរសព្វស្ថាន ។
យកខាលផងសំណេ ដោយចិត្តឆគិតឱ្យបាន
វលោយឯខាលភាណេ សឹងពុំបានបង់ខាលសោត ។
២០- ប្រទះបោះកាំបិត បង់សុចរិតនៃអ្នកឆោត
បង់ពីរប្រការសោត ត្រូវដំនៀលលោកនិន្ទា ។
កុំកាន់ពាក្យអសត្យ ប្រុងប្រយ័ត្នអង្គអាត្មា
ដ៏លោកបរលោកា បរិបូណ៌បានសុខសួស្តីហោង ។
កុំពោលពាក្យមុសា វាទវាចាឱ្យមានហ្មង
ចំពួកសត្រូវផង តែងយកទោសនៃអាត្មា ។
កុំពោលពាក្យបំពាន តែងនឹងមានដំនៀលថា
ទុយ៌សពិតពុំជា នូវខ្មាសមុខឯងសព្វថ្ងៃ ។
យកខ្មោចគេមកយំ មើលផ្សំថ្នាំព្យាធិ៍ហីនហៃ
ពុំនីវពុំប្រពៃ ពុំបានជាប្រយោជន៍អង្គ ។
២៥- ធ្វើគុណកើតជាទោស យកឈ្លើងប្រោសក្នុងអន្លង់
យកប៉ុយទៅគ្របភ្លើង គុណប្រឡុងអម្បោះផ្កាយ ។
អណ្ដើកអម្ចាស់មាន ហ៊ានឈ្លានពានយកស្មោរងាយ
ក្រូចផ្អូរពុំផ្អូរក្លាយ ពុំប្រយ័ត្នគេយកបាន ។

ហេតុចិត្តពុំគិតច្នៃ អំពីព្រៃពន់ប្រមាណ
អ្នកថ្លោះយសពីប្រាណ ចិត្តពុំក្សាន្តពុំរសាយ ។
អ្នកខ្ជិលចង់តែធី អ្នកអប្រិយគេមើលងាយ
រក្សាច្រើនផាផាយ ទ្រព្យខ្វាត់ខ្វាយរង្គោះឡើង ។
ដំរីសារចូលទៅ ក្នុងអំពៅនោះរលើង
ទាំងគុម្ពល្អិតដោយជើង នៃដំរីសារចូលហោង ។
៣០- អំពៅអំពល់អស់ រលើងឫសទាំងគុម្ពផង
ទាំងស្រែចំការគ្រង បានលំនៅឥតអាស្រ័យ ។
អ្នកខ្លាចអ្ហួតអាងហ៊ាន ស្រដីភានពួតជើងដៃ
កម្លាំងមានស្មើថៃ ទើបបើអ្ហួតអាងសាធារណ៍ ។
រីឯជាទាហាន ស្មៀមនៅបានពុំចរចា
សន្សឹមរកធីស្វា លុះសឹកដល់បន្លឺមាត់ ។
ដូចស្បែកខ្លាទទូរ សឹងសាយគួរគង់ពុំបាត់
កាលស្លាប់គេលះលាត់ លាយយល់ស្អាត់ដូចដែលហោង។
ដូចពុតពាលពុំជា កុំផ្តន្ទាទោសទណ្ឌផង
ថងតប់ដាល់វាយចង ពុំចេះចោលពុតបាត់បង់ ។
៣៥- ដូចខ្សៀនកន្ទុយឆ្កែ ទោះនូវប្រែពត់ពុំត្រង់
យកប្រេងទួនរឹតទង់ រោលភ្លើងពត់ពុំត្រង់បាន ។

ដូចពុតពាលសក់ឡក់ ចិត្តអាក្រក់ធ្វើសឹកលាន
យល់ធម៌ដិបូន្មាន ចិត្តពុំចូលពុំចង់ស្ដាប់ ។
ទឹកហូរចេញចូលណា ដោយច្បាប់ថាលោកប្រើត្រាប់
ជាញាតិសន្តានស្រាប់ គួរបីត្រាប់អំពើពង្ស ។
អ្នកតូចផតមេត្រី ចងជាក្ដីមែនគ្នាចង់
ទ្រព្យធននាយពុំគង់ បទបំណាងឯងឱ្យបាត់ ។
ទោះបីយល់គេខុស កុំប្រទូស្តប្រទះមាត់
យល់ប្លែកប្រើប្រយ័ត្ន គួរលែងសាធសេចក្ដីធម៌ ។
៤០- ទោះបីជាតិអ្នកចេះ មានចំណេះអាងដឹងអាថ៌
ប្រើធ្ងន់ប្រើដោះសា ដោយសណ្ដាប់ព្រះធម៌ស្រាយ។
វីពាក្យពាលកម្លៅ ពុំដឹងជ្រៅដោយបរិយាយ
នាំពាក្យទៅនិយាយ ដើរប្រាប់ប្រាយឱ្យអប្រិយ ។
អម្ចាស់អ្នកប្រើទៅ វិលវល់នៅពុំខ្លាចក្ដី
ស្វែងទ្រព្យសរពើអ្វី អង់អាលធីទ្រព្យសាធារណ៍ ។
ប្រើទៅជារាជទូត ចិត្តពុំស្លូតធ្វើក្រៅសារ
ចេះចាំនូវអស់អាថ៌ ជារាជសារទូរាគមន៍ ។
ជារាជបុរោហិត រាជបណ្ឌិតគ្រូហោរធំ
ពុំមានប្រព្រឹត្តក្រម លោភក្រៃលែងអ្នកសាមាន្យ។

៤៩- ទោះគេស្រឡាញ់ហោង ប្រើចេះស្នងស្រលាញ់ថ្កាន
បណ្ដាញហឫទ័យក្សាន្ត សមស្នេហាមិត្រមេត្រី ។
ទោះចេះក្ដីកិច្ចកល ប្រើចេះយល់អាថ៌នោះមិញ
អប្រិយប្រើចៀសចេញ ទូរទីឆ្ងាយឱ្យបាត់ងាន ។
ពុំគួរយកខ្លួនគប់ គួរតែស្អប់ហេតុសាមាន្យ
កុំសេពអាស្រូវប្រាណ ពាក្យដំនៀលត្រូវឯភ្នែក[១] ។
កុំយកពងមាន់ផ្ញើ ពូជដ៏លើសំបុកក្អែក
អ្នកដំកុំផ្ញើដែក អ្នកប្រមឹកកុំផ្ញើស្រា ។
កុំបីយកសំរិទ្ធី ផ្ញើអ្នកស្មិតនោះពុំជា
រីឯអ្នកចំការ កុំយកគ្រាប់ត្រសក់ផ្ញើ ។
៥០- ទោះស្រូវភោជ្ជសាលី ទុកកុដម្ដីក៏នោះឃាត់ប្រើ
កុំមានចិត្តសើរើ យកមកផ្ញើនៅជលស័យ ។
បញ្ជើបួនប្រការ ពិចារណាឱ្យអស់ក្ដី
កុំមានពាក្យអប្រិយ ខ្លាចចំណោរដំនៀលថា ។
កាលក្អែកចេញឆីលុះ រាត្រីនោះមៀមភោក្តា
មានសឹករកអាសា ទៀបអាត្មាកុំឃ្លាតឆ្ងាយ ។
ទឹកឡើងស្រមោចលង់ លុះចំណាង់ត្រីសប្បាយ
ស្រមោចក៏អន្តរាយ លុះចំណោរចំណាប់ល្អ ។

លុះទឹករីងស្ងួតទៅ ត្រីផងនៅអាត្មាមរណ៍
អនេកអនន្តរ លុះចំណោរស្រមោចស្មុង ។
៥៥- នេះមានពៀរវេរា ពីបុរាបុរាណហោង
សព្វឋានកុំកន្លង ហេតុចំណងពីព្រឹទ្ធព្រេង ។
បានឆុកបទវាទី បានជាក្ដីបទចិត្តឯង
ហេតុចិត្តវៀចវង្វេង បង់ទ្រព្យឯងបទចិត្តស្រាល ។
វីអ្នកខ្ជេញខ្ជិលខ្សោយ កុំបីឱ្យកាន់នូវការ
ពាលាអន្ធពាល កុំឱ្យធម៌ឥតចិត្តចង់ ។
ទោះបានសត្វបក្សី ប្រក្រតីតិចស្លាប់បង់
វីក្ដីដឹងសព្វអង្គ ប្រើគិតផ្សងគំនិតច្បាប់ ។
ប្រើត្រាប់ឯតាំងយូ ក្រឯគ្រូពុំគួរត្រាប់
កុំយល់មួយកណ្ដាប់ ជាមួយនឹងកំបង់ដៃ ។
៦០- កុំយល់សសោភា កុំបីថាជាខ្មៅក្រៃ
បន្តិចនេះប្រពៃ គួរត្រាប់កុំបីភ្លេចឡើយ ។
ទោះបីដំរីបាត់ លោកប្រើស្ទាត់វាជាត្រើយ
តាមនឹងដំរីហើយ កុំបីដើរនឹងជើងលា ។
ទោះទូកដាច់សាត់សោះ យកទូកស្មោះទៅតាមគ្នា
នេះពាក្យព្រេងលោកថា ទុកជាច្បាប់តម្រាប់គេរ ។

វីអ្នកមានប្រាជ្ញា　　សង្យាវាយល់ពុំថេរ
ទុក្ខសោកភ័យចំណេរ　　ប្រើផ្ដាច់ផ្ដិលនិរាសស្ថាន ។
ស្រុកមានសឹកកុំបី　　ទៅជួញឱ្យរកធនធាន
វីខ្លួនកំព្រាប្រាណ　　ក្រុរក្សាន្ទូវមាសប្រាក់ ។

៦៥- ចោរក្មួយចាំប្លែប្លន់　　ឥតតំបន់ណានឹងលាក់
ខ្លួនឯងឥតបើដាក់　　សារពើទ្រព្យបាត់អស់ឯង ។
តំបន់ទទឹជ្រៅ　　កុំងូតនៅម្នាក់ឯងលេង
ទឹកហូររំពងគ្រែង　　កុំបីអាលចុះទូកឆ្លង ។
ក្រពើក្រពាពាំង　　សាហាវចាំសព្វព្រៃកផង
ចាំចាប់ដោយបំណង　　បីដូចខ្យល់នឹងភ្លើងព្រៃ ។
ដំរីគជសារធំ　　ឧទារជុំជាញជល់នៃ
ច្រើនរត់ចៀសចេញវៃ　　កុំយកខ្លួនទៅទប់ទល់ ។
កម្លាំងតិចពិតអង្គ　　ឯងថាអ្នកឯណាយល់
ទើបបានខ្លួនទុព៌ល　　លុះនៅដួលអាត្មាមរណ៍ ។
ព្រះធម៌នេះជាច្បាប់　　ប្រសើរគាប់ឱ្យអស់នរ
អ្នកផងចាំបានបរិ-　　បូណ៌ដល់ត្រីពិធសួគ៌ហោង ។

(ចប់)

ច្បាប់ ត្រីនេតិ

បទភាគគតិ

១- បពិត្រមហារាជ ទ្រើសទ្រង់អំណាច អញ្ជើញស្តេចស្តាប់
ទំនឹមទំនង នេះហោងជាច្បាប់ ទុកជាសណ្តាប់
នៃនរជនជាតិ ។

ឲ្យអ្នកណា នឹងចូលទៅជា វររាជអមាត្យ
សេនាមន្ត្រី កវីជាអាទិ៍ រៀនច្បាប់ជាខ្នាត
តែងទុករៀងទៅ ។

បម្រើព្រះបាទ ព្រះបរមនាថ អធិរាជចមចៅ
ឲ្យសមឲ្យល្មម នឹងក្សត្រានៅ ឲ្យឡើងគាល់ហ្វៅ
អ្នកជាអម្ចាស់ ។

មួយនោះព្រះអង្គ ក្សត្រាទ្រើសទ្រង់ គ្រងផ្ទៃក្រោមក្រាស់
គួរមានមនោរម្យ សុខសមសោមនស្ស រៀនឲ្យច្បាស់លាស់
ត្រង់ច្បាប់នេះណា ។

៥- អស់មុខមន្ត្រី ដោយព្រះបាលី នាសតិរាជា
បើមុខមន្ត្រី ពុំពិចារណា នឹងក្សិណក្សត្រា
ពុំលែងឡើងហោង ។

ត្បិតមុខមន្ត្រី សេនាបតី ពុំដោយគន្លង
លោភោចង់បាន បំពានរាស្ត្រផង រាស្ត្ររឹងក្តៅហោង
អង្គឥតអាស្រ័យ ។

រាស្ត្រដូចមច្ឆា មន្ត្រីសេនា ដូចគង្គានៃ
បើប្រែជាក្តៅ ក្រែក្រៅវិស័យ រាស្ត្ររឹងកើតភ័យ
អង្គឥតពំនាក់ ។

មន្ត្រីយោធា បីដូចព្យគ្ឃា និងពស់ពង្លាក់
វីអស់រាស្ត្រផង ចរចូលពឹងពាក់ ក្សិណប្រែជាយក្ខ
យង់ឥតករុណា ។

មួយ កុបុត្តំ នាសតិធនំ បទបន្ទែថា
បើមានកូនកាច កំណាចហើយណា សឹងវិនាសប្រា-
កដគឺសន្តាន ។

១០- មួយ កុភូមំ នាសតិធនំ វិនាសធនធាន
នៅភូមិអាក្រក់ នោះនឹងកើតមាន ព្យាធិបៀតប្រាណ
ពិតពុំប្រពៃ ។

មួយ កុគេហំ នាសតិវីជំ បន្ទែនេះនៃ
នៅផ្ទះអាក្រក់ នឹងកើតហឹនហៃ ប្រាជ្ញាញាណញេយ្យ
អាប់ឥតមង្គល ។

កើតកេរ្តិ៍អាប់យស ដោយនូវពាក្យមនុស្ស គេដើរមកយល់
ហើយគេដឹងថា ផ្ទះអាក្រក់សល់ កើតអពមង្គល
ដោយពាក្យគេថា ។

ឯសុមន្ត្រី ដោយអាថ៌បាលី វុឌ្ឍិរាជា
បើមុខមន្ត្រី មែនមានប្រាជ្ញា ដឹងអស់អធ្យា-
ស្រ័យគ្រប់ប្រការ ។

តម្រង់មហាក្សត្រ សោយរាជសម្បត្តិ ក្សេមក្សាន្តភពភារ
អស់រាស្ត្រមណ្ឌល សកលបរិពារ សឹងអស់រង្គាល
ដល់តិចឡើយហោង ។

១៥- ឯសុបុត្តំ វុឌ្ឍិកុលំ ថាបើកូនផង
មែនមានគំនិត ល្អឥតឯហ្មង សឹងចម្រើនបង
ប្អូនសាច់សន្តាន ។

ឯសុភូមំ វុឌ្ឍិធនំ ថាទោះភូមិស្ថាន
ល្អហើយនោះនឹង ចម្រើនធនធាន សារពើសឹងបាន
ដូចចិត្តប្រាថ្នា ។

ឯសុគេហំ វុឌ្ឍិវីជំ ថានៅគ្រឹហា
ល្អហើយនោះនឹង ចម្រើនប្រាជ្ញា សារពើប្រាថ្នា
ពិតពុំកម្រ ។

WAT KHEMARARATANARAM

ទោះអ្នកផងដើរ　គេសឹងសរសើរ　ថាផ្ទះនោះល្អ
ចម្រើនសួស្តី　ចម្រើនមាត់ម-　នុស្សផងគេសរ-
សើរផ្ទះនោះនៃ ។

ច្បាប់នេះត្រកាល　សូមព្រះភូបាល　បរមក្សត្រិយ៍ថ្លៃ
ទ្រង់ព្រះតម្រិះ　ត្រិះដោយញាណញៀយ្យ　ទុកក្នុងហឫទ័យ
ជាច្បាប់ទៅហោង ។

២០- បពិត្រព្រះបាទ　ព្រះបរមនាថ　លើសលោកកន្លង
ជាតិជាឥស្សរ　កំពូលរាស្ត្រផង　ព្រះអង្គជាច្បង
ឯងឥតផ្ទឹមដល់ ។

យកព្រះប្រាជ្ញា　យកព្រះញាណថ្លា　ថ្លែងព្រះយោបល់
ត្រេកត្រិះកម្រាប　អ្នកបាបកំហល់　ឱ្យនីរព្យសន៍[១]សល់
បានដូចប្រាថ្នា ។

ទុក្ខរាស្ត្រទាំងឡាយ　ក្នុងក្រោមបន្ទាយ　សព្វព្រះមាត្រា
ព្រះឱស្ឋបណ្តាំ　ទុកលើសិរសា　ទម្ងន់អាជ្ញា
លើរាជមន្ត្រី ។

បពិត្រមហារាជ　ទ្រើសទ្រង់អំណាច　ចេស្តាវិទ្ធី
អញ្ជើញស្តេចស្តាប់　ជាច្បាប់គម្ពីរ　សព្វព្រះវេណី
ថ្កល់ថ្កើងចំពោះ ។

១- ព្យសន៍ ទុក្ខ, អំពើអាក្រក់, សេចក្តីវិនាស,

បី ៗ អសារ បីៗឥតការ បីៗសូន្យសោះ
ម្តេចហៅអសារ ឥតការដូច្នោះ ម្តេចហៅសូន្យសោះ
ទេទៅឥតត្រើយ ។

២៥- នាហៅអសារ មានទ្រព្យឥតការ ពុំធ្វើបុណ្យឡើយ
ពុំសងគុណគេ អ្នកឯទៀតឡើយ ញាតិឯងជាត្រើយ
ពិតពុំស្រោចស្រង់ ។

នាហៅឥតការ ចាំសីលាចារ មោះឥតពាក្យត្រង់
ចិត្តចង់បានបុណ្យ ពុំប្រណិប័តន៍សង្ឃ ចង់យសបានអង្គ
ពិតពុំឧស្សាហ៍ ។

នាហៅសូន្យសោះ ពួធម៌ពីរោះ ពុំស្តាប់ធម្មា
យល់ក្រឹត្យក្រមច្បាប់ ពុំស្តាប់ក្រឹត្យជា ដឹងព្រះធម្មា
ពុំធ្វើបរិសុទ្ធ ។

បីផ្គង់ស្នេហា បីផ្គង់ភរិយា បីៗផ្គង់បុត្រ
ម្តេចហៅស្នេហា ភរិយាបរិសុទ្ធ ម្តេចហៅផ្គង់បុត្រ
អស់ន័យនេះផង ។

នាផ្គង់ស្នេហា រស់គាប់ពិសា កុំភ្លេចឡើយហោង
សំណេះសំណួរ សាកសួរស្នេហ៍ស្នង ឧត្បាតនេះហោង
ពុំបង់ឡើយនៃ ។

នាផ្គង់ភរិយា រណ្ដាប់គ្រឹហា ខ្ជាប់ខ្ជួនប្រពៃ
ទោះទ្រព្យរបស់ អម្រស់ទុកដៃ រក្សាសំចៃ
ពុំធ្លោយឡើយណា៎ ។
នាហៅផ្គង់បុត្រ ប្រពៃបរិសុទ្ធ ឱ្យរៀនសាស្ត្រា
សិល្បសារពើគាប់ ជាច្បាប់អាត្មា អរឱ្យភរិយា
ដូចដោយចិត្តថ្វាត់ ។
បីៗហិនល័ក្ខណ៍ បីៗហិនស័ក្តិ ហិនសួស្តីថ្វាត់
ម្ដេចហៅហិនល័ក្ខណ៍ ហិនស័ក្តិបង់បាត់ ហិនសួស្ដីទៀងទាត់
ន័យនេះសោតហោង ។
នាហិនលក្ខណា សរសើរអាត្មា ឯងចេះកន្លង
ពោលឥតគេស្ដាប់ សូរស័ព្ទសាសង ចូលស្ថានអ្នកផង
ឥតគេស្រដី ។
នាហៅហិនល័ក្ខណ៍ ស័ព្ទគងឮជាក់ ឥតស័ព្ទភេរី
មានមហាក្សត្រា ឥតមានក្សត្រី មានរាជធានី
ហើយគ្មានបន្ទាយ ។
នាហិនសួស្តី ល័ក្ខណ៍ផ្ទះអប្រិយ ភូមិសោតរំសាយ
ស័ក្តិសឹងពុំជា យាត្រាទៀបឆ្ងាយ និមិត្តស្អុនកាយ
អង្គឱ្យអប្រិយ ។

បី ៗ បាត់ស្និទ្ធ បីៗបាត់មិត្ត បីបាត់ពន្លឺ
ម្ដេចហៅបាត់ស្និទ្ធ បាត់មិត្តមេត្រី ពន្លឺរស្មី
បាត់បង់នោះណា៎ ។

នាហៅបាត់ស្និទ្ធ ពោលពាក្យខុសចិត្ត ឱ្យបខៀវជេរថា
ធ្វើមុខអាក្រក់ កុហកមុសា ហេតុនោះលោកថា
បាត់ស្និទ្ធពុំមាន ។

វិន័យបាត់មិត្ត ពោលពាក្យពុំគិត សត្យាសងសាន
នាស្ថានលំនៅ ពុំទៅមកថ្កាន ឱ្យទ្រព្យបង្ខាន
មុខពុំឱ្យយល់ ។

នាបាត់ពន្លឺ ភ្នែកពិតពុំភ្លឺ ពុំយល់បរិបូណ៌
ឥតសាច់ឥតញាតិ ស្ដាប់ស័ព្ទស្ដាប់សូរ ពិតពុំបរិបូណ៌
វិញ្ញាណឯងអាច ។

៤០- បីបាត់ខុនណាង បីៗបាត់ជាង បីៗបាត់ប្រាជ្ញ
ម្ដេចបាត់ខុនណាង បាត់ជាងឯងអាច ម្ដេចហៅបាត់ប្រាជ្ញ
ទាំងបីនេះណា៎ ។

នាហៅបាត់ខុន ណាងនេះជាមុន ស្រីមានលក្ខណា
ពុំស្ដាប់អម្ចាស់ យប់ថ្ងៃឡើយណា៎ ខ្លួនចាស់ព្រឹទ្ធា
ស្រដីឡេះឡោះ ។

វីបាត់ជាងជាតិ ធ្វើការឥតខ្នាត ពុំស្រេចការនោះ
វាតែងឱ្យឃ្លាត នឹងខ្នាតសូន្យសោះ ពុំត្រូវចំពោះ
នឹងក្បួនច្បាប់ឡើយ ។

នាបាត់ប្រាជ្ញប្រុះ កាលជំនុំនោះ ស្ងៀមស្ងាត់ព្រងើយ
ពាក្យពុំស្រដី តិរិយឥតត្រើយ ពុំសេពគប់ឡើយ
មារយាទអប្រិយ ។

បីៗបានរស បីៗសប្បុរស បីៗពន្លឺ
ម្តេចហៅមានរស សប្បុរសមេត្រី ពន្លឺរស្មី
ចាយចែងចរចា ។

៤៥- ទោះមានរសកាល សេពសោយអាហារ មានរសពិសា
អ្នកមានសប្បុរស កបរសវាចា មែនមានភរិយា
មារយាទប្រពៃ ។

វីសប្បុរិសា ប្រកបលក្ខណា មានធម៌សោតនៃ
ស្រដីនូវអាថ៌ ជាធម៌ឈ្លាសវៃ គាល់អម្ចាស់ថ្លៃ
មានពិចារណា ។

វីពន្លឺនោះ កាលហូបបាយឆ្អែះ ទៀងទើបភោក្តា
ពោលពាក្យនូវអ្នក មានព្រះប្រាជ្ញា ប្រកបភរិយា
ប្រណិប័តន៍សព្វកាល ។

បី ៗ ហីនហោច　　បីៗត្រមោច　　បីៗសាធារណ៍
ម្ដេចហៅហីនហោច　　ត្រមោចឥតការ　　ម្ដេចហៅសាធារណ៍
ស្រេចស្រាយចេញហោង ។

នាហៅហីនហោច　　អសារអសោច　　ខ្លួនខ្មៅធ្វើឆ្គង
គប់នូវអ្នកផឹក　　ប្រមឹកស្រាផង　　ប្រពន្ធសោតហោង
ស្រដីមាយា ។

៥០- នាហៅត្រមោច　　ត្រមោលកណ្ដោច　　កណ្ដោងកំព្រា
ឯងមានរបៀប　　ឥតប្រៀបអ្នកណា　　ឥតបុត្រស្ងួនភ្ងា
ត្រមោចសោតសល់ ។

នាហៅសាធារណ៍　　មានព្រៀងឥតការ　　បំបែកកិច្ចកល
ប្រពន្ធឫស្យា　　អាត្មាទុព៌ល　　រឹងព្រួតបំណុល
លើខ្លួនទៀតក្សូវ ។

បីៗសាមាន្យ　　បីអន្តរធាន　　បីៗអាស្រូវ
ម្ដេចហៅសាមាន្យ　　អន្តរធានក្សូវ　　ម្ដេចហៅអាស្រូវ
ពាក្យនេះលោកថា ។

នាហៅសាមាន្យ　　សង់ផ្ទះនាស្ថាន　　ទៀបផ្សារពុំជា
គប់នូវអ្នកពាល　　សាធារណ៍មោហា　　ប្រពន្ធនោះណា៎
ច្រើនបំណុលនៅ ។

វីអន្តរធាន សង់ផ្ទះនាស្ថាន នោះនៅជិតផ្លូវ
ខ្លួនវែងអប្រិយ មានក្តីអាស្រូវ ប្រពន្ធនោះកូវ
ប្រមឹកស្រាផង ។

៥៥- នាហៅអាស្រូវ សង់ផ្ទះជិតផ្លូវ ឆ្លានោះសោតហោង
ម៉ែក្មេកពុំជា មាត់រឹងកន្លង ប្រពន្ធនោះហោង
គេលែងទៀតទ្វី ។

បីៗបរលោក បីៗពុំថោក បីៗលោកិយ
ម្តេចហៅបរលោក ពុំថោកនោះក្តី ម្តេចហៅលោកិយ
គួរដឹងសោះសា ។

នាហៅបរលោក រកគ្រូនាលោក ដ៏មានប្រាជ្ញា
ខ្លួនសោតពុំខ្វិល ចាំសីលភាវនា ចិត្តថ្លាសទ្ធា
ពុំដែលដាច់ឡើយ ។

នោះហៅពុំថោក រក្សាប្រាណលោក ដំណឹងខ្លួនហើយ
អង្គុយខ្ពង់ខ្ពស់ ថ្កើងយសជាត្រើយ ភរិយាគាប់ហើយ
ត្រកូលថ្លៃផង ។

នាហៅលោកិយ ពុំយល់ឯងក្តី មានច្បាប់សោតហោង
ពាក្យពោលសត្យា ចរចាឥតហ្មង ពាក្យពីរោះផង
សាន្តសមសាទរ ។

៦០- បី ៗ ប្រាសលោក បីៗថយថោក ប្រាសលោកុត្តរ
ម្តេចហៅប្រាសលោក ថយថោកពុំប- វិបូណ៌លោកុត្តរ
ឱ្យពិចារណា ។

នាហៅប្រាសលោក ស្រដីថយថោក ពាក្យនោះពុំជា
ខ្លួនឯងតំអឹង ពាក្យរឹងមហិមា យល់ចាស់ព្រឹទ្ធា
ពិតពុំប្រណិប័តន៍ ។

ថោកប្រាណពេកណាំ ទុរយសអសារ អង្គុយថយក្អាត់
អាហារថយផ្ទង់ បម្រុងពីមាត់ នេះហោងលោកកាត់
ហៅថយថោកហោង ។

រីប្រាសលោកក្ងូវ គួរនោះពុំត្រូវ ដោយធម៌ទំនង
យល់សង្ឃឥតចិត្ត ប្រណិប័តន៍សង្ឃផង សីលទាននោះហោង
ពុំស្គាល់ឡើយណាំ ។

មានតែបំបាត់ ជីវិតសព្វសត្វ ឥតមានមេត្តា
ហៅប្រាសលោកក្ងូវ គួរនៅឯណា មានពន្ធបីប្រា-
ការអកុសល ។

៦៥- ព្រះអង្គមហាក្សត្រិយ៍ សោយរាជសម្បត្តិ គ្រងរាជ្យមណ្ឌល
រើសរកសេនា ឱ្យជាសុខពល ហើយនឹងតម្កល់
ស្នងព្រះនេត្រន័យន៍ ។

ក្រឡាពាសធំ ជាមេកងជុំ ការសង្គ្រាមជ័យ
ស្រាល់រកអ្នកណា ចេះអធ្យាស្រ័យ មានប្រាជ្ញាវៃ
ស្គាល់គ្រប់រាជការ ។

ស្គាល់ទោសស្គាល់គុណ ស្គាល់ក្រោយស្គាល់មុន ដើមចុងកណ្ដាល
ស្គាល់បាបស្គាល់បុណ្យ ស្គាល់ធ្ងន់ស្គាល់ស្រាល ស្គាល់ប្រាជ្ញស្គាល់ពាល
ស្គាល់ខ្លាចស្គាល់ហ៊ាន ។

ស្គាល់តិចស្គាល់ច្រើន សង្ខាតក្រវើន ស្គាល់អត់ស្គាល់ឃ្លាន
ស្គាល់វៀចស្គាល់ត្រង់ ស្គាល់ភូតស្គាល់មែន ស្គាល់ដីស្គាល់ដែន
ស្គាល់ព្រៃស្គាល់ត្រាញ់[១] ។

ស្គាល់គាប់ស្គាល់ខុស ស្គាល់ស្លាប់ស្គាល់រស់ ស្គាល់ឈ្នះស្គាល់ចាញ់
ស្គាល់បាញ់ស្គាល់បោះ ស្គាល់ដោះស្គាល់ដេញ ស្គាល់ចូលស្គាល់ចេញ
ស្គាល់បាត់ស្គាល់មាន ។

៧០- ស្គាល់តឹងស្គាល់ធូរ ស្គាល់ឆាប់ស្គាល់យូរ ស្គាល់ហូលស្គាល់ខៀន
ស្គាល់ដើរស្គាល់ដេក ស្គាល់ស្រេកស្គាល់ឃ្លាន ស្គាល់បង់ស្គាល់បាន
ស្គាល់មានស្គាល់ខ្សត់ ។

បើមានកង្វល់ កលិយុគមកដល់ គេប្រាប់ប្រាកដ
បាកុំឆោតឆល់ វិលវល់រន្ធត់ កុំផ្សូរឃ្លូររត់
តំអក់តំអឹង ។

កុំច្រើនវង្វេង ងងោងងងេង មមីមមមឹង
កុំច្រើនប្រទូស្ត រឹងរូសរបឹង កុំឱ្យលរំពឹង
តែងដេកនិទ្រា[១] ។

កុំលោភចង់បាន ទ្រព្យគេបំពាន ពន្លឹកសោះសា
កុំរៀនកំណាញ់ ស្វិតស្វាញឫស្យា ពុំស្គាល់កាចជា
ពាក្យពេចន៍ទ្រគោះ ។

កុំលេងជាល្បែង រំពឹងយល់ឈ្វេង ពាក្យពុំពីរោះ
ស្រដីឱ្យដាច់ ឱ្យស្រេចឱ្យស្មោះ កុំធ្វើឡេះឡោះ
សសោះអន្ទង ។

៧៥- កុំធ្វើហេងហាង កុំអួតកុំអាង ខុសក្តីបំណង
កុំច្រើនក្រអែស ប្រហែសលេងលង ឱ្យរៀនត្រងរង
នូវក្តីអំណត់ ។

អ្នកណាអាចស្គាល់ អាចដឹងអស់អាថ៌ ជាក់ជាងប្រាកដ
ធ្វើការសង្គ្រាម ព្យាយាមចំហុត ពូកែវ្ត៏ប្រាកដ
ដូចព្រះរាមា ។

ស្តេចផ្ចាញ់អសុរ អស់ឥតសំណល់ ដល់មួយឡើយណា
បើបានសណ្តាប់ ក្រមច្បាប់សាស្ត្រា ទុកអង្គអាត្មា
ទីទៃគ្រប់ប្រាណ ។

១- ដំណើរដេកលក់ ។

វិច្បាប់នេះណា បើអ្នកឯណា យកទុកឱ្យបាន
ក្នុងអង្គអាត្មា ជាសណ្តាប់ប្រាណ អ្នកនោះនឹងបាន
ជាអង្គអ្នកប្រាជ្ញ ។

បើអ្នកឯណា បានមើលអក្ខរា ថាឱ្យស្រួលស្រេច
ជួយជួសសេចក្តី អស់អាថ៌សេចគ្រេច ឱ្យទានបន្តិច
កុំសើចឡើយហោង ។

៨០- ជួយកែឱ្យត្រូវ តម្រង់តម្រូវ ដោយនូវគន្លង
ថាច្បាប់បុរាណ ពិតពីព្រេងហោង ឱ្យត្រូវបំណង
ព្រេងព្រឹទ្ធបុរាណ ។

សេចក្តីនេះណា និទានអស់អាថ៌ ចប់បរិបូណ៌បាន
នេះហោងជាច្បាប់ សណ្តាប់គ្រប់ប្រាណ ឱ្យឱវាទទាន
និដ្ឋិតំចប់ហោង ។

(ចប់)

WAT KHEMARARATANARAM

ច្បាប់រាជនេតិ ឬ ច្បាប់ព្រះរាជសម្ភារ[១]

បទភាកគតិ

១- ហៃសាធុជនផង នេះគឺចំណង បទបាលីថា
គម្ពីររសធម៌ អាណាក្រិត្តិកា គួរគប្បីមហា-
ជនផងត្រងត្រាប់ ។

ធម៌នេះដំបូន្មាន រួមរក្សាប្រាណ ឱ្យបានក្ដីគាប់
ដ៏លោកបរលោក ហៅរស់ពុំស្លាប់ ធម៌នេះជាច្បាប់
ក្ដីគាប់បរិយាយ ។

កុំទុកចិត្តបរទេស កុំទុកចិត្តអភិនេស្រ្កម៍ កុំទុកចិត្តអភិប្រាយ
ប្រើស្ដុំលែងខ្ពស់ រំពឹងឱ្យឆ្ងាយ ស្ដាប់ពាក្យបរិយាយ
បណ្ឌិបមេជី ។

កុំងឿងដោយខ្យល់ កុំឱនពាក្យពល កុំខ្វល់ដោយស្រី
កុំកាន់ពិសយង់ គប់នឹងស្ដ្រី សមណះជនជី
កុំឱ្យក្ដីត្រូវ ។

៥- កុំនៅញ៉ាំងឈ្លោះ កុំស្ដាប់អសុរោះ កុំស្ដាប់អាស្រូវ
កុំដើរពានស្មុន កុំស្ទាត់ច្រកផ្លូវ កុំធ្វើស្រែស្រូវ
នៅផ្លូវដំរី ។

១- “ ច្បាប់ព្រះរាជសម្ភារ ” ហៅតាមនាមលោកអ្នកតែង គឺព្រះស្រីធម្មរាជា ព្រះរាជសម្ភារ ។

ផ្អែមពីរប្រការ ចំណីនៅជាល កុំអាលឲ្យធី
ផ្អែមមួយពាក្យពាល វែងវាលរកក្តី ផ្អែមមួយពាក្យស្រី
ស្រដីមាយា ។

ពាក្យគ្រូវែងរឹង ស្រាវែងស្រវឹង ពុំដែលពិសា
ពាក្យពិតវែងស្លែង ពុំពីរោះថា បណ្ឌិតមេធា
វែងថាពុំគាប់ ។

ខ្លៅវែងស្អប់ចេះ ឲ្យត់ឥតចំណេះ ស្អប់អ្នកមានទ្រព្យ
ស្រីស្រាលប្រចណ្ឌ វែងស្អប់ខ្ញុំគាប់ ពាលពិតឥតច្បាប់
វែងស្អប់ប្រដៅ ។

ចង់បុណ្យបានបាប ចចើងចង់លាភ វែងបាត់ធនទៅ
មានៈបាត់មិត្ត ឥតអ្នកជាផៅ ក្រេវក្រោធឃោរឃៅ
រមែងបាត់អង្គ ។

១០- ស្វែងគាប់បានយស ចង់ស្វែងរបស់ ប្រើចេះផ្គត់ផ្គង់
ចង់ធំកុំអួត ដើមមានពូជពង្ស ចង់ឲ្យខ្លួនត្រង់
ប្រើផ្គាប់អ្នកមុខ ។

ខ្លែងហើរត្បិតខ្យល់ នាយថ្មើងត្បិតពល រក្សាឲ្យសុខ
ទ្រព្យគង់ត្បិតស្រី ចេះសំចៃទុក ផ្ទះធំស្រណុក
ត្បិតភរិយាជា ។

បាត់យសត្បិតខ្ជិល បាត់ញាណទានសីល ត្បិតសេពសុរា
ប្រមាថបាត់បុណ្យ ទឹងបាត់ប្រាជ្ញា លេញលេងដៀលថា
បាត់ឥរិយាគាប់ ។

អត់ឱនឥតទោស ធ្វើចិត្តសន្តោស បង្កើតជាទ្រព្យ
មេត្រីជាញាតិ រក្សាដល់ស្លាប់ ចៀសក្តីពុំគាប់
ជាគន្ធពិដោរ ។

ទឹកបាក់ទៅទាប បុណ្យបាត់ត្បិតបាប លាភបាត់ត្បិតឃោរ
ទឹកថ្លាត្បិតរលក ពុំយល់ស្រមោល ទោសកើតត្បិតពោល
ល្មមមាត់ឈ្លានពាន ។

១៥- ខ្លៅរែងស្អប់ប្រាជ្ញ នាអ្នកខ្លួនខ្លាច រែងធ្វើជាហ៊ាន
ខ្សត់ខ្សោយស្មុគទ្រុឌ រែងធ្វើជាមាន អ្នកឥតសន្តាន
រែងមើលគេងាយ ។

ទាហានថ្មើងត្បិតសឹក ធ្វើស្រែត្បិតទឹក ត្រឹកពលត្បិតបាយ[១]
សិស្សប្រាជ្ញត្បិតគ្រូ ដេរពោលដំវាយ ពលជាត្បិតនាយ
ហ្វឹកហ្វឺនខ្នះខ្នំ ។

រៀនក្តីគួរគិត ចាស់ឥតប្រព្រឹត្ត នៅប្រែច្រឡំ
អ្នកជាជាកាច តូចប្រែជាធំ ពង្សពូជឧត្តម
ច្រឡំជារាស្ត្រ ។

១- ត្រឹក ពាក្យបុរាណ ប្រែថាៈ ដឹកនាំ, ក្រើនរំលឹក ។

ឃើញសេះជាលា ក្ងានជាទា ពពាយជាទាស[១]
សំណជាប្រាក់ ស្ពាន់ឆ្លាក់ជាមាស បង្កួយជាជាស
កប្បាសជាគ ។

ហេតុនេះគួរគិត គួររិះរកបិត ដឹងរសគន្ធ
ពិដោរអសុរដោរ ពីសាសាទរ បិតហើយសឹមប-
រិភោគ្គាក្តិត ។

២០- ល្អីកឮពាក្យពេចន៍ សាកសួររកសាច់ សន្ទានព្រេងព្រឹទ្ធ
រករិះកលអ្វី សុចរិតទុច្ចរិត ហើយហោងគួរគិត
ឲ្យដឹងខ្ពស់ទាប ។

ដូចខ្វាក់បាំងស្បែក មួយដូចតំពែក ចង់សុំប្រេងលាប
ដូចថ្លង់ស្តាប់ច្រៀង ទះដៃព្រាកៗ ដូចខ្វិនអាបឡាប
ចង់ចងក្បិនរត់ ។

ពុតញ្ញយមានបី មួយដូចដំរី សាហាវឥតបទ
អាចផ្ទះផ្សាំបាន កង្វេរកាន់កត់ ដាលដេញគោតគត់
ប្រាំមួយហត្ថហោង ។

មួយចង់ឈ្នានីស ចិត្តចង់ចចេស កុំដោយគន្លង
ពាក្យពោលអ្នកធំ ប្រទ្បំសួរសង ពុំគិតក្តីហ្មង
ចង់ចេរអន្តរាយ ។

មួយស្រីពេស្យា បំពេញព្រហ្មចា- រីរួសអភិប្រាយ
អំពើទាំងបី ហៅពិសពុតញ្ញាយ សាធុសម្ដាយ
ចៀសកុំបីគ្រាប់ ។

២៥- ប្រាជ្ញពុំស្មើពុត បម្រើលំអុត ពុំស្មើក្ដីគាប់
មានគុណពុំស្មើ អ្នកមានបុណ្យភ័ព្វ ស្វែងរៀនរកច្បាប់
ពុំស្មើចិត្តជា ។

ស័ក្ដិពុំស្មើយស អ្នកមានរបស់ ពុំស្មើសក្ដា
សួរបង់ធនធាន កុំខុសអាជ្ញា សួរមានរោគា
កុំឱ្យមើលងាយ ។

សួរសុំកុំយក គ្នាស្មើកុំរក ដូចបាវនិងនាយ
ខុសគាប់សួរអត់ កុំឱ្យព្រួយឆ្ងាយ ក្ដីសុខទាំងឡាយ
កុំខ្វាយសួរស័ព្ទ ។

ធម៌នេះដំបូន្មាន រួមរក្សាប្រាណ ឱ្យមានក្ដីគាប់
សួរបង់ធនធាន កុំឱ្យខ្លួនស្លាប់ សួរស្លាប់គួរគាប់
រសធម៌កុំបីបង់ ។

បណ្ដាំមេបា អំបូរលោកថា ទុកតាមកំពង់
សំពៅតាមខ្យល់ ចង្កូតតម្រង់ មេលឹម[១]តែងត្រង់
ត្រីវិស័យជាមុខ ។

១- ទង់តូចសណ្ឋានកន្ទុយអន្ទង់ សម្រាប់ដាក់នៅចុងដងក្ដោង ឬនៅចុងដងទង់ ។

៣០- ដូចចិត្តប្ដីជា ដូចមានភរិយា នៅផ្ទះស្រណុក
ដូចកូនទទួល យកពាក្យអាពុក ដូចខ្ញុំឱ្យមុខ
អម្ចាស់ប្រើហៅ ។

បណ្ដាំមេបា អំបូរលោកថា ព្រេងព្រឹទ្ធប្រដៅ
ទើងឆីប្រើរក ទើងស្នេងប្រើទៅ ទើងស្នេហ៍ប្រើហៅ
មិត្រមកជាមិត្រ ។

ពាក្យខុសកុំស្ដាប់ ក្ដីខុសកុំត្រាប់ អ្នកកាចកុំផ្ចិត
លង់កុំស្រដី ឲ្យត់កុំទុកចិត្ត ពោលាកុំផ្ចិត
ជាមិត្រមេត្រី ។

ប្រើថ្លឹងឱ្យស្មើ ទោះបីនឹងប្រើ ប្រើអ្នកចេះក្ដី
កុំយកពាក្យស្លោក ផ្ទឹមនឹងគម្ពីរ កុំយកពាក្យជី
ផ្ទឹមនូវពាក្យពាល ។

មើលភ្នែកជញ្ជីង ក្នុងចិត្តឱ្យដឹង ណាធ្ងន់ណាស្រាល
កុំយកមណីរតន៍ មាសមានជាកាល ចិត្តកុំបណ្ដាល
នូវបង់សីលធម៌ ។

៣៥- ប្រើដឹងតុលហាប ប្រើដឹងខ្ពស់ទាប មានភ្នែកយល់ល្អ
ទោះដឹងទឹកមាស ពុំចេរនៅថ្ម ទោះដឹងដីស
ពុំចេរសំបុត្រ ។

ផ្ទៃស្រែមើលស្មៅ សន្ដានមើលផៅ បម្រើមើលពុត
ទោះដឹងពុតជា ពុំចេរពុតត្បុត ដឹងចិត្តបរិសុទ្ធ
ពុំចេរឥរិយា ។

ទេពីមើលក្រឹត្យ ក្សត្រាមើលឫទ្ធី ទាហានមើលចេស្ដា
ជាងមើលអំពើ អំពីហត្ថា ទោះយកភរិយា
មើលនាលំនៅ ។

អសារក្ដីបី បណ្ដាំមេជី ព្រេងព្រឹទ្ធប្រដៅ
អង្ករសសុទ្ធ ចម្អិនឱ្យឆៅ ពិសីហើយខ្លៅ
ប្រាជ្ញឥតមារយាទ ។

អ្នកបួសឥតក្រឹត្យ ចាស់ឥតប្រព្រឹត្ត ខ្សត់ច្រើនប្រមាទ
ភរិយាផ្ទុយផាយ ចាយវាយឥតខ្នាត ពពាលសុទ្ធសាធ
ប្រដៅក្របាន ។

៤០- ផ្ទះភ្លើងមានបី អំពើពុតស្រី ទឹងឥតប្រមាណ
កូនកាចចចេស ពុំដោយដំបូន្មាន ខ្ញុំកាចកៀសប្រាណ
កុំឱ្យម្ចាស់ប្រើ ។

ហោរាប្រើគួរ ភម្ញ[១]ប្រើមូល ស្ពង់ទឹកប្រើស្មើ
បន្ទាត់ប្រើត្រង់ ពលផ្ទង់គប្បីប្រើ ពុំហើយគប្បីធ្វើ
កុំលែងគប្បីភ្ជា ។

ក្តីកោតមានបី កោតមួយពួកស្រី ស្រដីមាយា
កោតមួយពាក្យពិស អាស្រូវដេរថា កោតមួយពាក្យពា-
លោលោភទុជ៌ន ។

ពិសពស់នានា កុយខ្លាយទន្តា កាលគត់ស្តាប់មន្ត
ត្រង់ពិសពាក្យពាល រោលរាលពុំស្រន់ ស្វម្បីអស់ជន្ម
ក្រមន្តបោសបាន ។

ហេតុនោះគួរគិត គួររិះរកបិត ថ្នាំពិសឱ្យស្រាន្ត
ដ៏លោកនេះគួរ រកអ្នកទ្រង់ញាណ សេពសាងសីលទាន
ជាថ្នាំលោកិយ ។

៩៤- រីថ្នាំបរលោក ចៀសចាកទុក្ខសោក បង់បញ្ចិន្ទ្រិយ
គប្បីផឹកសត្តតិង្ស- ពោធិបក្ខិយ អាចនាំដល់ត្រៃ-
ពិធសម្បត្តិសារ ។

ពិដោរផ្កាបី ពិដោរមេត្រី សួស្តីសីលាចារ
ពិដោរបរិសុទ្ធ កុសលសម្ភារ ពិដោរនេះដាល
ដល់សួគ៌ពុំស្បើយ ។

ពិដោរផ្កាបី ក្រៃលែងក្លិនភ្ញី ផតងល្ហែល្ហើយ
ដោយខ្យល់ប្រាសខ្យល់ នៅត្រើយឆ្លងត្រើយ ពិដោរពុំស្បើយ
ហៅរសគន្ធា ។

ពិសាផ្លែប្រាំ ពិសាររសធម៌ ពិសាសត្យា
ពិសាសីលទាន ទ្រើសទ្រង់ករុណា ពិសាររសវា-
ចាចេញមធូរ ។

ពិសាផ្លែប្រាំ គិតជានាយនាំ ឥន្ទ្រិយទៅចូល
ត្រីពិធសម្បត្តិ ទិព្វរតន៍អនុកូល ចំណេរទៅចូល
មោក្ខមគ្គាល័យ ។

៥០- ធម៌នេះជាច្បាប់ ប្រសើរមហាគាប់ ឧត្តមពេកក្រៃ
ក្រអ្នកណាបាន ប្រាជ្ញាឈ្លាសវៃ អាចដឹងដោយន័យ
រសធម៌គាថា ។

គួរចេះគួរចាំ គួរតាមបណ្ដាំ ទូលទុកសិរសា
ធម៌នេះស្មើក្បៀរ អម្រឹតធារា សម្ដេចភគវា
សាធុប្រោសប្រាណ ។

អ្នកណាបានស្ដាប់ អ្នកណាបានត្រាប់ អ្នកណាបានធ្យាន
រសធម៌នេះគាប់ ជាច្បាប់ទូន្មាន អ្នកនោះស្មើបាន
ដល់និព្វានហោង ៕

(ចប់)